

WOJEWÓDZKI URZĄD PRACY
W KATOWICACH

Rynek pracy w województwie śląskim w 2010 roku

KATOWICE, MARZEC 2011 R.

Przedruk w całości lub w części
oraz wykorzystanie danych statystycznych
w druku dozwolone wyłącznie z podaniem źródła

WOJEWÓDZKI URZĄD PRACY
Obserwatorium Rynku Pracy

Spis treści

Główne tendencje bezrobocia obserwowane w województwie śląskim w latach 2009 - 2010.....	4
1 Demografia	8
2 Pracujący	10
2.1 Aktywność zawodowa wg BAEL	12
2.2 Wskaźnik zatrudnienia wśród niepełnosprawnych	14
3 Tendencje zmian stanu i natężenia bezrobocia	15
3.1 Zmiany w poziomie bezrobocia i ich terytorialne zróżnicowanie	15
4 Struktura bezrobocia rejestrowanego	18
4.1 Bezrobotne kobiety	18
4.2 Bezrobotni zamieszkali na wsi.....	22
4.3 Bezrobotni zwolnieni z przyczyn zakładu pracy	30
4.4 Bezrobotni według wieku	33
4.5 Bezrobotni według poziomu wykształcenia	34
4.6 Bezrobotni według stażu pracy	36
4.7 Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy	37
4.8 Bezrobotni w okresie do 12 miesięcy od ukończenia nauki	39
4.9 Bezrobotni według grup zawodów i specjalności.....	41
4.10 Bezrobotni poprzednio pracujący według sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności.....	45
5 Bezrobotni w szczególnej sytuacji na rynku pracy.....	46
5.1 Bezrobotni poniżej 25 roku życia	47
5.2 Długotrwale bezrobotni.....	49
5.3 Kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka.....	50
5.4 Bezrobotni powyżej 50 roku życia.....	51
5.5 Bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych	53
5.6 Bezrobotni bez doświadczenia zawodowego.....	54
5.7 Bezrobotni bez wykształcenia średniego	55
5.8 Bezrobotni samotnie wychowujący co najmniej jedno dziecko do 18 lat	56
5.9 Bezrobotni, którzy po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęli zatrudnienia ...	58
5.10 Niepełnosprawni bezrobotni	59
6 Działania urzędów pracy w obszarze przeciwdziałania bezrobociu.....	61
6.1 Aktywizacja bezrobotnych.....	61
6.1.1 Wolne miejsca pracy i miejsca aktywizacji zawodowej.....	61
6.1.2 Szkolenia bezrobotnych i poszukujących pracy.....	66
6.1.3 Staże oraz przygotowanie zawodowe dorosłych.....	70
6.1.4 Zatrudnienie subsydiowane (prace interwencyjne, roboty publiczne, dotacje, podjęcia pracy w ramach refundacji stanowiska bezrobotnego).....	72
6.1.5 Prace społecznie użyteczne.....	76
6.1.6 Dodatki aktywizacyjne.....	77
6.2 Pasywne działania urzędów pracy	78
6.2.1 Bezrobotni z prawem do zasiłku.....	78
7 Wydatki z Funduszu Pracy	79

Główne tendencje bezrobocia obserwowane w województwie śląskim w latach 2009 - 2010

Wyszczególnienie	Stan na 31 grudnia		Opis zmian
	2009 r.	2010 r.	
Stopa bezrobocia rejestrowanego	9,4%	9,9%	Według stanu na 31 grudnia 2010 r. wysokość stopy bezrobocia na Śląsku wynosiła 9,9% (kraj 12,3%). W ciągu roku wysokość stopy bezrobocia wzrosła w województwie o 0,5 pkt. proc., w kraju o 0,2 pkt. proc. (31.12.2009 r. województwo 9,4%, kraj 12,1%). Bez względu na rok sprawozdawczy stopa bezrobocia w województwie śląskim jest znacznie niższa od ogólnopolskiej. Utrzymuje się duże zróżnicowanie natężenia bezrobocia w naszym regionie. Najlepiej jest w Katowicach, gdzie w końcu grudnia 2010 r. wysokość stopy bezrobocia wynosiła 3,8% (grudzień 2009 r. – 3,3%). Na przeciwległej pozycji lokuje się powiat myszkowski, gdzie wysokość tego wskaźnika osiąga wartość 18,2% (grudzień 2009 r. – 18,5%). Jak widać, powiat o najwyższej i najniższej stopie bezrobocia dzieliła w grudniu ub. roku różnica 14,4 pkt. proc. Jeżeli chodzi o podregiony, to w końcu grudnia 2010 r. najlepiej było w tuskim (6,0%) i katowickim (6,7%); potem kolejno w podregionie : gliwickim i rybnickim (9,2%), bielskim (9,3%), sosnowieckim (13,4%), częstochowskim (13,6%). Najwyższą stopę zanotowano w podregionie bytomskim (14,0%).
Liczba bezrobotnych ogółem	168 425 osób	181 198 osób	W ciągu roku liczba bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy wzrosła o 12,8 tys. osób (tj. o 7,6%). W grudniu 2009 roku, bezrobocie w ujęciu rocznym wzrosło o 45,7 tys. osób (tj. o 13,7%). W stosunku do lat 2008 – 2009, obserwowano malejącą dynamikę wzrostu bezrobocia. W tym samym czasie ogólnopolska dynamika przyrostu liczby zaewidencjonowanych była niższa, tj. 3,3% (31.12.2009 r. – 1 893,1 tys. bezrobotnych, 31.12.2010 r. - 1 954,7 tys.). Według stanu na 31.12.2010 r. najwyższą liczbę zarejestrowanych notowano w miastach o dużym potencjale ludności tj. w: Częstochowie (13,2 tys. osób), Sosnowcu (10,6 tys. osób) i Bytomiu (9,9 tys. osób). Najmniej osób zaewidencjonowanych było w powiatach: bieruńsko – lędzińskim (1,3 tys. osób), rybnickim (1,9 tys. osób) oraz w Żorach (2,1 tys. osób). Zauważalną tendencją bezrobocia jest jego sezonowość, miesiące wiosenno-letnie są okresami spadku liczby bezrobotnych, natomiast wyższy poziom tego zjawiska przypada na miesiące kończące i rozpoczynające rok kalendarzowy.
Bezrobotne kobiety	89 903 osoby 53,4% ogółu	98 169 osób 54,2% ogółu	W końcu 2010 r. wśród zarejestrowanych 54,2% stanowiły bezrobotne kobiety. W ciągu roku udział pań wzrósł o 0,8 pkt. proc., zaś liczba bezrobotnych kobiet wzrosła o 8,3 tys., w zbiorowości mężczyzn liczba zaewidencjonowanych wzrosła o 4,5 tys. osób (31.12.2009 r. – 78 522, 31.12.2010 r. – 83 029). Nadal trudna sytuacja kobiet ma miejsce w Jastrzębiu Zdroju (gdzie kobiety to 63,3% wśród ogółu bezrobotnych), Żorach (63,2%), Rybniku (61,7%), Mysłowicach, powiecie wodzisławskim oraz rybnickim (60,4%). Odsetek bezrobotnych kobiet jest najniższy w powiatach północnej części regionu: częstochowskim (46,4%), kłobuckim (46,8%), Częstochowie (48,1%), myszkowskim (49,9%) oraz zawierciańskim (50,3%).
Bezrobotni zamieszkali na wsi	35 015 osób	38 342 osoby	Na silnie zurbanizowanym Śląsku zdecydowana większość bezrobotnych (78,8%) zamieszkuje miasta. W końcu grudnia 2010 r. na terenach wiejskich mieszkało 21,2% ogółu zarejestrowanych, tj. 38,3 tys. osób. Dla danych ogólnopolskich wskaźnik ten jest wyższy (43,0%). W ciągu roku liczba bezrobotnej ludności wiejskiej wzrosła o 3,3 tys. osób. W tym samym czasie liczba bezrobotnych mieszkańców miast zwiększyła się o 9,4 tys., co oznacza wzrost o 7,1%. Problem bezrobocia agrarnego niezmiennie dotyczy głównie mieszkańców podregionu bielskiego, gdzie w końcu 2010 roku zarejestrowanych było 12,8 tys. bezrobotnych zamieszkałych na wsi, co stanowiło połowę ogółu bezrobotnych w tym podregionie. W podregionie częstochowskim było 11,2 tys. bezrobotnych zamieszkałych na wsi, tj. 38,5% ogółu zarejestrowanych w tym podregionie. Dla porównania w podregionie gliwickim bezrobotni z terenów wiejskich to zaledwie 7,3% ogółu. W podregionie katowickim, który skupia wyłącznie miasta na prawach powiatu (tzw. powiaty grodzkie) problem bezrobocia agrarnego nie występuje.

Wyszczególnienie	Stan na 31 grudnia		Opis zmian
	2009 r.	2010 r.	
Bezrobotni z prawem do zasiłku	31 235 osób	27 762 osoby	Zdecydowana większość zarejestrowanych nie pobiera zasiłku dla bezrobotnych. W końcu grudnia 2010 r. prawo do tego świadczenia posiadało 27,8 tys. osób, tj. 15,3% ogółu zaewidencjonowanych. W stosunku do sytuacji sprzed roku liczba zasiłkobiorców spadła o 3,5 tys. osób. Spadł również procentowy udział pobierających zasiłek wśród ogółu bezrobotnych (31.12.2009 r. – 31,2 tys., tj. 18,5% ogółu). Sytuacja powiatów i podregionów w opisywanym aspekcie jest zróżnicowana. Według stanu na 31.12.2010 r. w powiecie myszkowskim (23,3%) zarejestrowanych posiadała uprawnienia do pobierania zasiłku dla bezrobotnych, Tychach (22,0%), powiecie bieruńsko-lędzińskim (20,6%). Odwrotna sytuacja wystąpiła w Jastrzębiu Zdroju (9,1%), Bytomiu (10,5%), Piekarach Śląskich i Zabrze (10,7%), gdzie prawo do tego świadczenia miał co dziesiąty bezrobotny. Zasiłek dla bezrobotnych pobierał co piąty zarejestrowany w podregionie tyskim (20,2%). W podregionach gliwickim i bytomskim udział zasiłkobiorców był najniższy (11,6%) i (12,2%). Według stanu na 1 stycznia 2011 r. wysokość zasiłku podstawowego dla osób bezrobotnych w okresie pierwszych 3 miesięcy to 742,10 zł., natomiast w okresie kolejnych miesięcy posiadania prawa do zasiłku to 582,70 zł.
Bezrobotni poprzednio pracujący	134 202 osoby	145 392 osoby	Większość bezrobotnych to osoby legitymujące się stażem pracy (według stanu na 31.12.2010 r. – 145,4 tys., tj. 80,2% ogółu). Pozostali – 35,8 tys. tj. 19,8% ogółu nie posiada doświadczeń zawodowych. W ciągu roku liczba bezrobotnych poprzednio pracujących wzrosła o 11,2 tys., wzrósł również ich procentowy udział wśród ogółu o 0,5 pkt. proc. (31.12. 2009 r. – 79,7%). Podobnie jak przed rokiem, bezrobotni, którzy legitymowali się stażem pracy, najczęściej pracowali w sekcjach PKD: przetwórstwo przemysłowe, handel i naprawy, pozostała działalność usługowa, komunalna, społeczna i indywidualna; budownictwo.
Zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładu pracy	7 241 osób	6 517 osób	W końcu 2010 r. zbiorowość bezrobotnych zwolnionych z przyczyn zakładu pracy liczyła 6,5 tys. osób, co stanowiło 4,5% ogółu bezrobotnych poprzednio pracujących. W ciągu roku liczebność tej kategorii spadła o 724 osoby (31.12.2009 r. – 7,2 tys. osób, tj. 5,4% ogółu poprzednio pracujących). W końcu 2010 r. najgorszą sytuację obserwowano w powiecie myszkowskim, gdzie 17,5% bezrobotnych poprzednio pracujących było osobami zwolnionymi z przyczyn zakładu pracy.
Długotrwale bezrobotni	57 714 osób	72 162 osoby	Do grupy bezrobotnych długotrwale zaliczane są osoby pozostające w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego w miejscu pracy. W ciągu roku liczebność tej kategorii wzrosła o 14,4 tys. osób, do poziomu 72,2 tys. W ciągu roku udział długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie zaewidencjonowanych wzrósł o 5,5 pkt. proc., z 34,3% w grudniu 2009 r. do 39,8% w końcu 2010 r. Wśród długotrwale bezrobotnych dominują kobiety (57,5% w końcu grudnia 2010 r., wobec 60,9% w grudniu 2009 r.). Utrzymuje się zróżnicowanie przestrzenne poziomu długotrwale bezrobocia. W końcu 2010 r. najwięcej bezrobotnych tej kategorii zaewidencjonowanych było w Częstochowie (6,2 tys.), w Bytomiu (5,1 tys.) oraz w Sosnowcu (4,3 tys.).
Bezrobotni poniżej 25 roku życia	35 195 osób	35 895 osób	W końcu grudnia 2010 r. bez pracy pozostawało 35,9 tys. bezrobotnych poniżej 25 roku życia. Na przestrzeni roku liczba najmłodszych bezrobotnych wzrosła o 700 osób, tj. o 2,0%. Według stanu na 31.12.2010 r. bezrobotna młodzież to 19,8% ogółu zarejestrowanych, rok wcześniej ten udział był wyższy – 20,9%. Wśród zarejestrowanych bezrobotnych do 25 roku życia dominowały kobiety, które stanowiły 56,6% tej subpopulacji (20 302 osoby). Zanotowano spadek udziału mężczyzn w tej kategorii wiekowej bezrobotnych o 1,5 pkt. procentowego; (31.12.2010 – 15 593 tj. 43,4%, 31.12.2009 r. - 15 813 tj. 44,9%). Natężenie bezrobocia młodzieży w poszczególnych powiatach jest zróżnicowane. W końcu 2010 r. najwyższe udziały bezrobotnej młodzieży obserwowano w powiatach: rybnickim (30,7%), wodzisławskim (29,2%), pszczyńskim (27,5%) oraz w mieście : Jastrzębie Zdrój (27,7%). Najniższe udziały bezrobotnej młodzieży notowano w dużych miastach na prawach powiatu, tj. w: Częstochowie (11,7%), Bielsku-Białej (13,3%) oraz Sosnowcu (14,7%). Podjęcie pracy w czasie lub po ukończeniu edukacji stanowi pierwszy, znaczący krok w życiu zawodowym w życiu młodego człowieka. Czas poszukiwania pracy wpływa na szanse bezrobotnych na szybko zmieniającym się rynku pracy. W grupie bezrobotnej młodzieży przeważają osoby pozostające bez pracy w okresie od 1-3 miesięcy (33,8%) oraz 3-6 miesięcy (25,3%). Jeśli chodzi o grupę osób chronicznie bezrobotnych (pozostających bez pracy nieprzerwanie ponad 24 miesiące), to ich udział w strukturze bezrobotnej młodzieży jest bardzo niski i wynosi niespełna 2%.

Wyszczególnienie	Stan na 31 grudnia		Opis zmian
	2009 r.	2010 r.	
Bezrobotni powyżej 50 roku życia	37 589 osób	41 526 osób	W końcu grudnia 2010 r. zarejestrowanych było 41,5 tys. bezrobotnych powyżej 50 roku życia, procentowy udział wśród ogółu zarejestrowanych wynosił 22,9%. W odniesieniu do sytuacji z końca grudnia 2009 r. liczba bezrobotnych tej kategorii wzrosła o 3,9 tys. osób. Bezrobotni powyżej 50 roku życia to jedna z niewielu kategorii zarejestrowanych, gdzie notujemy nadreprezentację mężczyzn. Udział kobiet wynosi zaledwie 44,0%. W końcu 2010 r. problem braku pracy w grupie 50+ najbardziej widoczny był w dużych ośrodkach przemysłowych, gdzie bezrobotni tej kategorii stanowili blisko jedną trzecią zarejestrowanych: Częstochowa (30,3%), Dąbrowa Górnicza (28,8%), Bielsko-Biała (28,4%), Sosnowiec (27,7%). Bezrobocie osób powyżej 50 roku życia najmniej widoczne było w powiatach podregionu rybnickiego: Jastrzębie Zdrój (13,5%), wodzisławski (16,0%) oraz rybnicki (16,6%). Możliwości zatrudnieniowe bezrobotnych powyżej 50 roku życia ogranicza niski poziom wykształcenia. W tej kategorii osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy aż 36,1% posiada wykształcenie gimnazjalne i poniżej, 34,4% - zasadnicze zawodowe, 19,6% - policealne i średnie zawodowe, a tylko co dziesiąty średnie ogólnokształcące oraz wyższe tj. (5,6% i 4,3%). Drugą barierą utrudniającą sukces na rynku pracy jest długoterminowe bezrobocie. Wśród bezrobotnych z grupy 50+ blisko jedna trzecia pozostaje bez zatrudnienia nieprzerwanie przez ponad 12 miesięcy (34,5%).
Bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych	44 900 osób	47 059 osób	Według stanu na 31.12.2010 r. 26,0%, tj. 47,1 tys. osób zaliczało się do grupy bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych. Zgodnie z zapisami ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oznacza to bezrobotnego nie posiadającego kwalifikacji do wykonywania jakiegokolwiek zawodu poświadczonych dyplomem, świadectwem, zaświadczeniem instytucji szkoleniowej. W ciągu roku liczba zarejestrowanych bez kwalifikacji zawodowych wzrosła o 2,2 tys. osób, natomiast udział obniżył się (o 0,7 pkt proc.).
Bezrobotni niepełnosprawni	10 386 osób	11 064 osoby	W końcu grudnia 2010 roku liczba bezrobotnych niepełnosprawnych wynosiła 11,1 tys. i przez okres roku zwiększyła się o 678 osób (tj. o 6,5%). Nieznacznie spadł udział bezrobotnych niepełnosprawnych wśród ogółu, z 6,2% w grudniu 2009 r. do 6,1% w grudniu 2010 r. Według stanu na 31.12.2010 r. najwięcej osób niepełnosprawnych zarejestrowanych było w: Częstochowie (1,3 tys. osób), Bielsku – Białej (679 osób) oraz Sosnowcu (549 osób). Najmniej osób zaewidencjonowanych było w powiatach: lublinieckim (75 osób), bieruńsko-lęczyńskim (92 osoby) oraz w rybnickim (98 osób). Kobiety nieznacznie przeważają wśród bezrobotnych niepełnosprawnych. Według stanu na 31.12.2010 r. ich udział wynosił 50,4%, rok wcześniej – 51,3%.
Bezrobotni w okresie do 12 miesięcy od zakończenia nauki (absolwenci)	10 735 osób	10 831 osób	Bezrobotni absolwenci to według stanu na koniec grudnia ub. roku 6,0% ogółu zarejestrowanych (31.12.2010 r. – 10 831 osób). Wśród bezrobotnych absolwentów zdecydowanie dominowały kobiety (58,3%). Na przestrzeni roku zbiorowość tej kategorii powiększyła się nieznacznie – o 96 osób, tj. wzrost o 0,9%. Według stanu na 31.12.2010 r. najwięcej absolwentów zarejestrowanych było w: Częstochowie (550 osób), oraz powiatach: cieszyńskim (540 osób) i żywieckim (513 osób). Najmniej osób zaewidencjonowanych było w mieście Świętochłowice (98 osób), oraz w gliwickim (103 osoby). Wśród bezrobotnych absolwentów osoby z wyższym wykształceniem to 37,2%.
Bezrobotni z wyższym wykształceniem	18 126 osób	20 778 osób	Według stanu na koniec grudnia 2010 r. bezrobotni w wyższym wykształceniu (20,8 tys. osób) stanowili 11,5% ogółu zarejestrowanych. W tej zbiorowości zdecydowanie dominowały kobiety (13,6 tys., tj. 65,4%). W ciągu roku liczba bezrobotnych o potencjalnie najwyższych kwalifikacjach wzrosła o 2,7 tys. osób, wzrósł również udział wśród ogółu bezrobotnych (o 0,7 punktu procentowego). Atutem osób z wyższym wykształceniem jest relatywnie krótki czas pozostawania bez pracy; tylko 18,5% z nich pozostaje w rejestrach nieprzerwanie ponad 12 miesięcy.
Bezrobotni z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym	39 418 osób	41 781 osób	Bezrobotni z wykształceniem średnim policealnym i zawodowym stanowili 23,1% ogółu zarejestrowanych (31.12.2010 r. – 41 781). Rok wcześniej analogiczny udział wynosił 23,4%. W ciągu roku liczebność tej kategorii wzrosła o 2,4 tys. osób.

Wyszczególnienie	Stan na 31 grudnia		Opis zmian
	2009 r.	2010 r.	
Bezrobotni z wykształceniem średnim ogólnokształcącym	16 078 osób	17 205 osób	Według stanu na 31 grudnia 2010 r. bez pracy pozostawało 17,2 tys. bezrobotnych z wykształceniem średnim ogólnokształcącym, w tym aż 70,8% to kobiety. W porównaniu z analogicznym okresem 2009 roku udział osób z wykształceniem średnim ogólnokształcącym wśród ogółu bezrobotnych pozostał na takim samym poziomie – 9,5%.
Bezrobotni z wykształceniem zasadniczym zawodowym	47 578 osób	50 889 osób	W końcu grudnia 2010 roku liczba osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym wynosiła 50,9 tys. osób. W porównaniu z analogicznym okresem w 2009 roku obserwujemy wzrost bezrobotnych tej kategorii o 3,3 tys. osób.
Bezrobotni z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej	47 225 osób	50 545 osób	Niezmiennie blisko jedną trzecią zarejestrowanych stanowili bezrobotni z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej (31.12.2009 r. – 28,0%, 31.12.2010 r. – 27,9%).
Liczba zarejestrowanych (napływ) - dane za rok	339 875 osób	333 741 osób	Na przestrzeni 2010 r. w powiatowych urzędach pracy województwa śląskiego zarejestrowało się 333,7 tys. osób tj. o 6,1 tys. mniej niż rok wcześniej. W ujęciu rocznym najwięcej rejestracji było w miesiącu wrześniu (33 134), natomiast najmniej w miesiącu maju (22 693). Wśród włączanych do ewidencji bezrobotnych dominowały kobiety (według stanu na 31.12.2010 r. było to 50,3%; 31.12.2009 r. – 50,1%).
Liczba wyłączonych z ewidencji (odpływ) - dane za cały rok	294 198 osób	320 968 osób	Liczba wyłączonych w ciągu roku 2010 wyniosła 321,0 tys. osób i była o 26,8 tys. większa niż rok wcześniej. Wśród wyłączonych z ewidencji dominowały kobiety (według stanu na 31.12.2010 r. było to 52,1%; 31.12.2009 r. – 52,7%). W 2010 r. liczba wyłączonych z tytułu niepotwierdzenia gotowości do pracy wyniosła 114 903 osoby (tj. 35,8% „odpływu”). W 2009 r. analogicznie 110 118 osób (37,4%). W całym 2010 roku z tytułu rozpoczęcia zatrudnienia wyłączono 117,2 tys. osób (w 2009 r.: 101,8 tys.). Na przestrzeni roku korzystną tendencją był wzrost liczby bezrobotnych, którzy zostali wyrejestrowani z powodu otrzymania dotacji na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej, dotacje te otrzymało 7 896 bezrobotnych (w 2009 r. – 6 624 osoby).
Oferty pracy /Wolne miejsca pracy i miejsca aktywizacji zawodowej zgłoszone w ciągu roku	106 257 ofert	115 238 ofert	W 2010 r. do urzędów pracy zgłoszono 115,2 tys. wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej (od stycznia 2010 roku oferty pracy to wolne miejsca pracy i miejsca aktywizacji zawodowej), tj. o 8,5% więcej niż w analogicznym okresie roku ubiegłego (31.12.2009 r. – 106,3 tys. ofert zatrudnienia). Blisko jedna trzecia propozycji to subsydiowane miejsca aktywizacji zawodowej – 28,9%.
Zgłoszenia zwolnień z przyczyn dotyczących zakładu pracy	12 559 osób	6 475 osób	W 2010 r. w województwie śląskim planowano objąć zwolnieniami z przyczyn zakładu pracy 6 475 osób, tj. o 6,1 tys. osób mniej niż w 2009 r.
Zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładu pracy, na podstawie wcześniejszych zgłoszeń	9 463 osoby	2 675 osób	W 2010 r. w Śląsku zwolnieniami z przyczyn dotyczących zakładu pracy, na podstawie wcześniejszych zgłoszeń, objętych zostało 2 675 osób. W 2010 r. liczba zwolnionych z tzw. zwolnień grupowych była o 6,8 tys. mniejsza (2009 r. - 9 463 osoby).

1 Demografia

W końcu września 2010 r. województwo śląskie liczyło 4637,7 tys. mieszkańców (12,14% ludności w kraju). W porównaniu ze stanem w końcu września 2009 r. liczba ludności obniżyła się o 5 540 (o 0,1%). Udział kobiet w ogólnej liczbie mieszkańców województwa pozostał na niezmiennym poziomie i wyniósł 51,8%, co oznacza że na 100 mężczyzn przypadało 107 kobiet¹.

Z roku na rok zasoby demograficzne regionu są coraz mniejsze, o czym świadczą dane zawarte w poniższej tabeli.

**Ludność w województwie śląskim w latach 2000-2009.
Stan na 31 grudnia oraz 30 września**

Lata	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
2000r.	4 765,7	2 309,2	2 456,5
2001r.	4 748,5	2 299,4	2 449,1
2002r.	4 731,5	2 289,8	2 441,7
2003r.	4 715,0	2 280,4	2 434,5
2004r.	4 700,8	2 272,1	2 428,7
2005r.	4 685,8	2 263,8	2 422,0
2006r.	4 669,1	2 253,9	2 415,3
2007r.	4 654,1	2 244,9	2 409,2
2008 r.	4 645,7	2 239,9	2 405,8
2009 r.	4 640,7	2 237,1	2 403,6
30.09.2010 r.	4 637,7	2 235,3	2 402,4

Źródło: Rocznik Statystyczny Województwa Śląskiego, Urząd Statystyczny Katowice, 2010

W okresie trzech kwartałów 2010 r. w województwie śląskim odnotowano dodatni przyrost naturalny ludności (+743), który w przeliczeniu na 1000 ludności wyniósł 0,2². W ponad połowie powiatów liczba urodzeń żywych przewyższała liczbę zgonów, dodatni przyrost naturalny notowano m.in. w pszczyńskim (+415), cieszyńskim (+357), bielskim (+296), w Rybniku (+338), w Tychach (+306) oraz w Żorach (+254). Podobnie jak rok wcześniej, ujemny przyrost naturalny odnotowano m.in. w: Sosnowcu (– 528), Katowicach (– 527), w Częstochowie (– 318), w powiecie zawierciańskim (– 314) oraz w powiecie będzińskim (– 265). Wobec dodatniego salda przyrostu naturalnego, na zmniejszenie się liczby ludności województwa miało wpływ ujemne saldo migracji.

W okresie styczeń – wrzesień 2010 r. saldo migracji stałej wyniosło minus 3803 (rok temu minus 3606; dwa lata temu minus 5651). W miastach odnotowano ujemne saldo migracji (minus 7626), natomiast na obszarach wiejskich dodatnie (+ 3823). W okresie trzech kwartałów 2010 r. wyemigrowało za granicę 3112 osób (rok wcześniej 3391, dwa lata wcześniej 5239, trzy lata wcześniej 6236 osób), a z zagranicy powróciło 1761 osób (2167 rok wcześniej, dwa lata wcześniej 1787, trzy lata wcześniej 1484). Ujemne saldo migracji zewnętrznej odnotowano w większości powiatów województwa śląskiego m.in.: w powiecie tarnogórskim (– 213), w Rudzie Śląskiej (– 134), w Zabrze (– 124), w Bytomiu (– 120), w Katowicach (– 119) i w Piekarach Śląskich (– 101).

W końcu września 2010 roku w 71 miastach naszego województwa mieszkało 78,0% ogółu ludności województwa śląskiego (wskaźnik dla całej Polski wyniósł 60,9%). W skali roku wskaźnik urbanizacji województwa obniżył się o 0,1 pkt proc.

¹ Źródło: Rynek pracy w województwie śląskim w 2009 r. Urząd Statystyczny w Katowicach, Katowice, grudzień 2010 r.

² W okresie trzech kwartałów 2009 r. także notowano **dodatni przyrost naturalny ludności** (+1146), który w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wyniósł 0,3; w roku 2008 odpowiednio +179 i 0,1 na 1000 mieszkańców, zaś w okresie styczeń – wrzesień 2007 r. przyrost był jeszcze ujemny; minus 0,6. Źródło: Urząd Statystyczny w Katowicach

Nieziemiennie Śląskie znajduje się na pierwszym miejscu listy województw o najwyższej gęstości zaludnienia. Liczba osób przypadających na 1 km² powierzchni wynosi 376 (średnia ogólnopolska 122 osób/km²). Porównując dane ogólnopolskie stwierdzamy, że w kraju miastem na prawach powiatu o najwyższej gęstości zaludnienia pozostają Świętochłowice 4064 osoby/km² (mimo trwającego spadku z 4084 w roku 2009 i 4097 w roku 2008)³. Jeżeli chodzi o powiaty ziemskie, najwyższa gęstość zaludnienia występuje w wodzisławskim (544 osoby/km²) i będzińskim (415)⁴.

Z prognozy demograficznej GUS wynika, że w kolejnych latach będziemy mieć do czynienia z dalszym wyludnianiem się regionu. Utrzyma się ujemne saldo migracji zagranicznych na pobyt stały, jednak jego tempo w kolejnych latach będzie słabło.

Prognoza salda migracji zagranicznych na pobyt stały Polski i województwa śląskiego (w tys. osób)⁵

Wyszczególnienie	Lata				
	2010	2015	2020	2025	2030
Polska	- 21,7	- 11,1	- 10,0	- 10,0	- 10,0
Województwo śląskie	- 6,13	- 4,26	- 0,47	- 0,47	- 0,47

Prognoza długookresowa zakłada, że ogólna liczba ludności województwa śląskiego zmniejszy się w horyzoncie czasowym 2010-2030 o blisko 410 tys. osób, do poziomu 4,2 mln (w tym samym czasie w Polsce spadek ludności o prawie 1,3 mln, do poziomu 36,8 mln w 2030r.). W województwie śląskim będzie ubywać mieszkańców w miastach, a wzrastać na wsi, co spowoduje zmniejszanie się wskaźnika urbanizacji. Udział kobiet wśród ogółu mieszkańców utrzyma się na niezmiennym poziomie. Wzrastać będzie udział ludności starszej, tj. w wieku poprodukcyjnym w ogólnej populacji (17,6% w 2010 roku – 28,2% w 2035 roku). Z prognozy GUS wynika, że do roku 2035 procentowy udział ludności w wieku produkcyjnym wśród ogółu mieszkańców województwa śląskiego spadnie z poziomu 65,3% do poziomu 57,1%⁶.

Prognoza ludności według ekonomicznych grup wieku (w procentach)

	Wiek	2010	2015	2020	2025	2030	2035
Polska	Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	0-17	18,7	18,2	18,4	18,2	17,0	15,7
	18-59/64	64,5	62,4	59,5	57,8	57,8	57,6
	60+/65+	16,8	19,4	22,1	24,0	25,2	26,7
Śląskie	Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	0-17	17,1	16,9	17,2	17,0	15,9	14,7
	18-59/64	65,3	62,7	59,4	57,4	57,3	57,1
	60+/65+	17,6	20,5	23,5	25,6	26,8	28,2

Spadek liczby mieszkańców dotknie zdecydowaną większość polskich województw. Jedynie w województwie mazowieckim, małopolskim i pomorskim przewidywany jest niewielki wzrost potencjału ludności. Warto zwrócić uwagę na fakt, że zgodnie

³ Kolejne miasta na prawach powiatu, w których na 1 km² przypada ponad 3000 osób to: leżący w naszym województwie Chorzów (3400 osób/km²) i m.st. Warszawa w woj. mazowieckim (3315 osób/km²).

⁴ W kraju na pierwszym miejscu lokuje się powiat pruszkowski w woj. mazowieckim 610 osób/km².

⁵ W prognozie GUS, zarówno dla migracji wewnętrznych jak i zagranicznych definitywnych (na pobyt stały), po 2020 r. - przyjęto stałe wartości strumieni migracyjnych.

⁶ Źródło: www.stat.gov.pl

z przewidywaniami demografów, dynamika spadku liczby mieszkańców w naszym województwie będzie do najwyższych w Polsce.

Prognoza ludności (w tysiącach osób)

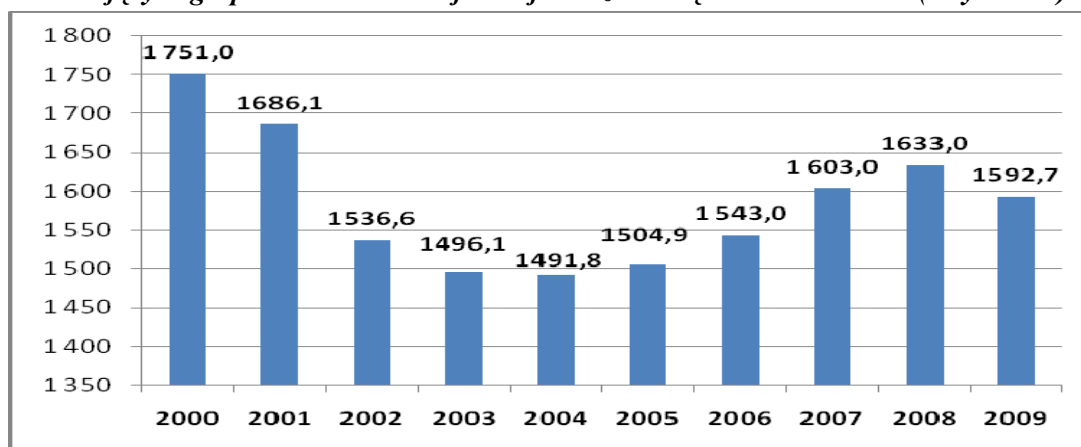
Województwa	2010	2015	2020	2025	2030	2035	Dynamika spadku ludności 2010=100
OGÓŁEM Polska	38 092,0	38 016,1	37 829,9	37 438,1	36 796,0	35 993,1	94,5
Dolnośląskie	2 863,8	2 835,0	2 799,9	2 752,4	2 688,3	2 614,2	91,3
Kujawsko-pomorskie	2 063,5	2 055,4	2 040,7	2 013,5	1 971,6	1 920,5	93,1
Lubelskie	2 144,0	2 104,8	2 063,0	2 011,9	1 946,6	1 871,1	87,3
Lubuskie	1 009,7	1 010,2	1 007,6	999,2	983,6	963,6	95,4
Łódzkie	2 526,1	2 475,0	2 419,2	2 353,3	2 274,6	2 188,0	86,6
Małopolskie	3 301,4	3 338,0	3 364,7	3 373,3	3 359,5	3 328,7	100,8
Mazowieckie	5 250,2	5 353,6	5 429,8	5 471,0	5 480,2	5 469,5	104,2
Opolskie	1 023,3	999,7	978,5	956,3	928,4	897,1	87,7
Podkarpackie	2 095,6	2 092,0	2 085,8	2 069,5	2 037,4	1 992,7	95,1
Podlaskie	1 183,8	1 169,0	1 153,5	1 133,4	1 105,6	1 072,3	90,6
Pomorskie	2 231,4	2 262,9	2 285,1	2 292,4	2 282,8	2 262,8	101,4
Śląskie	4 612,0	4 534,6	4 447,1	4 338,2	4 202,1	4 052,2	87,9
Świętokrzyskie	1 260,0	1 232,3	1 202,6	1 167,8	1 125,2	1 076,9	85,5
Warmińsko-mazurskie	1 422,4	1 413,3	1 400,6	1 379,7	1 347,9	1 309,4	92,1
Wielkopolskie	3 413,4	3 453,5	3 475,7	3 471,7	3 441,1	3 393,9	99,4
Zachodniopomorskie	1 691,5	1 686,9	1 676,0	1 654,4	1 621,0	1 580,1	93,4

Źródło: Prognoza ludności na lata 2008-2035, GUS, http://www.stat.gov.pl/gus/5840_5744_PLK_HTML.htm

2 Pracujący

Według stanu na 31 grudnia 2009 roku w całym województwie śląskim pracowało 1592,7 tys. osób, co stanowiło 11,8% ogółu pracujących w kraju.⁷ – było to o 40,3 tys. mniej niż na koniec 2008 roku.

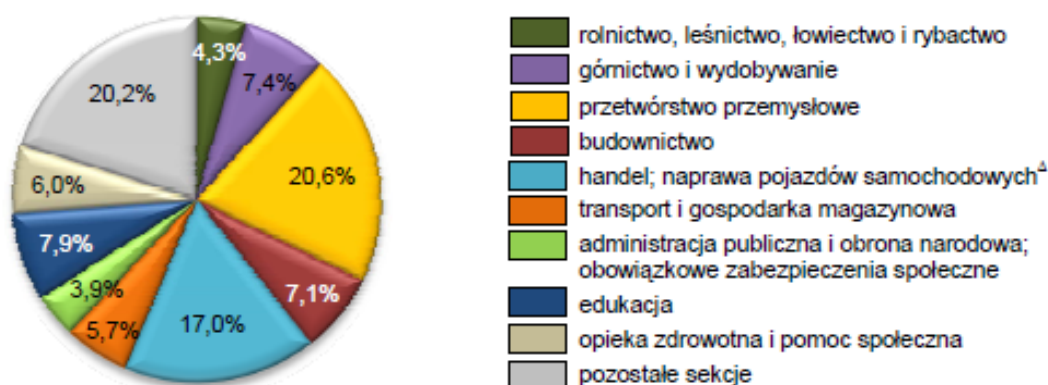
Pracujący w gospodarce narodowej w województwie śląskim. Stan 31.12. (w tys. osób)

⁷ Pracujący w całej gospodarce narodowej (łącznie z duchownymi pełniącymi obowiązki duszpasterskie oraz pracującymi w rolnictwie indywidualnym). Dane uzyskiwane są z bieżącej sprawozdawczości oraz szacunków spisowych. Publikowane są z dużym opóźnieniem, stąd najbardziej aktualne dotyczą końca 2009r. Źródło: Rynek pracy w województwie śląskim w 2009 r. Urząd Statystyczny w Katowicach, Katowice, grudzień 2010 r.

W roku 2009 dynamika zmian liczby pracujących, w porównaniu do roku poprzedniego, była ujemna i wyniosła – 2,5% (w roku 2008 była ona dodatnia i wynosiła + 1,9%, a w roku 2007 nawet + 3,9%). Prawie 56% pracujących w 2009 roku w naszym województwie to mężczyźni (885,3 tys.). W końcu grudnia 2008r. większość pracujących była zatrudniona w sektorze prywatnym (69,8%). Rok wcześniej analogiczny wskaźnik był nieco wyższy (70,2%). Wśród pracujących w końcu 2009 r. w dalszym ciągu dominowali pracujący w przemyśle, którzy stanowili prawie 31% ogółu. Poza przemysłem stosunkowo wysoki odsetek pracujących wystąpił także w sekcji: handel; naprawa pojazdów samochodowych (17,0%), edukacja (prawie 8,0%) i budownictwo (ponad 7%).

Struktura pracujących w gospodarce narodowej według sekcji w 2009 r.

Źródło: Rynek pracy w województwie śląskim w 2009 r. Urząd Statystyczny w Katowicach, Katowice, grudzień 2010 r.

Przeciętna liczba zatrudnionych w sektorze przedsiębiorstw w 2010 r. wyniosła 732,8 tys. osób, tj. o 1,1% mniej niż w 2009 r. W kraju przeciętne zatrudnienie wzrosło w skali roku o 0,8%. W sektorze publicznym przeciętna liczba zatrudnionych ukształtowała się na poziomie 173,0 tys. osób, a w sektorze prywatnym – 559,7 tys. osób. W odniesieniu do danych z 2009 r. w sektorze publicznym odnotowano spadek przeciętnej liczby zatrudnionych (o 6,6%), a w sektorze prywatnym – wzrost (o 0,8%).

W przemyśle w okresie styczeń – grudzień 2010 r. przeciętna liczba zatrudnionych osiągnęła wartość 437,8 tys., tj. niższą w porównaniu z rokiem 2009 o 1,3%. Wśród sekcji należących do przemysłu spadek przeciętnej liczby zatrudnionych zanotowano w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 2,2%), w górnictwie i wydobywaniu (o 2,0%), a także w przetwórstwie przemysłowym (o 1,2%), natomiast wzrost przeciętnej liczby zatrudnionych odnotowano w sekcji dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja (o 2,9%).

Wśród działów przetwórstwa przemysłowego o znaczącym udziale w zatrudnieniu (o przeciętnej liczbie zatrudnionych powyżej 15,0 tys. osób) w skali roku odnotowano wzrost przeciętnego zatrudnienia w produkcji:

- pojazdów samochodowych, przyczep i naczep (o 9,3%),
- metali (o 3,9%),
- artykułów spożywczych (o 3,5%),
- wyrobów z metali (o 2,4%),

a także w dziale naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń (o 3,5%).

Poza przemysłem wzrost przeciętnej liczby zatrudnionych w 2010 r. odnotowano m.in. w sekcjach: pozostała działalność usługowa (o 10,7%), zakwaterowanie i gastronomia (o 9,8%), transport i gospodarka magazynowa (o 6,7%), administrowanie i działalność wspierająca (o 6,8%). Spadek przeciętnej liczby zatrudnionych wystąpił m.in. w: informacji i komunikacji (o 13,8%), działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (o 5,3%), handlu; naprawie pojazdów samochodowych (o 4,1%).

W grudniu 2010 r. przeciętne zatrudnienie wyniosło 727,1 tys. osób i w porównaniu z grudniem 2009 r. utrzymało się na tym samym poziomie (*w kraju wzrosło o 2,4%*). W sektorze publicznym zanotowano spadek przeciętnej liczby zatrudnionych (o 7,3%), natomiast w sektorze prywatnym – wzrost (o 2,5%)⁸.

2.1 Aktywność zawodowa wg BAEL

Z danych Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności BAEL wynika, że wskaźnik zatrudnienia mieszkańców województwa śląskiego w wieku powyżej 15 roku życia nieco obniżył się, z 48,7% w IV kwartale 2009r. do 48,4% w IV kwartale 2010r. Analogiczny miernik wśród ludności w wieku produkcyjnym także nieznacznie zmalał z poziomu 63,6% w IV kwartale 2009r. do 63,5% w IV kwartale 2010r.

Natomiast współczynnik aktywności zawodowej w ujęciu rocznym wzrósł o 0,6 pkt. proc.

Spadła zatrudnialność kobiet. O ile w IV kwartale 2009r. wskaźnik zatrudnienia kobiet w wieku powyżej 15 lat przyjmował wartość 42,6%, to rok później obniżył się do poziomu 41,3%. Niepokoi fakt, że w grupie kobiet w wieku produkcyjnym obserwowano zmniejszenie się wielkości wskaźnika zatrudnienia (IV kwartał 2009r. 59,2%; IV kwartał 2010r. – 57,8%).

Województwo śląskie. Aktywność zawodowa ludności w wieku powyżej 15 lat, lata 2009 – 2010 - dane w %

Wyszczególnienie	Współczynnik aktywności zawodowej			Wskaźnik zatrudnienia			Stopa bezrobocia		
	ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety
I kwartał 2009r.	52,5	60,4	45,4	49,0	57,1	41,8	6,5	5,3	7,8
II kwartał 2009r.	52,7	60,5	45,6	49,4	57,3	42,2	6,3	5,2	7,5
III kwartał 2009r.	52,4	61,1	44,6	48,7	57,4	40,9	7,1	6,1	8,2
IV kwartał 2009r.	52,5	59,8	46,0	48,7	55,6	42,6	7,2	7,0	7,3
I kwartał 2010r.	52,5	60,0	45,8	47,5	54,8	41,1	9,6	8,8	10,4
II kwartał 2010r.	53,2	61,0	46,2	48,7	56,4	41,9	8,4	7,4	9,4
III kwartał 2010r.	52,7	60,4	45,9	47,5	55,5	40,4	9,8	8,1	11,7
IV kwartał 2010r.	53,1	61,0	46,0	48,4	56,4	41,3	8,8	7,5	10,2

Źródło: Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności, Urząd Statystyczny, Katowice

Zanotowano wzrost wskaźnika zatrudnienia mężczyzn, z 55,6% w IV kwartale 2009r. do 56,4% w IV kwartale 2010r. Z porównania danych ogólnopolskich wynika, że województwo śląskie niezmiennie charakteryzuje się niższym od krajowego wskaźnikiem zatrudnienia. Dotyczy to zarówno kobiet, jak i mężczyzn.

⁸ Źródło: Komunikat o sytuacji społeczno – gospodarczej województwa śląskiego, Urząd Statystyczny, Katowice, styczeń 2010 r.

***Śląskie na tle kraju. Wskaźnik zatrudnienia ludności w wieku powyżej 15 lat według płci.
Stan w IV kwartale 2009 i 2010r. Dane w %***

Województwa	ogółem		mężczyźni		kobiety	
	2009	2010	2009	2010	2009	2010
POLSKA	50,4	50,6	58,3	58,6	43,3	43,4
MAZOWIECKIE	54,6	54,3	61,5	61,4	48,5	47,8
WIELKOPOLSKIE	51,4	53,1	61,3	63,3	42,7	43,6
ŁÓDZKIE	51,4	52,6	60,5	61,0	43,2	45,0
POMORSKIE	49,3	51,4	58,1	61,0	41,6	43,0
LUBELSKIE	50,4	51,1	57,7	57,4	44,0	45,4
LUBUSKIE	50,3	51,1	56,0	59,0	44,8	43,8
ŚWIĘTOKRZYSKIE	51,0	50,7	57,6	57,6	44,8	44,1
PODKARPACKIE	50,2	50,1	57,5	55,3	43,3	45,1
PODLASKIE	50,7	49,6	57,4	56,5	44,7	43,5
MAŁOPOLSKIE	49,5	49,5	57,9	58,2	41,9	42,0
DOLNOŚLĄSKIE	49,8	49,1	57,3	56,4	43,2	42,6
OPOLSKIE	49,5	48,6	59,5	57,5	40,0	40,3
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	48,2	48,5	57,3	57,6	39,4	39,8
ŚLĄSKIE	48,7	48,4	55,6	56,4	42,6	41,3
KUJAWSKO-POMORSKIE	49,1	48,4	57,8	57,7	41,2	40,3
ZACHODNIOPOMORSKIE	45,2	46,8	52,7	54,6	38,5	39,8

Źródło: Bank Danych Lokalnych Główny Urząd Statystyczny

Równocześnie wyraźnie widać, że w stosunku do danych ogólnopolskich, największe różnice w wysokości wskaźnika zatrudnienia obserwowane są w najstarszej grupie wiekowej.

***Województwo śląskie na tle kraju. Wskaźnik zatrudnienia według grup wiekowych.
IV kwartał 2009 i 2010r. Ujęcie rankingowe wg ostatniej kolumny tabeli. Dane w %***

Województwa	Ogółem ludność w grupach wiekowych					
	15-24 lat		25-54 lat		55-64 lat	
	2009	2010	2009	2010	2009	2010
POLSKA	26,5	25,8	77,5	77,4	33,0	35,3
PODKARPACKIE	18,1	19,8	75,8	75,5	41,7	41,7
MAZOWIECKIE	30,2	28,6	82,5	81,4	35,2	41,1
ŚWIĘTOKRZYSKIE	28,6	21,8	78,7	77,4	34,1	40,8
POMORSKIE	27,6	30,1	74,3	74,9	36,7	39,8
LUBELSKIE	18,4	21,3	78,1	78,3	38,0	38,0
ŁÓDZKIE	29,1	28,0	79,4	80,0	32,1	35,8
DOLNOŚLĄSKIE	31,5	27,5	76,1	76,6	34,8	35,6
WIELKOPOLSKIE	29,8	31,7	77,1	76,9	32,3	35,5
PODLASKIE	26,9	23,1	81,0	79,3	31,9	35,2
MAŁOPOLSKIE	24,0	26,2	78,6	78,1	31,6	33,9
OPOLSKIE	31,5	26,6	76,5	77,1	30,0	33,6
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	23,3	23,3	74,5	72,8	32,5	33,0
LUBUSKIE	26,2	25,8	75,9	76,8	31,3	30,6
KUJAWSKO-POMORSKIE	30,5	25,9	74,4	73,8	24,3	30,4
ZACHODNIOPOMORSKIE	18,1	20,2	71,4	74,2	30,0	29,3
ŚLĄSKIE	26,0	24,0	76,7	76,5	29,3	28,6

Źródło: Bank Danych Lokalnych Główny Urząd Statystyczny,
http://www.stat.gov.pl/bdl/app/wybrane_cechy.display?p_id=39107&p_token=0.10158768455079803#

W ujęciu rocznym w województwie śląskim spadek wysokości wskaźnika zatrudnienia notowano w przedziałach wiekowych od 15 do 24 lat, od 25 do 54 lata oraz 55 do 64 lat. Z danych ogólnopolskich wynika, że w zdecydowanej większości regionów zatrudnialność osób w wieku od 55 do 64 lat rosła. Oprócz naszego województwa, niewielka redukcja wysokości wskaźnika zatrudnienia w najstarszym przedziale wiekowym notowana była w województwie lubuskim i zachodniopomorskim.

Bardziej szczegółowa obserwacja zmian wskaźnika natężenia bezrobocia oraz wskaźnika zatrudnienia możliwa jest na poziomie pięcioletnich przedziałów wiekowych. W województwie śląskim, w ujęciu rocznym, wzrost wskaźnika zatrudnienia notowano wyłącznie w grupie mieszkańców w wieku od 30 do 34 lat oraz od 45 do 49 lat.

Dane w %

Wyszczególnienie	IV kwartał 2009 r.		IV kwartał 2010 r.	
	Wskaźnik zatrudnienia	Stopa bezrobocia	Wskaźnik zatrudnienia	Stopa bezrobocia
Ogółem ludność w wieku powyżej 15 lat	48,7	7,2	48,4	8,8
15-64 lata	58,4	7,2	58,0	8,8
15-17 lat	x	-	x	-
18-19 lat	7,3	38,5	7,1	x
20 – 24	45,4	16,4	42,0	22,4
25 – 29	78,3	12,1	76,9	10,6
30 – 34	78,7	6,3	81,7	7,7
35 – 39	85,0	5,4	83,3	5,5
40 – 44	83,6	2,6	80,8	5,0
45 – 49	75,9	4,5	76,9	6,1
50 – 54	63,3	4,6	61,5	8,0
55 – 59	40,4	7,3	40,1	9,4
60 – 64	14,2	x	13,9	x
65 lat i więcej	2,7	-	2,5	-

Źródło: Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności, źródło: Urząd Statystyczny w Katowicach

2.2 Wskaźnik zatrudnienia wśród niepełnosprawnych

Korzystnie ocenić należy fakt, że w IV kwartale 2010 r. wskaźnik zatrudnienia niepełnosprawnych w wieku od 15 do 64 lat był w województwie śląskim nieco wyższy od przeciętnego w Polsce i wynosił 22,9%. Oznacza to, że na 100 niepełnosprawnych w wieku od 15 do 64 lat pracowały blisko 23 osoby.

Wyniki Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności potwierdzają, że w ujęciu rocznym wskaźnik zatrudnienia wśród niepełnosprawnych mieszkańców województwa śląskiego znacząco wzrósł (o 4,7 pkt. proc). Lepiej było tylko w Wielkopolsce, gdzie wskaźnik ten był wyższy o 6,3 pkt. proc.

Warto zwrócić uwagę, że w ujęciu rocznym wysokość wskaźnika zatrudnienia niepełnosprawnych w wieku od 15 do 64 lat obniżyła się w siedmiu województwach, najbardziej w podlaskim (z 25,0% do 18,2%, redukcja o 6,8 pkt. proc.), podkarpackim (-5,5 pkt. proc.) i dolnośląskim (-4,2 pkt. proc.).

**Wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych w wieku 15-64 lata.
Lata 2009-2010. Stan w IV kwartale. Dane w %**

Polska / województwa	2009	2010	Wzrost/ spadek w pkt. proc.
	dane w %		
POLSKA	20,3	20,9	+0,6
ŚWIĘTOKRZYSKIE	29,4	29,2	-0,2
LUBUSKIE	25,6	28,4	+ 2,8
ŁÓDZKIE	22,5	26,0	+ 3,5
PODKARPACKIE	30,5	25,0	-5,5
ŚLĄSKIE	18,2	22,9	+ 4,7
LUBELSKIE	23,7	22,3	-1,4
WIELKOPOLSKIE	15,7	22,0	+ 6,3
POMORSKIE	16,1	20,0	+ 3,9
OPOLSKIE	16,3	19,6	+ 3,3
MAŁOPOLSKIE	18,5	19,5	+ 1,0
KUJAWSKO-POMORSKIE	16,9	18,4	+ 1,5
PODLASKIE	25,0	18,2	-6,8
MAZOWIECKIE	21,0	17,7	-3,3
ZACHODNIOPOMORSKIE	15,7	16,2	+ 0,5
DOLNOŚLĄSKIE	19,1	14,9	-4,2
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	15,5	14,9	-0,6

Źródło: Badanie BAEL, Bank Danych Lokalnych, GUS,

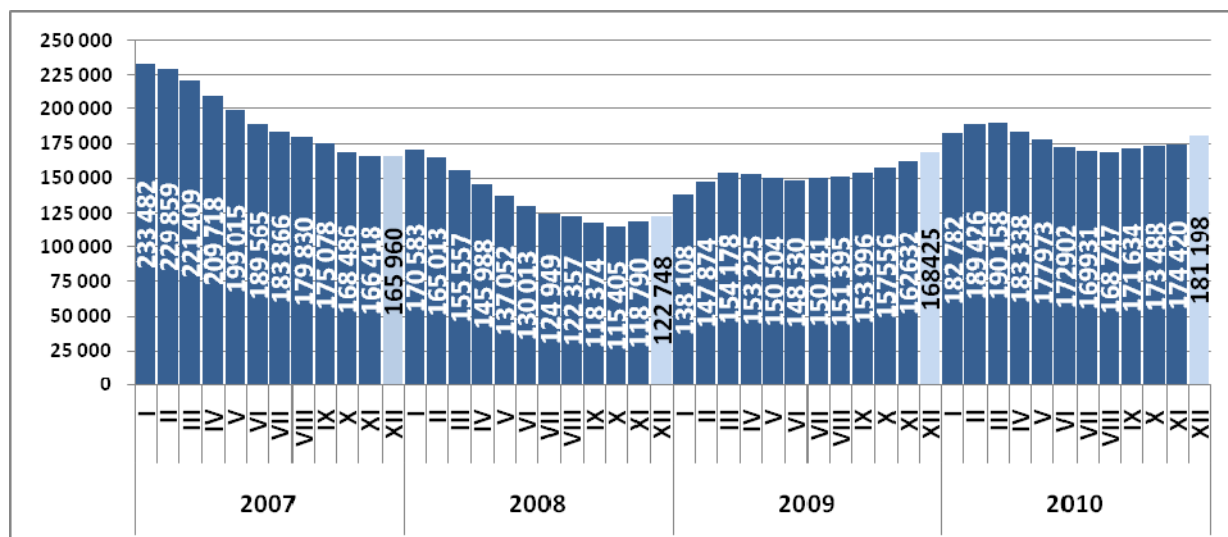
http://www.stat.gov.pl/bdl/app/dane_podgrup.display?p_id=295437&p_token=0.6733788724647252#

3 Tendencje zmian stanu i natężenia bezrobocia

3.1 Zmiany w poziomie bezrobocia i ich terytorialne zróżnicowanie

W ciągu roku odnotowano wzrost liczby zarejestrowanych i oraz rosnące natężenie zjawiska. Cechą pozytywną jest poprawa struktury bezrobocia rejestrowanego, głównie malejąca liczba (i udział) długotrwale bezrobotnych. Na zadawalającym poziomie odbywała się aktywizacja bezrobotnych.

Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w woj. śląskim. Stan w końcu miesiąca.

Według stanu na 31 grudnia 2010 r. w województwie śląskim zarejestrowanych było 181 198 bezrobotnych. W odniesieniu do sytuacji z końca grudnia 2009 r. liczba zaewidencjonowanych wzrosła o 12 773 osoby (tj. o 7,6%). W tym samym czasie ogólnopolska dynamika przyrostu liczby zaewidencjonowanych była niższa, i wynosiła 3,3% (31.12.2009 r. – 1 893,1 tys. bezrobotnych, 31.12.2010 r. – 1 954,7 tys.). Wysoka dynamika przyrostu liczby bezrobotnych w województwie śląskim wynikała z faktu, że kryzys na rynkach światowych i recesja w krajach UE w największym stopniu pogorszyła sytuację mieszkańców dużych miast. Jesteśmy województwem najbardziej zurbanizowanym, dlatego też w liczbach bezwzględnych wzrost bezrobocia był relatywnie wysoki. Podobne tendencje obserwowano w Wielkopolsce i na Mazowszu. W ubiegłym roku najwyższy wzrost liczby zarejestrowanych obserwowano w I kwartale (+ 21 733 osoby); w miesiącach letnich (II i III kwartał) zanotowano redukcję liczby bezrobotnych (odpowiednio – 17 256 i – 1 268 osób). W IV kwartale zbiorowość zarejestrowanych znowu powiększała się (+ 9 564 osoby).

W końcu 2010 r. najwyższą liczbę zarejestrowanych notowano w miastach o dużym potencjale ludności tj. w: Częstochowie (13,2 tys. osób), Sosnowcu (10,6 tys.) i Bytomiu (9,9 tys. osób), Zabrze (7,7 tys. osób) i Katowicach (7,7 tys. osób), oraz w powiatach częstochowskim i zawierciańskim (po 7,5 tys. osób). Najmniej osób zaewidencjonowanych było w powiatach : bieruńsko-lędzińskim (1,3 tys.), rybnickim (1,9 tys. osób) oraz w Żorach (2,1 tys. osób). Zauważalną tendencją bezrobocia jest jego sezonowość, miesiące wiosenno-letnie są okresami spadku liczby bezrobotnych, natomiast wyższy poziom tego zjawiska przypada na miesiące kończące i rozpoczynające rok kalendarzowy.

Dynamika wzrostu najwyższa była w powiatach mikołowskim (+ 19,1%) i kłobuckim (+ 17,3%) oraz w Świętochłowicach (+ 17,2%). Jeżeli chodzi o wzrost bezrobocia w liczbach bezwzględnych, to największe przyrosty obserwowano w Częstochowie (+ 1,8 tys.) i Katowicach (+ 1,1 tys. osób). W trzech miastach na prawach powiatu zaobserwowano spadek liczby zarejestrowanych bezrobotnych: w Siemianowicach (o 7,5%), Jaworznie (o 4,1%) i w Dąbrowie Górniczej (o 1,3%). Podobną prawidłowość zaobserwowano w powiatach: zawierciańskim (o 4,3%), wodzisławskim (o 1,8%) i myszkowskim (o 1,4%). Dokładne dane z ostatnich trzech lat zawarto w poniższej tabeli.

Powiaty	Liczba bezrobotnych. Stan na 31 grudnia						Wzrost liczby bezrobotnych	
	2008 r.		2009 r.		2010 r.		w osobach	Dynamika wzrostu 2009 r.=100
	osoby	Miejsce w rankingu	osoby	Miejsce w rankingu	osoby	Miejsce w rankingu		
Powiat bieruńsko-lędziński:	754	1	1 140	1	1 283	1	143	112,5%
Powiat rybnicki :	1 114	2	1 738	2	1 943	2	205	111,8%
Żory	1 361	4	1 895	3	2 100	3	205	110,8%
Świętochłowice	1 249	3	1 995	4	2 338	4	343	117,2%
Siemianowice Śląskie	2 120	10	2 790	10	2 582	5	-208	92,5%
Powiat mikołowski :	1 716	6	2 220	5	2 643	6	423	119,1%
Mysłowice	2 103	9	2 489	7	2 659	7	170	106,8%
Piekary Śląskie	1 740	7	2 422	6	2 695	8	273	111,3%
Powiat pszczyński :	1 564	5	2 492	8	2 699	9	207	108,3%
Powiat raciborski :	1 851	8	2 554	9	2 896	10	342	113,4%
Jaworzno	2 694	17	3 377	16	3 240	11	-137	95,9%
Powiat lubliniecki :	2 171	12	2 897	11	3 346	12	449	115,5%
Powiat gliwicki :	2 153	11	3 099	12	3 435	13	336	110,8%
Tychy	2 214	13	3 222	13	3 741	14	519	116,1%
Jastrzębie	2 740	18	3 312	14	3 826	15	514	115,5%
Powiat kłobucki :	2 382	15	3 324	15	3 899	16	575	117,3%
Ruda Śląska	2 366	14	3 441	17	3 923	17	482	114,0%
Rybnik	2 585	16	3 882	18	4 356	18	474	112,2%

Powiaty	Liczba bezrobotnych. Stan na 31 grudnia						Wzrost liczby bezrobotnych	
	2008 r.		2009 r.		2010 r.			
	osoby	Miejsce w rankingu	osoby	Miejsce w rankingu	osoby	Miejsce w rankingu	w osobach	Dynamika wzrostu 2009 r.=100
Powiat myszkowski :	3 764	23	4 446	19	4 385	19	-61	98,6%
Chorzów	3 322	19	4 627	20	4 676	20	49	101,1%
Powiat bielski:	3 498	21	4 678	21	4 799	21	121	102,6%
Powiat wodzisławski :	3 482	20	4 969	23	4 878	22	-91	98,2%
Powiat tarnogórski :	3 551	22	4 872	22	5 335	23	463	109,5%
Bielsko - Biała	4 431	28	5 466	24	5 720	24	254	104,6%
Dąbrowa Górnicza	4 195	25	6 131	26	6 054	25	-77	98,7%
Gliwice	4 249	26	6 310	27	6 559	26	249	103,9%
Powiat cieszyński:	4 478	29	5 987	25	6 782	27	795	113,3%
Powiat będziński:	4 935	30	6 573	28	7 064	28	491	107,5%
Powiat żywiecki :	4 329	27	6 750	30	7 278	29	528	107,8%
Powiat zawierciański :	5 909	33	7 799	33	7 460	30	-339	95,7%
Powiat częstochowski:	5 524	32	6 782	31	7 514	31	732	110,8%
Katowice	3 831	24	6 618	29	7 681	32	1 063	116,1%
Zabrze	5 500	31	7 206	32	7 722	33	516	107,2%
Bytom	6 791	34	9 315	34	9 879	34	564	106,1%
Sosnowiec	7 400	35	10 224	35	10 588	35	364	103,6%
Częstochowa	8 682	36	11 383	36	13 220	36	1 837	116,1%
Województwo Śląskie	122 748	X	168 425	X	181 198	X	12 773	107,6%

Źródło: Sprawozdanie o rynku pracy MPiPS-01, obliczenia własne WUP w Katowicach

Sytuacja na podregionalnych rynkach pracy była także zróżnicowana. Najwyższą dynamikę wzrostu zanotowano w podregionie tyskim i częstochowskim. Należy przy tym pamiętać, że podregion tyski charakteryzował się najniższą liczbą bezrobotnych. Na przestrzeni roku najmniejsza dynamika wzrostu stanu bezrobocia odnotowana została w podregionie sosnowieckim (+0,9%).

Województwo / podregiony	Bezrobotni stan 31.12.		Wzrost (w osobach)	Dynamika 31.12.2009 r. =100%
	2009 r.	2010 r.		
Województwo śląskie razem	168 425	181 198	12 773	107,6
w tym:				
Podregion tyski	9 074	10 366	1 292	114,2
Podregion częstochowski	25 935	29 018	3 083	111,9
Podregion rybnicki	18 350	19 999	1 649	109,0
Podregion bytomski	19 506	21 255	1 749	109,0
Podregion katowicki	21 960	23 859	1 899	108,6
Podregion bielski	22 881	24 579	1 698	107,4
Podregion gliwicki	16 615	17 716	1 101	106,6
Podregion sosnowiecki	34 104	34 406	302	100,9

Wraz ze wzrostem liczby zarejestrowanych rosło także natężenie zjawiska, mierzone wysokością stopy bezrobocia. Wg stanu na 31 grudnia 2010 r. wysokość stopy bezrobocia na Śląsku wynosiła 9,9% (kraj 12,3%). W ciągu roku wysokość stopy bezrobocia wzrosła w województwie o 0,7 pkt proc., w kraju o 0,4 pkt proc. (31.12.2009 r. województwo 9,2%, kraj 11,9%). Bez względu na rok sprawozdawczy stopa bezrobocia w województwie śląskim jest

niższa od ogólnopolskiej. Utrzymuje się natomiast duże zróżnicowanie natężenia bezrobocia w naszym regionie. Najlepiej jest w Katowicach, gdzie w końcu grudnia 2010 r. wysokość stopy bezrobocia wynosiła 3,8% (grudzień 2009r. – 3,3%, grudzień 2008r. – 1,9%). Na przeciwległej pozycji lokuje się powiat myszkowski, gdzie wysokość tego wskaźnika osiąga wartość 18,2% (grudzień 2009r. – 17,5%, grudzień 2008r. – 15,1%). Jak widać, powiat o najwyższej i najniższej stopie bezrobocia dzieliła w grudniu ub. roku różnica 14,4 pkt proc. Jeżeli chodzi o podregiony, to w końcu grudnia 2010 r. najlepiej było w tuskim (6,0%) i katowickim (6,7%); potem kolejno w podregionie: rybnickim (9,2%) i gliwickim (9,2%), bielskim (9,3%), sosnowieckim (13,4%) i częstochowskim (13,6%). Najwyższą stopę zanotowano w podregionie bytomskim (14,0%). W końcu grudnia 2010r. Śląskie lokowało się na trzecim miejscu wśród województw o najniższej stopie bezrobocia, tuż za województwami wielkopolskim (9,2%) i mazowieckim (9,4%). Rok wcześniej plasowaliśmy się również na trzeciej pozycji (za Mazowszem i Wielkopolską).

4 Struktura bezrobocia rejestrowanego

4.1 Bezrobotne kobiety

Rynek pracy to jedna z wielu instytucji społecznych, w której stereotypy dotyczące pozycji, zadań i obowiązków kobiet są nadal szczególnie widoczne. Dzieje się tak dlatego, że rynek pracy nie istnieje w oderwaniu od reszty życia społecznego ale jest jego współzależną częścią. A w życiu społecznym istniejące wzorce kobiecości i męskości służą do utrwalania tradycyjnego podziału ról i uzasadniania tym samym nierównego dostępu kobiet i mężczyzn do rynku pracy. I choć teoretycznie rynek pracy daje równe szanse obu płciom, to w praktyce kobiety nadal mają problemy ze znalezieniem zatrudnienia, a ich praca często jest również niżej wynagradzana, ponieważ wielu pracodawców postrzega je jako mniej dyspozycyjne np. z powodu łączenia pracy zawodowej z obowiązkami rodzinnymi.

Pozycja kobiet na rynku pracy w Polsce wciąż pozostawia wiele do życzenia. Nasz kraj zajmuje 26 miejsce spośród 34 państw europejskich zbadanych w rankingu oceniającym sytuację kobiet na rynku pracy, przygotowanym przez ośrodek badawczy Economist Intelligence Unit. Wyniki badania wskazują, że paniom najlepiej pracuje się w Szwecji, Belgii, Norwegii, Finlandii i Niemczech. Na końcu rankingu znalazły się m.in. Ukraina, Serbia, Mołdawia i Rosja⁹.

Według stanu na 31 grudnia 2010 r. w urzędach pracy województwa śląskiego zarejestrowanych było 98 169 kobiet, co stanowiło 54,2% ogółu bezrobotnych (w kraju udział ten był niższy i wynosił 51,9%).

Na przestrzeni 2010 r. jedynie w II kwartale odnotowano niewielki spadek liczby zarejestrowanych kobiet.

Najniższy poziom bezrobocia pań miał miejsce w czerwcu – 91,5 tys. osób. W pozostałych miesiącach, zwłaszcza w II półroczu liczba bezrobotnych kobiet cały czas rosła osiągając w grudniu poziom 98,2 tys. osób. Ten wzrost poziomu bezrobocia przede wszystkim jest rezultatem nadal pogarszającej się koniunktury gospodarczej tak w Polsce jak i na świecie.

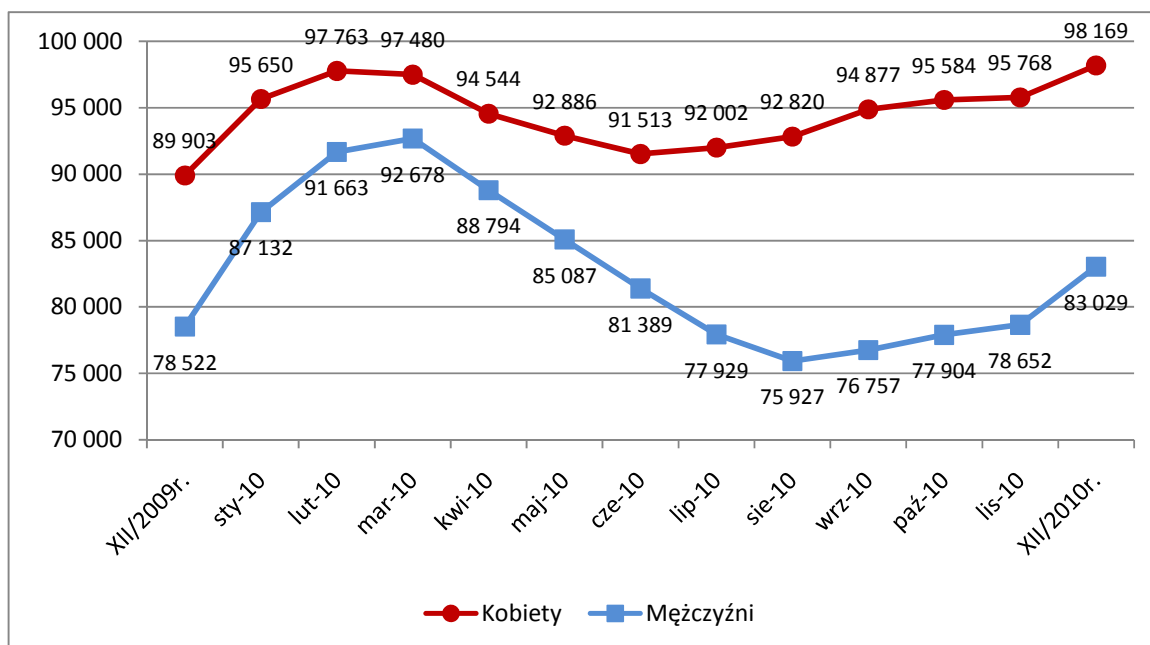
Zarówno w całej populacji osób bezrobotnych jak i w populacji bezrobotnych kobiet, większość stanowiły osoby, które dotychczas pracowały. Ich liczba na koniec 2010 r. wynosiła 76 056 tj. 77,5% wszystkich zarejestrowanych pań. W stosunku do końca 2009 r. nastąpił wzrost ich liczby o 7 254 osób tj. o 10,5% oraz wzrost ich udziału w populacji bezrobotnych pań o 1,0 punkt procentowy (udział kobiet poprzednio pracujących w subpopulacji bezrobotnych kobiet w 2009 r. – 76,5%). Rośnie również liczba kobiet, które trafiają do bezrobocia po raz

---

⁹ www.egospodarka.pl Rynek pracy: trudna sytuacja kobiet

pierwszy (w końcu 2010r. – 22 113 osób tj. 22,5%; w końcu 2009r. – 21 101 osób tj. 23,5% ogółu bezrobotnych pań) ale maleje ich udział w całej subpopulacji (o 1,0 punkt procentowy). W stosunku do końca 2009r. poziom bezrobocia w tej kategorii bezrobotnych pań był większy o 1 012 osób tj. o 4,8%. Wynika z tego, że sytuacja kobiet na rynku pracy nie ulega zbyt spektakularnym zmianom. Nadal rośnie odsetek pań, które utraciły swoje miejsce zatrudnienia i spada odsetek osób, które do bezrobocia trafiają po raz pierwszy. Jest to zarazem zła i dobra informacja. Zła, ponieważ okazuje się, że kobiety pracujące dosyć łatwo tracą zatrudnienie i wracają do bezrobocia, natomiast dobrą informacją jest fakt, że coraz mniej bezrobotnych pań trafia do bezrobocia po raz pierwszy.

Bezrobotni wg płci w województwie śląskim. Stan na koniec miesiąca

W końcu 2010 r. co siódma bezrobotna była osobą uprawnioną do pobierania zasiłku dla bezrobotnych (14 714 kobiet tj. 15,0%) a w 2009 r. (15 342 kobiety tj. 17,1%). Na koniec 2010 r. odsetek bezrobotnych kobiet uprawnionych do pobierania zasiłku spadł o 2,1 punktu procentowego w porównaniu do końca roku poprzedniego.

Analizując stany bezrobocia w podregionach województwa śląskiego stwierdzamy, że w ciągu roku zwiększyła się liczba bezrobotnych kobiet we wszystkich podregionach, przy czym najbardziej spektakularny wzrost miał miejsce w podregionie częstochowskim (o 1,6 tys. osób tj. o 12,9%), rybnickim (o 1,3 tys. osób tj. o 11,8%) oraz katowickim (o 1,1 tys. osób tj. o 9,4%). Nie we wszystkich podregionach wzrost liczby bezrobotnych pań był równoznaczny ze wzrostem ich udziału w całej populacji osób znajdujących się w rejestrach urzędów pracy, ponieważ w podregionie tuskim odnotowano spadek udziału kobiet w populacji bezrobotnych (o 0,5 punktu procentowego), a w podregionie bytomskim odsetek pań utrzymał się na poziomie z 2009r. W całym województwie udział kobiet wśród ogółu zarejestrowanych wzrósł o 0,8 punktu procentowego.

Podregion/ powiaty	Bezrobotne kobiety stan na 31 grudnia		Spadek/ wzrost poziom bezrobocia w stosunku do 31.12.2009 r.		% udział kobiet wśród ogółu zarejestrowanych		Spadek/ wzrost udziału kobiet w pkt proc.
	2009 r.	2010 r.	osoby	%	2009 r.	2010 r.	
podregion bielski	11 996	12 922	926	7,7	52,4	52,6	0,2
Bielski	2 445	2 577	132	5,4	52,3	53,7	1,4
Cieszyński	3 033	3 486	453	14,9	50,7	51,4	0,7
Żywiecki	3 608	3 819	211	5,8	53,5	52,5	- 1,0
m. Bielsko - Biała	2 910	3 040	130	4,5	53,2	53,1	- 0,1

Podregion/ powiaty	Bezrobotne kobiety stan na 31 grudnia		Spadek/ wzrost poziom bezrobocia w stosunku do 31.12.2009 r.		% udział kobiet wśród ogółu zarejestrowanych		Spadek/ wzrost udziału kobiet w pkt proc.
	2009 r.	2010 r.	osoby	%	2009 r.	2010 r.	
podregion bytomski	10 754	11 718	964	9,0	55,1	55,1	0,0
Lubliniecki	1 421	1 704	283	19,9	49,1	50,9	1,8
Tarnogórski	2 673	2 920	247	9,2	54,9	54,7	- 0,2
m. Bytom	5 252	5 534	282	5,4	56,4	56,0	- 0,4
m. Piekary Śląskie	1 408	1 560	152	10,8	58,0	57,9	- 0,1
podregion częstochowski	12 272	13 861	1 589	12,9	47,3	47,8	0,5
Częstochowski	3 143	3 486	343	10,9	46,3	46,4	0,1
Kłobucki	1 538	1 826	288	18,7	46,3	46,8	0,5
Myszkowski	2 158	2 190	32	1,5	48,5	49,9	1,4
m. Częstochowa	5 433	6 359	926	17,0	47,7	48,1	0,4
podregion gliwicki	9 104	9 936	832	9,1	54,8	56,1	1,3
Gliwicki	1 761	1 935	174	9,9	56,8	56,3	- 0,5
m. Gliwice	3 328	3 569	241	7,2	52,7	54,4	1,7
m. Zabrze	4 015	4 432	417	10,4	55,7	57,4	1,7
podregion katowicki	12 220	13 366	1 146	9,4	55,6	56,0	0,4
m. Chorzów	2 485	2 551	66	2,7	53,7	54,6	0,9
m. Katowice	3 564	4 123	559	15,7	53,9	53,7	- 0,2
m. Mysłowice	1 562	1 606	44	2,8	62,8	60,4	- 2,4
m. Ruda Śląska	1 981	2 320	339	17,1	57,6	59,1	1,5
m. Siemianowice Śl.	1 528	1 438	- 90	- 5,9	54,8	55,7	0,9
m. Świętochłowice	1 100	1 328	228	20,7	55,1	56,8	1,7
podregion rybnicki	10 914	12 198	1 284	11,8	59,5	61,0	1,5
Raciborski	1 422	1 641	219	15,4	55,7	56,7	1,0
Rybnicki	1 070	1 174	104	9,7	61,6	60,4	- 1,2
Wodzisławski	2 915	2 945	30	1,0	58,7	60,4	1,7
m. Jastrzębie Zdrój	2 007	2 421	414	14,2	60,6	63,3	2,7
m. Rybnik	2 324	2 689	365	15,7	59,9	61,7	1,8
m. Żory	1 176	1 328	152	12,9	62,1	63,2	1,1
podregion sosnowiecki	17 502	18 338	836	4,8	51,3	53,3	2,0
Będziński	3 502	3 842	340	9,7	53,3	54,4	1,1
Zawierciański	3 738	3 756	18	0,5	47,9	50,3	2,4
m. Dąbrowa Górnicza	3 083	3 180	97	3,1	50,3	52,5	2,2
m. Jaworzno	1 936	1 935	- 1	- 0,05	57,3	59,7	2,4
m. Sosnowiec	5 243	5 625	382	7,3	51,3	53,1	1,8
podregion tyski	5 141	5 830	689	13,4	56,7	56,2	- 0,5
Mikołowski	1 165	1 463	298	25,6	52,5	55,4	2,9
Pszczynski	1 556	1 560	4	0,25	62,4	57,8	- 4,6
Bieruńsko-lędziański	659	746	87	13,2	57,8	58,1	0,3
m. Tychy	1 761	2 061	300	17,0	54,7	55,1	0,4
Województwo śląskie	89 903	98 169	8 266	9,2	53,4	54,2	0,8

Nadal szczególnie trudną sytuację miały kobiety w podregionie rybnickim, gdzie gospodarka opiera się głównie na wydobywaniu i przetwórstwie węgla (panie stanowiły tutaj 61% ogółu zarejestrowanych, dla porównania w częstochowskim 48%).

Sytuacja kobiet w województwie śląskim znacznie pogorszyła się w stosunku do sytuacji mężczyzn, ponieważ w ciągu roku populacja bezrobotnych pań zwiększyła się o 8,3 tys. osób,

czyli o 9,2%, a populacja mężczyzn wzrosła zaledwie o 4,5 tys. osób tj. 5,7%. Dynamika wzrostu bezrobotnych pań była więc zdecydowanie większa. Wzrost liczby bezrobotnych pań miał miejsce niemal we wszystkich powiatach województwa śląskiego – jedynie w Siemianowicach Śląskich i w Jaworznie odnotowano spadek liczby zarejestrowanych (odpowiednio o 90 osób tj. 5,9% oraz o 1 osobę tj. 0,05%). Z kolei największy przyrost liczby bezrobotnych obserwowano w Częstochowie (+ 926 osób) i Katowicach (+559 osób) oraz w powiecie cieszyńskim (+ 453 osoby). Jeżeli chodzi o procentowe wskaźniki udziału kobiet wśród ogółu zaewidencjonowanych w powiatowych urzędach pracy, to w końcu grudnia 2010 r. najniższy odsetek bezrobotnych pań odnotowano w powiecie częstochowskim (46,4%), kłobuckim (46,8%) i w Częstochowie (48,1%), najwyższy w miastach: Jastrzębie – Zdrój (63,3%), Żory (63,2%), Rybnik (61,7%), Mysłowice (60,4%) oraz w powiatach: rybnickim (60,4%) i wodzisławskim (60,4%).

Na poziom bezrobocia wśród kobiet miała wpływ fluktuacja osób bezrobotnych tzn. różnica między liczbą osób rejestrujących się w urzędach pracy i liczbą osób wyrejestrowujących się z nich, czyli między „napływem” a „odpływem” bezrobotnych.

w okresie sprawozdawczym

Wyszczególnienie	Bilans bezrobotnych					
	Napływ		Odpływ			
	ogółem	kobiety	ogółem	ogółem z powodu podjęcia pracy	kobiety	kobiety z powodu podjęcia pracy
2009 r.	339 875	170 125	294 198	101 806	153 293	53 041
% w ogółem		50,1		34,5	52,1	52,1
2010 r.	333 741	167 803	320 968	117 222	159 537	58 512
% w ogółem		50,3		36,5	49,7	49,9

W 2010 r. liczba kobiet wyrejestrowanych z ewidencji urzędów pracy była niższa od liczby pań napływających do bezrobocia o 8,3 tys. osób (w 2009r. była niższa o 16,8 tys. osób). Kobiety stanowiły, połowę osób zarówno napływających do bezrobocia (50,3%), odchodzących z niego (49,7%) jak i podejmujących zatrudnienie (49,9%). Podobna sytuacja miała miejsce w 2009 r., chociaż ich udział był wyższy i wynosił w każdej z tych kategorii niemal 52%. W 2010 r. tylko, co trzecia (36,7%) z odchodzących kobiet podejmowała zatrudnienie (w 2009 r. – 34,6%).

Wskaźnik płynności był wyższy niż w 2009 r. i wynosił – 0,95, co oznacza, że nieznacznie więcej kobiet rejestrowało się w urzędach pracy niż odchodziło z bezrobocia, a odpływ bezrobotnych kobiet był nieco bardziej dynamiczny niż w 2009 r. (0,90).

Wskaźnik płynności rynku pracy również był wyższy i wynosił – 0,35, co oznacza, że na trzy panie rejestrujące się w urzędach pracy jedna kobieta odchodziła z bezrobocia z powodu podjęcia pracy (w 2009 r. wskaźnik płynności rynku pracy wynosił 0,31)¹⁰.

Wartości obydwu wskaźników wskazują, że sytuacja bezrobotnych kobiet była trudniejsza w 2009 r. niż w rok później; poziom bezrobocia wzrastał wolniej, a pracę znajdowało więcej kobiet.

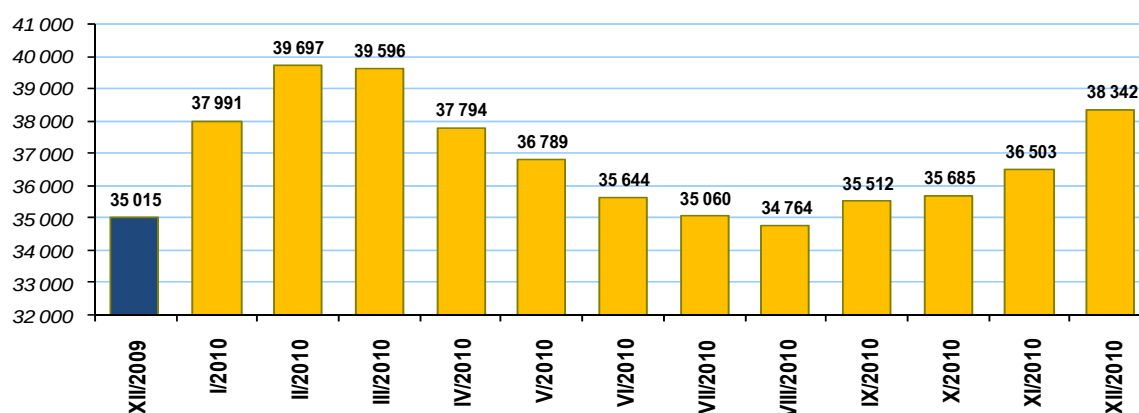
¹⁰ wskaźnik płynności liczony jako stosunek liczby wyrejestrowanych bezrobotnych do liczby osób nowozarejestrowanych w okresie sprawozdawczym; wskaźnik płynności rynku pracy liczony jako stosunek liczby bezrobotnych wyrejestrowanych z powodu podjęcia pracy do liczby osób nowozarejestrowanych w okresie sprawozdawczym

4.2 Bezrobotni zamieszkali na wsi

W województwo śląskim, jednym z najbardziej zurbanizowanych regionów Polski, występują obszary wiejskie, które stanowią ponad jedną trzecią jego powierzchni (39%)¹¹ i są zamieszkane, przez co piątego mieszkańca województwa (ok. 1 mln osób¹² tj. 22%). Tereny wiejskie są rozmieszczone nierównomiernie, w największym natężeniu tzn. powyżej 50,0% powierzchni występują w powiatach: częstochowskim, żywieckim, kłobuckim, cieszyńskim, bielskim, zawierciańskim, myszkowskim, lublinieckim, tarnogórskim, będzińskim, pszczyńskim, wodzisławskim¹³. W tej przestrzeni funkcjonuje 171,9 tys. gospodarstw rolnych¹⁴. Rolnictwo jest, więc wbrew utartym opiniom, istotną gałęzią śląskiej gospodarki, która podobnie jak pozostałe, boryka się z problemem bezrobocia.

Liczba bezrobotnych mieszkańców wsi w grudniu 2009 r. oraz na przestrzeni 2010 r.

W Śląskiem większość bezrobotnych zamieszkuje miasta (78,8%). W końcu grudnia 2010 r., co piąty bezrobotny zarejestrowany w powiatowych urzędach pracy województwa był mieszkańcem terenów wiejskich (38,3 tys. osób tj. 21,2%).

W ciągu roku liczba bezrobotnej ludności wiejskiej zwiększyła się o 3,3 tys. osób tj. 9,5%. W tym samym czasie liczba bezrobotnej ludności zamieszkującej miasta wzrosła o 9,4 tys. osób tj. o 7,1%. Wzrost poziomu bezrobocia jest więc zdecydowanie powolniejszy wśród ludności miejskiej niż wiejskiej (różnica wynosi 2,4 punktu procentowego).

Przyczyny tego stanu nie zmieniają się od lat, chociaż oczywiście ich natężenie zmienia się. Nadal indywidualne gospodarstwa rolne są bardzo rozdrobnione – średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego wynosi zaledwie 4,5 ha. W restrukturyzowanych zakładach pracy zatrudnienie tracą m.in. tzw. dwuzawodowcy, czyli osoby utrzymujące się z rolnictwa i pracy najemnej. Niedoinwestowanie terenów wiejskich w zakresie infrastruktury technicznej, społecznej i ochrony środowiska powoduje z jednej strony trudności w funkcjonowaniu tych osób jako rolników – producentów żywności, a z drugiej utrudnia im dostęp do „miejskich” rynków pracy. Nadal przyczyn wolniejszego spadku poziomu bezrobocia agrarnego należy również upatrywać w słabszym wykształceniu i mentalności mieszkańców wsi oraz w zjawisku ukrytego bezrobocia, czyli nadmiaru „rąk do pracy”.

¹¹ Program Odnowy Wsi Województwa Śląskiego na lata 2006 - 2010

¹² Dane GUS na koniec 2009 r.

¹³ Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2020; Katowice 2005

¹⁴ Dane GUS na koniec 2009r

Sytuacja osób bezrobotnych zamieszkałych na wsi nadal nie należy do łatwych zwłaszcza, że w 2010 r. nastąpił znaczny wzrost poziomu bezrobocia w tej subpopulacji.

Liczba bezrobotnych mieszkańców wsi w województwie śląskim na koniec grudnia 2010 r. wynosiła 38 342 osoby, w tym 19 929 kobiet tj. 52,0%. W stosunku do grudnia 2009 r. liczba tych bezrobotnych wzrosła o 3 327 osób tj. o 9,5%. W tym okresie podobnie wzrosła liczba bezrobotnych kobiet zamieszkałych na wsi o 1 906 osób tj. o 10,6%. Mieszkańcy wsi stanowili 21,2% ogółu bezrobotnych (udział tej subpopulacji bezrobotnych wzrósł o 0,4 punktu procentowego). Wśród osób bezrobotnych zamieszkałych na wsi jedynie 2 116 osób tj. 5,5% zarejestrowanych w tej kategorii, posiadało gospodarstwa rolne.

W omawianej subpopulacji bezrobotnych 6 479 osób tj. 16,9% posiadało prawo do zasiłku, w tym 3 148 kobiet tj. 15,8% bezrobotnych mieszkanek wsi.

Tradycyjnie bezrobocie ludności wiejskiej cechuje pewna sezonowość. Od kwietnia do września następuje widoczny spadek liczby bezrobotnych tej kategorii, która wzrasta wraz z nadejściem miesięcy zimowych. Bilans „napływu” i „odpływu” z bezrobocia najlepiej obrazuje sezonowość zatrudnienia wśród tych osób, a wskaźnik płynności i wskaźnik płynności rynku pracy na przestrzeni 2010r. przedstawiają się następująco:

Wskaźnik płynności i wskaźnik płynności rynku pracy na przestrzeni 2010r.

Miesiąc	„napływ” do bezrobocia	„odpływ” z bezrobocia		wskaźnik płynności	wskaźnik płynności rynku pracy
		ogółem	w tym: podjęcia pracy		
styczeń	6 000	3 024	1 255	0,50	0,21
luty	5 072	3 366	1 362	0,66	0,27
marzec	4 984	5 085	1 895	1,02	0,38
kwiecień	3 928	5 730	2 586	1,46	0,66
maj	4 078	5 083	2 176	1,25	0,53
czerwiec	4 145	5 290	2 195	1,28	0,53
lipiec	4 670	5 254	2 342	1,13	0,50
sierpień	4 566	4 862	2 095	1,06	0,46
wrzesień	6 196	5 421	2 394	0,87	0,39
październik	5 582	5 409	2 256	0,97	0,40
listopad	5 063	4 245	1 979	0,84	0,39
grudzień	5 706	3 867	1 803	0,68	0,32

Z wartości wskaźnika płynności rynku pracy wynika, że wraz nastaniem sezonu prac rolnych zwiększa się liczba osób odchodzących z bezrobocia z powodu podjęcia pracy. Od kwietnia do sierpnia na każde dwie osoby nowo rejestrujące się, co najmniej jedna odchodziła z rejestrów urzędów pracy z powodu podjęcia zatrudnienia, od września do grudnia ta proporcja zwiększyła się – na trzy osoby napływające do bezrobocia jedna odchodziła z powodu podjęcia pracy, a w miesiącach zimowych styczeń – luty była zdecydowanie największa, ponieważ aż na 4 – 5 osób noworejestrujących się 1 osoba odchodziła podejmując pracę. Z kolei z wartości wskaźnika płynności wynika, że od marca do sierpnia ruch bezrobotnych miał wpływ na zmniejszenie poziomu bezrobocia (więcej osób z niego odchodziło niż do niego napływało). W pozostałych miesiącach, szczególnie w miesiącach zimowych – styczeń, luty i grudzień sytuacja w bilansie bezrobotnych była odwrotna – zdecydowanie więcej osób rejestrowało się w urzędach pracy niż z nich odchodziło.

Przyczyną zaistniałego zjawiska (spadku poziomu bezrobocia w miesiącach letnich) jest przede wszystkim wzrost zapotrzebowania na pracowników posiadających zawody rolnicze oraz pracowników sezonowych przy prostych pracach związanych z rolnictwem.

W 2010 r. w śląskich urzędach pracy zarejestrowano 59 990 mieszkańców wsi, to jest 18,0% wszystkich zarejestrowanych (napływ do bezrobocia). W tym samym czasie wyłączono z ewidencji 56 636 osób tj. 17,6% całego „odpływu” z urzędów pracy, w tym z powodu podjęcia pracy 24 338 osób tj. 20,8% wszystkich podjęć pracy. Wskaźnik płynności dla tej subpopulacji wynosił 0,94 (więcej osób rejestrowało się w urzędach pracy niż odchodziło z rejestrów), a wskaźnik płynności rynku pracy 0,41 (na ponad 2 osoby napływające do bezrobocia jedna odchodziła z powodu podjęcia pracy).

Płynność bezrobocia – napływ i odpływ mieszkańców terenów wiejskich oraz liczba wyłączeń z tytułu podjęcia pracy w 2010 roku

Miesiąc / rok	Napływ	Odpływ	w tym: podjęcia pracy	
			osoby	% „odpływu”
I/2010	6 000	3 024	1 255	41,5%
II/2010	5 072	3 366	1 362	40,5%
III/2010	4 984	5 085	1 895	37,3%
IV/2010	3 928	5 730	2 586	45,1%
V/2010	4 078	5 083	2 176	42,8%
VI/2010	4 145	5 290	2 195	41,5%
VII/2010	4 670	5 254	2 342	44,6%
VIII/2010	4 566	4 862	2 095	43,1%
IX/2010	6 196	5 421	2 394	44,2%
X/2010	5 582	5 409	2 256	41,7%
XI/2010	5 063	4 245	1 979	46,6%
XII/2010	5 706	3 867	1 803	46,6%

Problem bezrobocia agrarnego niezmiennie dotyczy mieszkańców podregionu bielskiego, gdzie w końcu grudnia 2010r. zarejestrowanych było 12,8 tys. bezrobotnych zamieszkałych na wsi, co stanowiło ponad połowę ogółu bezrobotnych w tym podregionie oraz częstochowskiego (11,2 tys. osób tj. 38,5%). Dla porównania w podregionie gliwickim bezrobotni z terenów wiejskich to jedynie 7,3% ogółu. W podregionie katowickim, który skupia wyłącznie powiaty grodzkie (miasta na prawach powiatu) problem bezrobocia agrarnego nie występuje.

PODREGIONY Stan na 31.12.2009 r.	Liczba zarejestrowanych bezrobotnych- OGÓŁEM	Zamieszkali na wsi	% zamieszkałych na wsi wśród ogółu zarejestrowanych
Śląskie	168 425	35 015	20,8
- bielski	22 881	11 692	51,1
- bytomski	19 506	3 060	15,7
- częstochowski	25 935	9 967	38,4
- gliwicki	16 615	1 099	6,6
- katowicki	21 960	-	-
- rybnicki	18 350	3 179	17,3
- sosnowiecki	34 104	3 782	11,1
- tyski	9 074	2 236	24,6

PODREGIONY Stan na 31.12.2010 r.	Liczba zarejestrowanych bezrobotnych- OGÓŁEM	Zamieszkali na wsi	% zamieszkałych na wsi wśród ogółu zarejestrowanych
Śląskie	181 198	38 342	21,2
- bielski	25 579	12 780	52,0
- bytomski	21 255	3 491	16,4
- częstochowski	29 018	11 158	38,5
- gliwicki	17 716	1 291	7,3
- katowicki	23 859	-	-
- rybnicki	19 999	3 418	17,1
- sosnowiecki	34 406	3 749	10,9
- tyski	10 366	2 455	23,7

Analizując poziom bezrobocia agrarnego w poszczególnych powiatach można zauważyć, że wzorem lat ubiegłych, utrzymuje się stosunkowo duże zróżnicowanie terytorialne pod względem liczby zarejestrowanych bezrobotnych:

- powiat częstochowski, w którym odnotowano 6,4 tys. bezrobotnych osób zamieszkałych na wsi, tj. 16,6% w ogólnej liczbie śląskich bezrobotnych mieszkańców wsi, w tym 2,9 tys. kobiet tj. 45,9% ogółu bezrobotnych mieszkańców wsi w powiecie,
- powiat żywiecki – z 5,8 tys. zarejestrowanych bezrobotnych zamieszkałych na wsi tj. 15,2% w ogólnej liczbie bezrobotnych mieszkańców wsi, w tym 3,0 tys. kobiet tj. 52,4% w tej kategorii bezrobotnych,
- powiat cieszyński, w którym liczba zarejestrowanych bezrobotnych zamieszkałych na wsi wynosi 3,5 tys. osób, tj. 9,3% w ogólnej liczbie bezrobotnych mieszkańców wsi, w tym 1,9 tys. kobiet tj. 53,2% w tej kategorii bezrobotnych,
- powiat bielski, w którym liczba bezrobotnych zamieszkałych na wsi wynosiła 3,4 tys. osób tj. 8,9% w ogólnej liczbie bezrobotnych mieszkańców wsi, w tym 1,8 tys. kobiet tj. 53,9% w tej kategorii bezrobotnych,
- powiat kłobucki z 3,0 tys. bezrobotnych mieszkańców wsi, tj. 8,0% w ogólnej liczbie bezrobotnych mieszkańców wsi, w tym 1,4 tys. kobiet tj. 46,5% w tej kategorii bezrobotnych,
- powiat zawierciański z 2,4 tys. osób bezrobotnych zamieszkałych na wsi tj. 6,2% w ogólnej liczbie bezrobotnych mieszkańców wsi, a w tym 1,2 tys. kobiet tj. 49,0% w tej kategorii bezrobotnych,
- powiat lubliniecki, w którym poziom bezrobocia agrarnego wynosi 2,1 tys. osób tj. 5,3% w ogólnej liczbie bezrobotnych mieszkańców wsi, w tym 1,0 tys. kobiet tj. 51,1% w tej kategorii bezrobotnych,

Niemal we wszystkich powiatach, w których utrzymuje się najwyższy poziom bezrobocia agrarnego, w stosunku do końca grudnia 2009r. wzrosła liczba osób zarejestrowanych (od 4,5% w powiecie bielskim do 21,7% w powiecie kłobuckim). Jedynie w powiecie zawierciańskim nastąpił spadek liczby bezrobotnych o 5,3% w stosunku do ubr. Nadal cechą charakterystyczną bezrobocia wiejskiego w omawianych powiatach jest jego feminizacja. Aż w czterech z nich tzn. w powiecie bielskim, cieszyńskim, żywieckim i lublinieckim kobiety stanowią ponad połowę bezrobotnych mieszkańców wsi. W pozostałych powiatach odsetek bezrobotnych mieszanek wsi wynosi ponad 45%.

Z kolei powiaty: pszczyński, myszkowski, tarnogórski, wodzisławski, będziński, gliwicki, rybnicki i raciborski mają do 1,9 tys. zarejestrowanych bezrobotnych zamieszkałych na wsi, tj. od 5,0% do 2,6% w ogólnej liczbie śląskich bezrobotnych mieszkańców wsi.

W wymienionych powiatach, jedynie w powiecie myszkowskim spadła liczba bezrobotnych o 1,1%, a w pozostałych nastąpił wzrost liczby tej subpopulacji od 0,5% w powiecie wodzisławskim do 17,5% w powiecie gliwickim. Biorąc pod uwagę kobiety zamieszkałe na wsi trzeba zaznaczyć, że w powiecie pszczyńskim i wodzisławskim spadła liczba bezrobotnych mieszanek wsi (odpowiednio o 1,1% oraz o 0,7%). W pozostałych powiatach liczba bezrobotnych pań wzrosła od 6,2% w powiecie myszkowskim do 20,2% w powiecie raciborskim. Należy zaznaczyć, że bez względu na liczbę bezrobotnych kobiet zamieszkałych na wsi, ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych w tej kategorii jest bardzo wysoki sięgając od 50,2% w powiecie myszkowskim do 60,6% w powiecie rybnickim.

***Liczba bezrobotnych mieszkańców wsi zarejestrowanych w województwie śląskim
i powiatach ziemskich***

Wyszczególnienie	Liczba bezrobotnych stan na 31.12.2009 r.		Liczba bezrobotnych stan na 31.12.2010 r.		Spadek/ wzrost do 2009 r. Dane w %		Udział % Wśród bezrobotnych			
							stan na 31.12.2009 r.		stan na 31.12.2010 r.	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	w tym kobiety	ogółem	w tym kobiety
Woj. śląskie	35 015	18 023	38 342	19 929	9,5	10,6	100,0	51,5	100,0	52,0
Będziński	1 271	657	1 372	760	7,9	15,7	3,6	51,7	3,6	55,4
Bielski	3 275	1 689	3 423	1 844	4,5	9,2	9,4	51,6	8,9	53,9
Cieszyński	3 033	1 592	3 547	1 888	16,9	18,6	8,7	52,5	9,3	53,2
Częstochowski	5 706	2 614	6 371	2 922	11,7	11,8	16,2	45,8	16,6	45,9
Gliwicki	1 099	597	1 291	700	17,5	17,3	3,1	54,3	3,4	54,2
Kłobucki	2 508	1 155	3 053	1 419	21,7	22,9	7,1	46,1	8,0	46,5
Lubliniecki	1 802	891	2 051	1 049	13,8	17,7	5,1	49,4	5,3	51,1
Mikołowski	229	130	288	172	25,8	32,3	0,7	56,8	0,8	59,7
Myszkowski	1 753	819	1 734	870	- 1,1	6,2	5,0	46,7	4,5	50,2
Pszczynski	1 788	1 132	1 902	1 120	6,4	- 1,1	5,1	63,3	5,0	58,9
Raciborski	860	486	1 004	584	16,7	20,2	2,5	56,5	2,6	58,2
Rybnicki	929	567	1 017	616	9,5	8,6	2,7	61,0	2,7	60,6
Tarnogórski	1 258	672	1 440	785	14,5	16,8	3,6	53,4	3,8	54,5
Bieruńsko-Lędz.	219	131	265	166	21,0	26,7	0,6	59,8	0,7	62,6
Wodzisławski	1 390	829	1 397	823	0,5	- 0,7	4,0	59,6	3,6	58,9
Zawierciański	2 511	1 147	2 377	1 164	- 5,3	1,5	7,2	45,7	6,2	49,0
Żywiecki	5 384	2 915	5 810	3 047	7,9	4,5	15,4	54,1	15,2	52,4

Najniższe bezrobocie wśród osób zamieszkałych na wsi odnotowuje się w powiecie bieruńsko-lędzińskim – 265 osób bezrobotnych tj. 0,7% w ogólnej liczbie bezrobotnych zamieszkałych na wsi, w tym 166 kobiet (62,6% w tej kategorii bezrobotnych) i w powiecie mikołowskim – 288 osób bezrobotnych tj. 0,8% w ogólnej liczbie bezrobotnych mieszkańców wsi, z czego 172 kobiety (59,7% w tej kategorii bezrobotnych). W obydwóch powiatach nastąpił spektakularny wzrost liczby kobiet: w powiecie bieruńsko – lędzińskim o 26,7%, a w powiecie mikołowskim o 32,3%.

Bezrobocie agrarne, bez względu na spadek lub wzrost udziału kobiet, cechuje się wysokim odsetkiem pań w tej subpopulacji, ponad 45 procent.

W stosunku do danych z końca 2009 r. odnotowano wzrost liczby bezrobotnych mieszkańców wsi we wszystkich powiatach na Śląsku oprócz powiatu zawierciańskiego i myszkowskiego, w których odnotowano spadek poziomu bezrobocia – odpowiednio o 5,3% czyli o 134 osoby oraz o 1,1% czyli o 19 osób.

Struktura bezrobotnych mieszkańców wsi według poziomu wykształcenia

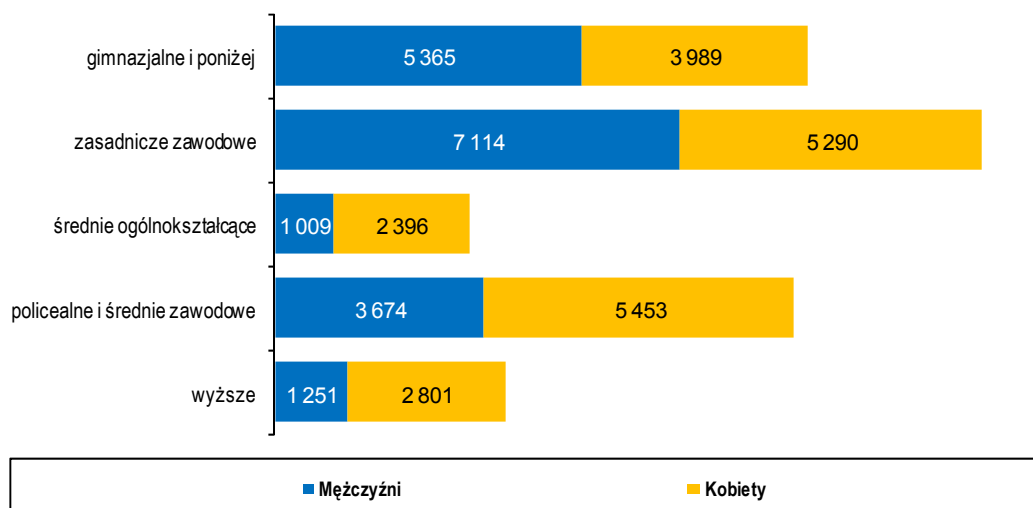
Większość (56,7%) śląskich bezrobotnych zamieszkałych na wsi legitymuje się wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym i poniżej. W końcu 2010 roku, co czwarty zaewidencjonowany posiadał wykształcenie gimnazjalne lub poniżej gimnazjalnego – 24,4%. Jeszcze wyższy był odsetek osób legitymujących się wykształceniem zasadniczym zawodowym (32,3%). Co czwarty bezrobotny posiadał wykształcenie policealne bądź średnie zawodowe (23,8%). Na 100 bezrobotnych w tej kategorii zaledwie jednaście osób posiadało wykształcenie średnie ogólnokształcące (8,9%), a co dziewiąty z nich legitymował się wykształceniem wyższym (10,6%).

Bezrobotni zamieszkali na terenach wiejskich wg poziomu wykształcenia

Poziom wykształcenia	Zarejestrowani stan 31 grudnia		Wzrost/spadek w % w stosunku do 2009 r.		% do ogółu bezrobotnych zamieszkałych na wsi	
	2009 r.	2010 r.	w osobach	w %	2009 r.	2010 r.
wyższe	3 257	4 052	795	24,4	9,3	10,6
policealne i średnie zawodowe	8 469	9 127	658	7,8	24,2	23,8
średnie ogólnokształcące	3 144	3 405	261	8,3	9,0	8,9
zasadnicze zawodowe	11 490	12 404	914	8,0	32,8	32,3
gimnazjalne i poniżej	8 655	9 354	699	8,1	24,7	24,4
Ogółem	35 015	38 342	3 327	9,5	100,0	100,0

Wraz ze wzrostem liczby bezrobotnych mieszkańców wsi zmieniają się odsetki bezrobotnych w poszczególnych kategoriach poziomu wykształcenia, ale ich struktura nie zmienia się znacząco. W stosunku do końca 2009r. rośnie odsetek osób bezrobotnych z wykształceniem wyższym (o 1,3 punktu procentowego), a spada w pozostałych kategoriach dotyczących poziomu wykształcenia (od 0,5 punktu procentowego wśród osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym do 0,1 punktu procentowego wśród osób z wykształceniem średnim ogólnokształcącym). Generalnie wykształcenie bezrobotnych zamieszkałych na wsi jest nieco gorsze od notowanego w zbiorowości mieszkańców miast. Bezrobotne mieszkanki terenów wiejskich są lepiej wykształcone od mężczyzn - odsetek kobiet rośnie wraz ze wzrostem poziomu wykształcenia.

Bezrobotni zamieszkali na wsi według poziomu wykształcenia. Stan na 31.12.2010 r.

Jak widać z poniższych danych, wśród ogółu bezrobotnych z wykształceniem wyższym i średnim ogólnokształcącym zamieszkujących tereny wiejskie, panie stanowiły w 2010 roku ok. 69% i 70%. Podobna sytuacja miała miejsce wśród osób z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym, gdzie kobiety stanowiły 60% wszystkich zarejestrowanych w tej subpopulacji. Nadreprezentacja kobiet wśród obu ww. grup, wyodrębnionych ze względu na poziom wykształcenia, widoczna była także rok wcześniej. Z kolei wśród ogółu bezrobotnych zamieszkających na wsi z najniższym poziomem wykształcenia (gimnazjalne i poniżej oraz zasadnicze zawodowe) bez względu na badany okres obserwowana jest dominacja mężczyzn.

Udział bezrobotnych kobiet, zamieszkających na terenach wiejskich wśród ogółu bezrobotnych mieszkańców wsi, kategorie wyodrębnione ze względu na poziom wykształcenia	2009 r.	2010 r.
z wykształceniem wyższym	68,0%	69,1%
z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym	58,0%	59,7%
w wykształceniu średnim ogólnokształcącym	70,2%	70,3%
z wykształceniem zasadniczym zawodowym	42,4%	42,6%
z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej	44,2%	42,6%

Jednocześnie należy zauważyć, że w ubiegłym roku rósł udział kobiet we wszystkich grupach wydzielonych ze względu na poziom wykształcenia w stosunku do danych z końca 2009r. Oznacza to, że sytuacja bezrobotnych kobiet zamieszkujących wieś zdecydowanie pogarsza się w stosunku do sytuacji mężczyzn, a lepsze wykształcenie przestaje być przepustką do znalezienia zatrudnienia.

Bezrobotni z terenów wiejskich według czasu pozostawania bez pracy

Struktura bezrobotnych mieszkańców wsi według czasu pozostawania bez pracy zmieniła się w stosunku do 2009r. Ponad połowa bezrobotnych mieszkańców wsi (54,1%) pozostawała bez pracy w okresie do 6 miesięcy, a ich udział spadł o 2,3 punktu procentowego. Co piąty zarejestrowany mieszkaniec wsi pozostawał bez pracy od 6 do 12 miesięcy (19,5%; spadek w stosunku do 2009r. o 1,7 punktu procentowego). W tej grupie odnotowano niewielki wzrost liczby bezrobotnych – o 71 osób tj. o 1,0%. Podobną sytuację zaobserwowano w grupie osób pozostających bez pracy powyżej 24 miesięcy tzn. niewielki wzrost liczby bezrobotnych – o 60 osób tj. o 1,6%. Zaledwie co dziesiąty zarejestrowany mieszkaniec wsi należał do tej grupy osób (w stosunku do 2009r. spadek udziału o 0,7 punktu procentowego). Jedynie w grupie osób pozostających bez pracy od 12 do 24 miesięcy nastąpił spektakularny wzrost udziału tych osób o 4,6 punktu procentowego tzn. o 2 162 osoby tj. o 52,3%.

Nadal problemem pozostawało bezrobocie długoterminowe zwłaszcza, że liczba osób pozostających bez pracy co najmniej 12 miesięcy wzrosła w stosunku do końca 2009 r. Co czwarty bezrobotny mieszkaniec wsi bezskutecznie poszukiwał pracy nieprzerwanie co najmniej 12 miesięcy (26,3%), a co dziesiąty zarejestrowany pozostawał bez pracy powyżej dwóch lat (9,9%). Natomiast, co dziewiąty bezrobotny poszukiwał zatrudnienia krótko, w okresie do jednego miesiąca (11,5%).

Bezrobotni zamieszkali na wsi według czasu pozostawania bez pracy. Stan na 31 grudnia

Czas pozostawania bez pracy	Zarejestrowani stan w końcu roku		Wzrost/spadek w % w stosunku do 2009 r.		% do ogółu bezrobotnych zamieszkałych na wsi	
	2009 r.	2010 r.	w osobach	w %	2009 r.	2010 r.
do 1 miesiąca	3 903	4 418	515	13,2	11,1	11,5
1-3 miesięcy	8 597	8 830	233	2,7	24,6	23,0
3-6 miesięcy	7 244	7 530	286	3,9	20,7	19,6
6-12 miesięcy	7 406	7 477	71	1,0	21,2	19,5
12-24 miesięcy	4 135	6 297	2 162	52,3	11,8	16,4
powyżej 24 mies.	3 730	3 790	60	1,6	10,6	9,9
Ogółem	35 015	38 342	3 327	9,5	100,0	100,0

Struktura wiekowa bezrobotnych zamieszkałych na wsi

Bezrobotni mieszkańcy wsi to przede wszystkim ludzie młodzi oraz ci w tzw. wieku mobilnym – do 44 lat (71,8%).

Bezrobotni zamieszkali na wsi według wieku. Stan 31 grudnia

Wiek	Zarejestrowani stan w końcu roku		Wzrost w stosunku do 2009 r.		% udział wśród ogółu bezrobotnych zamieszkałych na wsi	
	2009 r.	2010 r.	osoby	%	2009 r.	2010 r.
18-24 lata	8 931	9 445	514	5,8	25,5	24,6
25-34 lata	9 761	11 079	1 318	13,5	27,9	28,9
35-44 lata	6 331	7 023	692	10,9	18,1	18,3
45-54 lata	7 166	7 364	198	2,8	20,5	19,2
55-59 lata	2 368	2 792	424	17,9	6,8	7,3
60-64 lata	458	639	181	39,5	1,3	1,7
Ogółem	35 015	38 342	3 327	9,5	100,0	100,0

Według stanu na 31 grudnia 2010 r. ponad połowa bezrobotnych mieszkańców terenów wiejskich to osoby młode, poniżej 35 roku życia (53,5%). Co szósty bezrobotny był w wieku 35 do 44 lat (18,3%), a co piąty bezrobotny mieszkaniec wsi kwalifikował się do przedziału wiekowego 45 – 54 lata (19,2%). Zaledwie 9,0% bezrobotnych to osoby, które ukończyły 55 rok życia. W ujęciu rocznym wysoką dynamikę przyrostu bezrobocia obserwowano w przedziale wiekowym od 55 do 59 lat – wzrost o 424 osoby (o 17,9%) oraz wśród osób w wieku 25 – 34 lata, wzrost o 1,3 tys. osób tj. o 13,5%. Trzeba zaznaczyć, że przybywa również bezrobotnych w wieku powyżej 60 lat (o 39,5%). W żadnym przedziale wiekowym nie odnotowano spadku bezrobocia.

Bezrobotni mieszkańcy wsi według stażu pracy

Zdecydowana większość bezrobotnych zamieszkałych na wsi posiada doświadczenie związane z pracą zawodową (80,4%). Wśród poprzednio pracujących najliczniej reprezentowani są bezrobotni legitymujący się krótkim okresem zatrudnienia, od 1 roku do 5 lat (22,1%). W końcu 2010r. co piąty bezrobotny zamieszkujący tereny wiejskie (19,6%) nie posiadał stażu pracy. Największy wzrost liczby bezrobotnych zanotowano wśród osób legitymujących się krótkim stażem pracy: od 1 do 5 lat – o 820 osób tj. o 10,7%, wśród osób posiadających maksymalnie roczne doświadczenie zawodowe (o 630 osób tj. o 12,7%) oraz wśród osób ze stażem pracy od 5 do 10 lat (o 595 osób tj. o 13,3%). Zdecydowanie niepokojące jest zjawisko wzrostu liczby bezrobotnych posiadających co najmniej 30-sto letni staż pracy (wzrost o 148 osób tj. o 11,2%).

Bezrobotni zamieszkali na wsi według stażu pracy. Stan 31 grudnia

Wiek	Zarejestrowani stan w końcu roku		Wzrost w stosunku do 2009 r.		% udział wśród ogółu bezrobotnych zamieszkałych na wsi	
	2009 r.	2010 r.	osoby	%	2009 r.	2010 r.
Do 1 roku	4 953	5 583	630	12,7	14,1	14,6
1-5 lat	7 660	8 480	820	10,7	21,9	22,1
5-10 lat	4 483	5 078	595	13,3	12,8	13,2
10-20 lat	5 429	5 868	439	8,1	15,5	15,3
20-30 lat	4143	4 345	202	4,9	11,8	11,3
30 lat i więcej	1 326	1 474	148	11,2	3,8	3,8
Bez stażu pracy	7 021	7 514	493	7,0	20,1	19,6
Ogółem	35 015	38 342	3 327	9,5	100,0	100,0

Obraz rolnictwa w województwie śląskim, zwłaszcza w porównaniu do krajów Unii Europejskiej, nie napawa optymizmem zwłaszcza, że rok 2010 to już z kolei drugi rok (po wcześniejszej trzyletniej tendencji spadkowej), w którym odnotowano znaczący wzrost poziomu bezrobocia wśród mieszkańców wsi.

Nadal utrzymują się niekorzystne tendencje, takie jak: spadek liczby dwuzawodowców, trudność w utrzymaniu siebie i swojej rodziny jedynie z dochodów z produkcji rolnej, brak środków finansowych na modernizację produkcji rolnej, a co za tym idzie brak specjalizacji w hodowli lub uprawach, brak profesjonalizmu wśród rolników związany z ciągle niskim poziomem wykształcenia oraz niedogodności życia na wsi związane z ubogą, przestarzałą infrastrukturą.

4.3 Bezrobotni zwolnieni z przyczyn zakładu pracy

W końcu 2010r. zbiorowość bezrobotnych zwolnionych z przyczyn zakładu pracy liczyła 6,5 tys. osób, co stanowiło 3,6% ogółu zarejestrowanych w województwie śląskim (6,8% bezrobotnych poprzednio pracujących). W ciągu roku liczebność tej kategorii spadła o jedną dziesiątą (31.12.2009 r.: 7,4 tys. bezrobotnych zwolnionych z przyczyn zakładu pracy, tj. 4,3% ogółu bezrobotnych; 5,4% poprzednio pracujących).

Jeżeli chodzi o sytuację w poszczególnych powiatach, to najgorzej było w powiecie myszkowskim, gdzie według stanu na 31 grudnia 2010 r. 17,5% bezrobotnych poprzednio pracujących stanowiły osoby zwolnione z przyczyn zakładu pracy (639 osób).

Okresy	Bezrobotni zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładu pracy							% wśród ogółu
	"Napływ" w okresie sprawozdawczym			Stan w końcu okresu				
	ogółem	kobiety	mężczyźni	ogółem	kobiety	mężczyźni	poprzedni rok/miesiąc= 100	
2000	29 023	14 838	14 185	25 965	16 960	9 005	x	10,0
2001	24 467	12 535	11 932	30 012	18 752	11 260	125,0	9,6
2002	18 165	8 919	9 246	25 544	15 270	10 274	91,2	7,7
2003	15 183	7 713	7 470	22 727	13 841	8 886	86,5	7,0
2004	9 602	5 235	4 367	17 470	11 327	6 143	69,1	5,6
2005	7 536	4 237	3 299	13 563	9 068	4 495	73,2	4,8
2006	6 598	3 702	2 896	10 721	7 425	3 296	73,3	4,7
2007	4 490	2 919	1 571	6 941	5 045	1 896	57,5	4,2

Okresy	Bezrobotni zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładu pracy							% wśród ogółu
	"Napływ" w okresie sprawozdawczym			Stan w końcu okresu				
	ogółem	kobiety	mężczyźni	ogółem	kobiety	mężczyźni	poprzedni rok/miesiąc= 100	
2008	4 457	2 957	1 500	4 127	2 821	1 306	107	3,4
2009 ¹ r.	11 048	5 578	5 488	X	X	X	X	X
styczeń	666	354	312	4 585	3 016	1 569	111,1	3,3
luty	950	493	475	5 095	3 249	1 846	111,1	3,4
marzec	804	403	401	5 477	3 391	2 086	107,5	3,6
kwiecień	904	503	401	5 749	3 532	2 217	105,0	3,8
maj	869	379	490	5 952	3 566	2 386	103,5	4,0
czerwiec	883	439	444	6 077	3 637	2 440	102,1	4,1
lipiec	1 147	535	612	6 411	3 724	2 687	105,5	4,3
sierpień	1 058	492	566	6 696	3 812	2 884	104,4	4,4
wrzesień	961	493	468	6 723	3 750	2 973	100,4	4,4
październik	1 111	540	571	6 957	3 818	3 139	103,5	4,4
listopad	817	437	380	6 981	3 837	3 144	100,3	4,3
grudzień	878	510	368	7 241	4 010	3 231	103,7	4,3
2010 ¹ r.	8 943	4 832	4 111	X	X	X	X	X
styczeń	1 082	524	558	7 762	4 220	3 542	107,2	4,2
luty	645	348	297	7 773	4 218	3 555	100,1	4,1
marzec	792	384	408	7 696	4 185	3 511	99,0	4,0
kwiecień	732	403	329	7 460	4 098	3 362	96,9	4,1
maj	572	286	286	7 203	3 968	3 235	96,6	4,0
czerwiec	625	332	293	6 884	3 819	3 065	95,6	4,0
lipiec	707	384	323	6 679	3 773	2 906	97,0	3,9
sierpień	819	393	426	6 631	3 726	2 905	99,3	3,9
wrzesień	744	445	299	6 488	3 719	2 769	97,8	3,8
październik	773	495	278	6 431	3 771	2 660	99,1	3,7
listopad	702	406	296	6 370	3 774	2 596	99,1	3,7
grudzień	750	432	318	6 517	3 898	2 619	102,3	3,6

¹⁾ Dane za 12 miesięcy

Analizując wielkość strumieni „napływu” i „odpływu” stwierdzamy, że w ciągu całego roku zarejestrowały się w województwie śląskim 8 943 osoby zwolnione z przyczyn zakładu pracy. W tym samym czasie status utraciło 9 667 osób tej kategorii. Jak z tego wynika, liczba wyrejestrowanych była znacząco wyższa od „napływu”, w konsekwencji liczba zaewidencjonowanych bezrobotnych zwolnionych z przyczyn zakładu pracy spadła (przy ogólnym wzroście bezrobocia rejestrowanego).

Na rynek pracy pozytywnie wpłynęła malejąca liczba zgłoszeń o planowanych zwolnieniach grupowych, zaś przede wszystkim zmniejszająca się w ujęciu rocznym liczba faktycznie dokonanych zwolnień.

Zwolnienia grupowe faktycznie dokonane

miesiąc / rok	2007		2008		2009		2010	
	zakłady	osoby	zakłady	osoby	zakłady	osoby	zakłady	osoby
styczeń	2	26	1	183	21	995	10	90
luty	1	26	1	54	19	1 036	8	137
marzec	4	147	0	0	24	830	14	163
kwiecień	0	0	3	286	24	522	23	351
maj	2	84	6	164	22	408	25	270
czerwiec	2	47	6	416	32	1 017	21	144
lipiec	1	3	1	47	28	1 074	32	393
sierpień	0	0	4	295	25	530	20	422
wrzesień	3	96	8	192	30	1 301	26	196
październik	1	51	11	336	26	694	21	88
listopad	2	60	20	701	20	581	25	188
grudzień	3	691	20	1 078	20	475	29	233
RAZEM	x	1231	x	3 752	x	9 463	x	2 675

W 2010 r. najwięcej zwolnień z przyczyn zakładu pracy dokonano w sekcji „Przetwórstwo przemysłowe”.

SEKCJE	Nazwa sekcji	Liczba zwolnionych z przyczyn zakładu	% udział
Sekcja C	Przetwórstwo przemysłowe	1686	63%
Sekcja D	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	29	1%
Sekcja E	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	8	0,4%
Sekcja F	Budownictwo	155	6%
Sekcja G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	256	10%
Sekcja H	Transport i gospodarka magazynowa	115	3,4%
Sekcja I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	42	2%
Sekcja J	Informacja i komunikacja	53	2%
Sekcja K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	139	5%
Sekcja L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	4	0,2%
Sekcja M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	43	2%
Sekcja N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	27	1%
Sekcja O	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	62	2%
Sekcja P	Edukacja	30	1%
Sekcja S	Pozostała działalność usługowa	26	1%
RAZEM		2675	100%

4.4 Bezrobotni według wieku

Sytuacja bezrobotnych na rynku pracy pod względem ich wieku, w ujęciu rocznym uległa pewnym zmianom. W końcu 2010 roku ponad połowa bezrobotnych kwalifikowała się do dwóch przedziałów wiekowych: od 25 do 34 lat (29,4%) oraz od 45 do 54 lat (21,5%). Duży wzrost wśród bezrobotnych obserwujemy również w grupie od 55 do 59 lat. Jednak największy odnotowano w grupie osób powoli wycofującej się z rynku pracy - powyżej 60 roku życia (o 41,9%). W porównaniu do roku poprzedniego najmniejszy wzrost (2%) odnotowano w najmłodszej grupie wiekowej od 18 do 24 lat – zaliczanej do grupy znajdującej się w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Rok wcześniej wzrost ten był o 57 pkt. procentowych wyższy (w roku 2009 liczba bezrobotnych wzrosła o ponad 13,1 tys. a w 2010 roku o 700 osób).

WIEK	LICZBA BEZROBOTNYCH								Wzrost w stosunku do 31.12.2009 r.	
	30.06. 2009 r.		31.12. 2009 r.		30.06.2010 r.		31.12. 2010 r.		osoby	w %
	osoby	%	osoby	%	osoby	%	osoby	%		
Ogółem	148 530	100,0%	168 425	100,0%	172 902	100,0%	181 198	100,0%	12 773	7,6%
18 – 24	35 195	20,9%	35 195	20,9%	34 070	19,7%	35 895	19,8%	700	2,0%
25 – 34	48 425	28,8%	48 425	28,8%	51 391	29,7%	53 215	29,4%	4 790	9,9%
35 – 44	30 480	18,1%	30 480	18,1%	31 956	18,5%	33 499	18,5%	3 019	9,9%
45 – 54	34 937	23,5%	37 990	22,6%	37 856	21,9%	38 976	21,5%	986	2,6%
55 – 59	11 595	7,8%	13 853	8,2%	14 675	8,5%	16 091	8,9%	2 238	16,2%
60 – 64	2 013	1,4%	2 482	1,5%	2 954	1,7%	3 522	19,3%	1 040	41,9%

Na koniec grudnia 2010 roku w województwie śląskim ponad połowa bezrobotnych kwalifikowała się do dwóch grup wiekowych: od 25 do 34 lat (53,2 tys.) oraz od 45 do 54 lat (38,9 tys.). Zarówno w jednej i drugiej grupie wiekowej podregion sosnowiecki i częstochowski wyróżniał się najwyższą ich liczbą (w grupie 25-34 w podregionie sosnowieckim odnotowano 10,3 tys. bezrobotnych, a w częstochowskim 8,3 tys.; w grupie 45-54 analogicznie 6,3 tys. oraz 5,6 tys.).

Podobnie jak przed rokiem, najwyższy udział bezrobotnych w wieku od 18 do 24 lat odnotowano w podregionie rybnickim (26,7%) i tyskim (23%). Odwrotna sytuacja miała miejsce w podregionie częstochowskim i sosnowieckim, gdzie odsetek osób bezrobotnych w najmłodszej grupie wiekowej był najniższy i kształtował się na poziomie 16,1% oraz 17,5%.

Analizując duże aglomeracje miejskie największy udział bezrobotnych odnotowano w Częstochowie (13,2 tys.), Sosnowcu (10,5 tys.), Bytomiu (9,8 tys.). Najmniej bezrobotnych odnotowano w Żorach (2,1 tys.) oraz w Świętochłowicach (2,3 tys.). Osoby w wieku mobilnym (od 18 do 44 roku życia) w roku 2010 stanowiły ponad 67,7 % ogółu bezrobotnych.

Udział bezrobotnych w poszczególnych powiatach woj. śląskiego z podziałem na wiek.

Podregiony / Powiaty	Liczba bezrobotnych razem		Z tego w wieku - dane w %					
			18-24	25-34	35-44	45-54	55-59	60-64
podregion bielski	24 579	100,0%	20,2%	28,7%	18,8%	21,5%	8,8%	2,0%
Bielski	4 799	100,0%	19,0%	28,1%	18,4%	23,1%	9,0%	2,4%
Cieszyński	6 782	100,0%	23,4%	29,1%	17,7%	20,1%	8,2%	1,5%
Żywiecki	7 278	100,0%	23,4%	28,8%	19,5%	19,1%	7,4%	1,9%
m. Bielsko-Biała	5 720	100,0%	13,3%	28,8%	19,6%	24,7%	11,1%	2,4%

Podregiony / Powiaty	Liczba bezrobotnych razem		Z tego w wieku - dane w %					
	osoby	%	18-24	25-34	35-44	45-54	55-59	60-64
podregion bytomski	21 255	100,0%	20,7%	29,1%	18,8%	21,3%	8,1%	1,9%
Lubliniecki	3 346	100,0%	27,0%	29,6%	15,8%	18,4%	6,9%	2,2%
Tarnogórski	5 335	100,0%	23,7%	28,8%	17,1%	20,2%	8,4%	1,8%
m. Bytom	9 879	100,0%	16,9%	28,3%	20,8%	23,2%	8,7%	2,1%
m. Piekary Śląskie	2 695	100,0%	20,9%	32,1%	18,7%	20,0%	7,1%	1,3%
podregion częstochowski	29 018	100,0%	16,1%	28,9%	19,6%	22,8%	10,3%	2,4%
Częstochowski	7 514	100,0%	17,6%	28,5%	20,7%	21,7%	9,3%	2,2%
Kłobucki	3 899	100,0%	24,9%	29,5%	18,7%	17,9%	7,4%	1,6%
Myszkowski	4 385	100,0%	18,7%	31,7%	20,0%	20,5%	7,4%	1,7%
m. Częstochowa	13 220	100,0%	11,7%	28,1%	19,1%	25,6%	12,6%	2,9%
podregion gliwicki	17 716	100,0%	19,4%	29,6%	19,0%	21,8%	8,3%	1,9%
Gliwicki	3 435	100,0%	22,9%	30,5%	17,7%	20,4%	6,9%	1,5%
m. Gliwice	6 559	100,0%	15,9%	30,1%	17,9%	23,2%	10,5%	2,3%
m. Zabrze	7 722	100,0%	20,8%	28,8%	20,4%	21,3%	6,9%	1,7%
podregion katowicki	23 859	100,0%	19,6%	29,0%	18,7%	22,1%	8,7%	1,8%
m. Chorzów	4 676	100,0%	18,3%	26,7%	21,0%	22,9%	9,2%	2,0%
m. Katowice	7 681	100,0%	16,1%	29,2%	18,8%	23,0%	10,5%	2,4%
m. Mysłowice	2 659	100,0%	23,4%	28,2%	16,5%	22,9%	7,7%	1,2%
m. Ruda Śląska	3 923	100,0%	26,3%	31,4%	16,3%	18,9%	6,2%	1,0%
m. Siemianowice Śląskie	2 582	100,0%	19,0%	29,0%	19,7%	23,2%	7,6%	1,4%
m. Świętochłowice	2 338	100,0%	19,1%	30,1%	18,9%	21,0%	8,5%	2,4%
podregion rybnicki	19 999	100,0%	26,7%	30,2%	17,1%	18,2%	6,5%	1,3%
Raciborski	2 896	100,0%	25,1%	28,1%	15,3%	21,0%	8,3%	2,1%
Rybnicki	1 943	100,0%	30,7%	27,7%	16,4%	18,1%	6,1%	1,0%
Wodzisławski	4 878	100,0%	29,2%	29,0%	17,0%	18,1%	5,5%	1,1%
m. Jastrzębie-Zdrój	3 826	100,0%	27,7%	29,0%	21,4%	15,2%	5,7%	0,9%
m. Rybnik	4 356	100,0%	22,8%	33,2%	16,1%	20,1%	6,6%	1,2%
m. Żory	2 100	100,0%	25,7%	34,4%	14,6%	16,1%	7,6%	1,6%
podregion sosnowiecki	34 406	100,0%	17,5%	30,1%	18,4%	22,0%	10,1%	2,0%
Będziński	7 064	100,0%	17,2%	31,6%	18,8%	20,9%	9,6%	1,9%
Zawierciański	7 460	100,0%	19,6%	30,4%	19,6%	21,2%	7,8%	1,5%
m. Dąbrowa Górnicza	6 054	100,0%	15,6%	28,5%	17,8%	23,4%	12,4%	2,3%
m. Jaworzno	3 240	100,0%	26,1%	27,8%	16,6%	21,3%	7,1%	1,1%
m. Sosnowiec	10 588	100,0%	14,7%	30,5%	18,1%	22,8%	11,5%	2,4%
podregion tyski	10 366	100,0%	23,0%	29,0%	15,8%	21,2%	9,0%	2,1%
Mikołowski	2 643	100,0%	22,3%	27,2%	17,3%	22,1%	9,1%	2,0%
Pszczynski	2 699	100,0%	27,5%	28,8%	15,5%	19,5%	7,3%	1,6%
Bieruńsko-Lędziński	1 283	100,0%	26,4%	30,6%	14,6%	19,8%	7,1%	1,6%
m. Tychy	3 741	100,0%	19,1%	29,8%	15,4%	22,2%	10,8%	2,7%
WOJ. ŚLĄSKIE	181 198	100,0%	19,8%	29,4%	18,5%	21,5%	8,9%	1,9%

4.5 Bezrobotni według poziomu wykształcenia

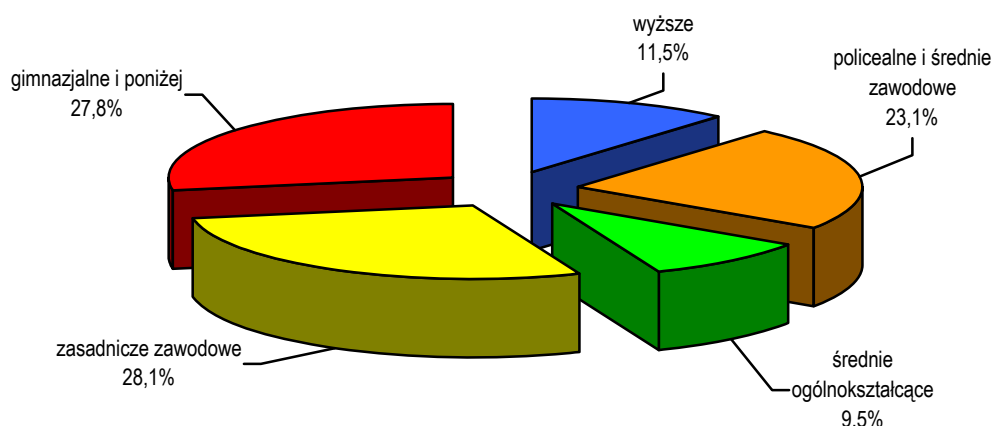
W roku 2010 nastąpił wzrost liczby bezrobotnych we wszystkich kategoriach wykształcenia, jednak największy wśród bezrobotnych z wyższym wykształceniem. Można by przypuszczać, że wskaźniki zatrudnienia rosną wraz z poziomem wykształcenia, ale

niestety tak nie jest. Z roku na rok pogłębia się problem bezrobocia osób z dyplomem wyższej uczelni. Upowszechnienie wykształcenia wyższego oraz zbyt wolno powstające nowe miejsca pracy dla osób wysokokwalifikowanych sprawiają, że coraz większa liczba osób z dyplomem licencjata, magistra lub inżyniera boryka się z brakiem pracy. Potwierdzeniem tego jest wysoka dynamika przyrostu liczby bezrobotnych z wykształceniem wyższym. W stosunku do pozostałych kategorii wykształcenia wskaźnik osób bezrobotnych z wykształceniem wyższym był relatywnie wysoki (wzrost o 14,6% w porównaniu z rokiem 2009). Spośród prawie 21 tys. bezrobotnych z dyplomem uczelni aż 4 tysiące to bezrobotni w okresie do 12 miesięcy od ukończenia nauki (19,4%). Dotyka to w szczególności kobiet. W 2010 roku bez pracy pozostawało 13,6 tys. kobiet z wyższym wykształceniem, tj. ponad 65% ogółu bezrobotnych w tej kategorii (odsetek mężczyzn wyniósł 34,6%).

POZIOM WYKSZTAŁCENIA	31.12.2009		31.12.2010		Wzrost bezrobocia	
	osoby	% udział	osoby	% udział	w osobach	w %
Ogółem	168 425	100,0	181 198	100,0	12 773	7,6
wyższe	18 126	10,8	20 778	11,5	2 652	14,6
policealne i średnie zawodowe	39 418	23,4	41 781	23,1	2 363	6,0
średnie ogólnokształcące	16 078	9,5	17 205	9,5	1 127	7,0
zasadnicze zawodowe	47 578	28,2	50 889	28,1	3 311	7,0
gimnazjalne i poniżej	47 225	28,0	50 545	27,9	3 320	7,0

Atutem osób z wyższym wykształceniem jest relatywnie krótki czas pozostawania bez pracy; w końcu grudnia 2010 r. tylko 18,4% z nich pozostawało w rejestrach nieprzerwanie ponad 12 miesięcy. Wśród kobiet wskaźnik długookresowego bezrobocia jest znacznie niższy; przy dużo wyższej liczbie bezrobotnych kobiet z wyższym wykształceniem, wyniósł 11,7%.

Bezrobotni według poziomu wykształcenia. Stan na 31.12.2010 r.

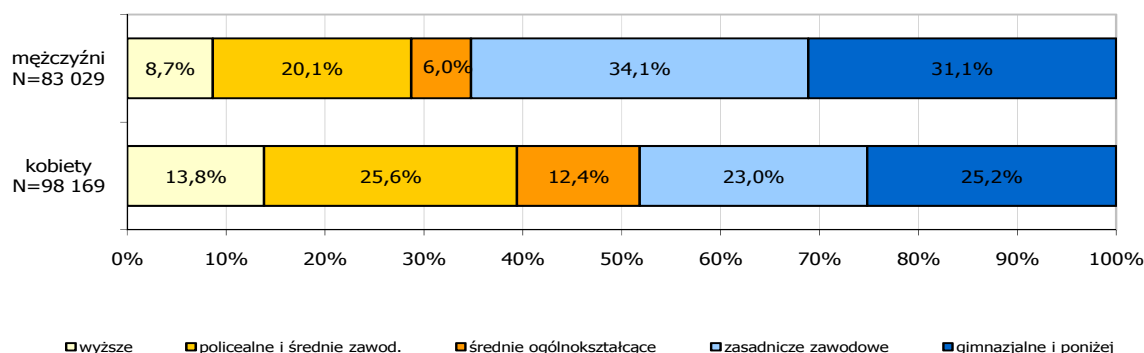

W końcu 2010 roku najwyższy udział bezrobotnych z wyższym wykształceniem odnotowano w Częstochowie (2.1 tys.) oraz w Sosnowcu (1.3tys.). Ponad 1,2 tys. osób bez pracy z dyplomem wyższej uczelni było także na terenie miasta Katowice. Najmniejszy udział osób bez pracy po studiach odnotowano w powiecie rybnickim (195 osób) oraz w bieruńsko - lędzińskim (196 osób). Analizując dane wg czasu pozostawania bez pracy największą liczbę odnotowano wśród osób z wykształceniem wyższym pozostających bez pracy od 1 do 3 miesięcy (prawie 6,0 tys.) oraz wśród osób bez zatrudnienia od 3 do 6 miesięcy (4,8 tys.) W stolicy województwa najwięcej bezrobotnych z dyplomem to osoby pozostające bez pracy od 1 do 3 miesięcy (477 osób), najmniej liczną grupą są osoby bez zatrudnienia powyżej 24 miesięcy (36 osób).

Najmniejszy przyrost obserwujemy wśród osób z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym (o 6%). Przyrost tej samej wielkości (7%) obserwujemy w pozostałych grupach: z wykształceniem średnim ogólnokształcącym, zasadniczym zawodowym oraz wśród bezrobotnych, którzy posiadają najniższe wykształcenie. Najwięcej bezrobotnych z wykształceniem średnim na koniec 2010 roku odnotowano również w Częstochowie (3,2 tys.) i Sosnowcu (2,7 tys.) najmniej również w bieruńsko-lędzkim (tylko 294 osoby).

Miastem, w którym końcem ubiegłego roku odnotowano najwięcej bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej jest Bytom (4,1 tys.). Ponad 1,5 tys. z nich to osoby pozostające bez pracy ponad 12 miesięcy.

Bezrobotni według poziomu wykształcenia z podziałem na płeć. Stan na 31.12.2010 r.
Wykres 2. Struktura bezrobotnych według wykształcenia i płci w %. Stan na koniec 2010 roku

4.6 Bezrobotni według stażu pracy

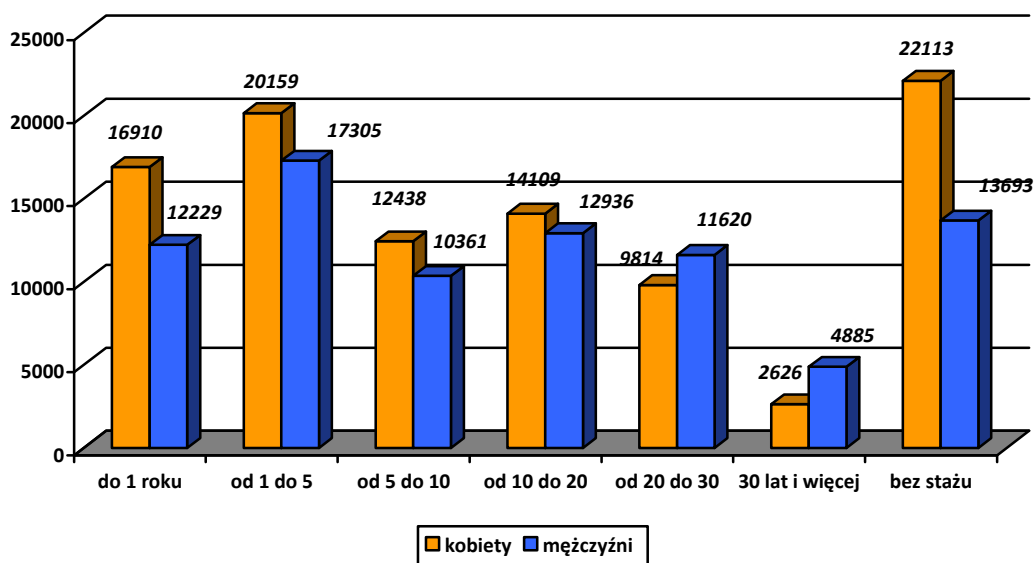
Zdecydowana większość bezrobotnych to osoby legitymujące się stażem pracy (według stanu na 31.12.2010 r. – 145,4 tys., tj. 80,2% ogółu). Pozostali – 35,8 tys. tj. 19,8% ogółu nie posiada doświadczeń zawodowych. W ciągu roku liczba bezrobotnych poprzednio pracujących wzrosła o 11,2 tys., również ich procentowy udział wśród ogółu wzrósł o 0,5 pkt proc. (31.12. 2009 r. – 79,7%).

Struktura bezrobotnych według stażu pracy

Staż pracy	31.12.2009 r.						31.12.2010 r.					
	Ogółem		Kobiety		Mężczyźni		Ogółem		Kobiety		Mężczyźni	
	osoby	%	osoby	%	osoby	%	osoby	%	osoby	%	osoby	%
Do 1 roku	26 689	15,8	15 302	17,0	11 387	14,5	29 139	9,2%	16 910	17,2%	12 229	14,7%
1 – 5	34 147	20,3	17 757	19,8	16 390	20,9	37 464	9,7%	20 159	20,5%	17 305	20,8%
5 – 10	20 697	12,3	11 120	12,4	9 577	12,2	22 799	10,2%	12 438	12,7%	10 361	12,5%
10 – 20	25 367	15,1	13 229	14,7	12 138	15,5	27 045	6,6%	14 109	14,4%	12 936	15,6%
20 – 30	20 464	12,2	9 193	10,2	11 271	14,4	21 434	4,7%	9 814	10,0%	11 620	14,0%
30 +	6 838	4,1	2 201	2,4	4 637	5,9	7 511	9,8%	2 626	2,7%	4 885	5,9%
bez stażu	34 223	20,3	21 101	23,5	13 122	16,7	35 806	4,6%	22 113	22,5%	13 693	16,5%
Ogółem	168 425	100,0	89 903	100,0	78 522	100,0	181 198	100,0	98 169	100,0	83 029	100,0

Wśród bezrobotnych poprzednio pracujących niezmiennie najwięcej osób legitymuje się stażem pracy od jednego do pięciu lat oraz od dziesięciu do dwudziestu lat. Stosunkowo rzadko zarejestrowani bezrobotni mają staż pracy powyżej 30 lat. Analizując strukturę bezrobocia wg dotychczasowego stażu pracy i płeć bezrobotnych stwierdzamy, że udział kobiet jest znacznie większy niż udział mężczyzn prawie we wszystkich grupach. Wyjątek stanowią bezrobotne kobiety ze stażem pracy powyżej 20 lat i więcej, których udział w populacji bezrobotnych w tym przedziale wyniósł 43% (28 tys. kobiet i 16,5 tys. mężczyzn). Jednak najbardziej znaczące różnice zarówno w roku 2010 jak i poprzednim wystąpiły wśród tych bezrobotnych, którzy dotychczas nie pracowali. W całej zbiorowości bezrobotnych udział pań bez stażu pracy jest znacznie wyższy niż wśród panów (o 4,6 punktu procentowego).

Bezrobotni wg dotychczasowego stażu pracy z podziałem na płeć. Stan na 31.12.2010 r.

4.7 Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy

Szczególnym aspektem bezrobocia, mającym bezpośredni wpływ na sytuację ekonomiczną klientów powiatowych urzędów pracy jest czas pozostawania bez zatrudnienia.

Bezrobocie krótkookresowe, trwające do kilku miesięcy na ogół nie jest dotkliwie odczuwane przez bezrobotnych i ich rodziny. Sytuacja materialna takich osób ulega pogorszeniu, ale jest nieporównywalnie korzystniejsza niż w przypadku bezrobocia trwającego powyżej jednego roku. Takie bezrobocie określane jest mianem bezrobocia chronicznego. Poważnym skutkiem bezrobocia chronicznego jest także dezaktualizowanie się kwalifikacji i umiejętności zawodowych bezrobotnych, ze względu na szybko zmieniający się rynek pracy. Poza bardzo trudną sytuacją materialną ten rodzaj bezrobocia prowadzi często do pogorszenia zdrowia osoby bezrobotnej oraz izolacji społecznej poprzez zaniżenie własnej wartości. Niepokojąca jest również sytuacja dzieci osób bezrobotnych, które ze względu na złą sytuację ekonomiczną w rodzinie mają ograniczony dostęp do edukacji i kultury. Jednym z najważniejszych elementów przeciwdziałania długoterminowemu bezrobociu jest jak najszybsza aktywizacja zawodowa osób pozostających w rejestrach urzędów pracy, która najskuteczniej przeciwdziała negatywnym następstwom bierności zawodowej.

Niestety, pomimo faktu, że udział osób długotrwale bezrobotnych nie jest najwyższy w całej strukturze bezrobotnych to w 2010 roku obserwujemy wzrost osób pozostających bez

zatrudnienia nieprzerwanie 12 miesięcy¹⁵ (od 12 do 24 miesięcy – o 4,7 punktów procentowych).

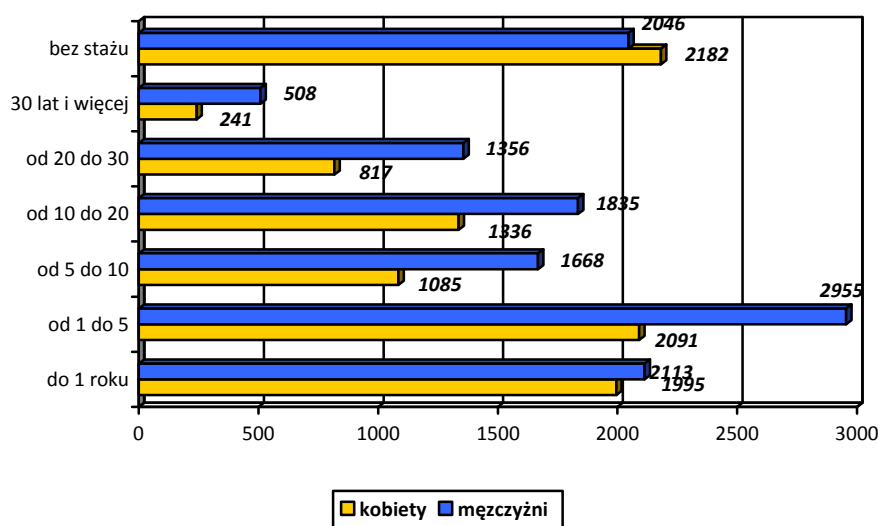
Bezrobotni w województwie śląskim według czasu pozostawania bez pracy

Czas pozostawania bez pracy	Zarejestrowani stan w końcu roku		Wzrost/spadek w % w stosunku do 2009 r.	
	2009 r.	2010 r.	w osobach	w%
do 1 miesiąca	20 541	22 228	1 687	8,2%
1-3 miesięcy	44 070	44 858	788	1,8%
3-6 miesięcy	36 199	36 764	565	1,6%
6-12 miesięcy	33 867	34 618	751	2,2%
12-24 miesięcy	17 714	27 543	9 829	55,5%
powyżej 24 miesięcy	16 034	15 187	-847	-5,3%
Ogółem	168 425	181 198	12 773	7,6

W 2010 roku w województwie śląskim najwyższy udział bezrobotnych odnotowano wśród osób pozostających bez pracy od 1 do 3 miesięcy (44,8 tys.) oraz od 6-12 miesięcy (34,6 tys.). Korzystnie należy jednak ocenić fakt, że ich udział nieco zmalał w stosunku do roku poprzedniego (analogicznie odnotowano spadek o 1,2 i 1 punkt procentowy).

Niepokojącym zjawiskiem na śląskim rynku pracy jest bardzo duży przyrost bezrobotnych pozostających bez pracy od 12 do 24 miesięcy (o 55,5%). Wg stanu na koniec grudnia 2009 roku do tej kategorii kwalifikował się co dziesiąty bezrobotny (10,5%), a już na koniec 2010 roku na stu bezrobotnych piętnastu pozostawało bez pracy od 12 do 24 miesięcy (15,2%).

Kobiety i mężczyźni pozostające bez pracy przez okres do 1 miesiąca, a dotychczasowy staż w zawodzie. Stan na 31.12.2010 r.

¹⁵ Osoby pozostające bez zatrudnienia nieprzerwanie ponad 12 miesięcy klasyfikowane są jako długookresowo (długoterminowo) bezrobotne. Statystyka bezrobocia rejestrowanego identyfikuje także osoby, które pozostają bez pracy przez 12 miesięcy na przestrzeni ostatnich 24 miesięcy. Zgodnie z ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy nazywane są one długotrwale bezrobotnymi, i należą do osób „będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy”. W praktyce „długotrwale bezrobotny” może przeplatać okresy krótkotrwałej pracy zawodowej oraz bezrobocia.. Zbiorowość długotrwale bezrobotnych opisana została w dalszej części analizy.

Bardzo korzystną zmianą na wojewódzkim rynku pracy jest niewielki ale istotny spadek bezrobotnych, którzy bez zatrudnienia pozostawali powyżej 24 miesięcy (o -5,3).

Analizując głębiej strukturę osób pozostających bez pracy przez okres dłuższy niż 1 rok można zauważyć, że w grupie osób bez dotychczasowego stażu pracy było prawie trzykrotnie więcej kobiet niż mężczyzn. W odniesieniu do ogółu kobiet, które dotąd nie pracowały grupa ta stanowiła 24,2%. Porównywalny wskaźnik dla mężczyzn wynosił końcem 2010 roku 15,8%.

Struktura bezrobocia według czasu pozostawania bez pracy

Czas pozostawania bez pracy	31.12.2009 r.						31.12.2010 r.					
	Ogółem	% w ogółem	Kobiety	% wśród kobiet	Mężczyźni	% wśród mężczyzn	Ogółem	% w ogółem	Kobiety	% wśród kobiet	Mężczyźni	% wśród mężczyzn
do 1 m-ca	20 541	12,2	9 047	10,1	11 494	14,6	22 228	12,3	9 747	9,9	12 481	15,0
1 – 3	44 070	26,2	21 908	24,4	22 162	28,2	44 858	24,8	23 442	23,9	21 416	25,8
3 – 6	36 199	21,5	19 615	21,8	16 584	21,1	36 764	20,3	20 778	21,2	15 986	19,3
6 – 12	33 867	20,1	18 510	20,6	15 357	19,6	34 618	19,1	19 386	19,7	15 232	18,3
12 – 24	17 714	10,5	10 734	11,9	6 980	8,9	27 543	15,2	15 715	16,0	11 828	14,2
pow.24 m-cy	16 034	9,5	10 089	11,2	5 945	7,6	15 187	8,4	9 101	9,3	6 086	7,3
ogółem	168 425	100	89 903	100	78 522	100,0	181 198	100	98 169	100	83 029	100

Sytuacja kobiet długotrwale bezrobotnych w naszym regionie jest znacznie gorsza niż mężczyzn. Na koniec 2010 r. we wszystkich grupach kobiet – ze względu na czas pozostawania bez pracy - wskaźniki są wyższe. Wyjątek stanowią osoby, które bez zatrudnienia pozostają najkrócej i są zdecydowanie niższe dla kobiet.

Udział osób, które pozostawały bez zatrudnienia do 1 miesiąca zarówno w 2009 jak i w 2010 roku jest znacznie wyższy wśród mężczyzn – na koniec 2010 r. wyniósł 15%, a wśród kobiet 12,3%. Niepokojąca jest jednak sytuacja wzrostu liczby kobiet pozostających bez zatrudnienia przez okres od 1 do 3 miesięcy. W stosunku do roku 2009 liczba ich zwiększyła się o 1,5 tys. (o ponad 7%). Należy przypomnieć, że na koniec 2009 roku wśród osób pozostających bez zatrudnienia od 1 do 3 miesięcy było więcej mężczyzn niż kobiet.

4.8 Bezrobotni w okresie do 12 miesięcy od ukończenia nauki

Bezrobotni w okresie do 12 miesięcy od ukończenia nauki (absolwenci szkół) to według stanu na koniec grudnia ub. roku 6,0% ogółu zarejestrowanych (31.12.2010 r. – 10 831 osób). W tej grupie bezrobotnych zdecydowanie dominowały kobiety (58,3%). W ujęciu rocznym liczebność opisywanej zbiorowości nieznacznie wzrosła, dokładne dane zawarto w zestawieniu, z którego wynika też, że bezrobocie absolwentów cechuje sezonowość. Liczba zarejestrowanych znacząco spada w miesiącach wiosenno – letnich, część zaewidencjonowanych traci wtedy status absolwenta, który przysługuje maksymalnie przez 12 miesięcy po ukończeniu szkoły, jeżeli nie ulokowali się na rynku pracy, to najczęściej są kwalifikowani do grupy długotrwale bezrobotnych. Wakacyjna fala absolwentów, którzy ukończyli naukę szkolną w czerwcu, obserwowana jest jesienią.

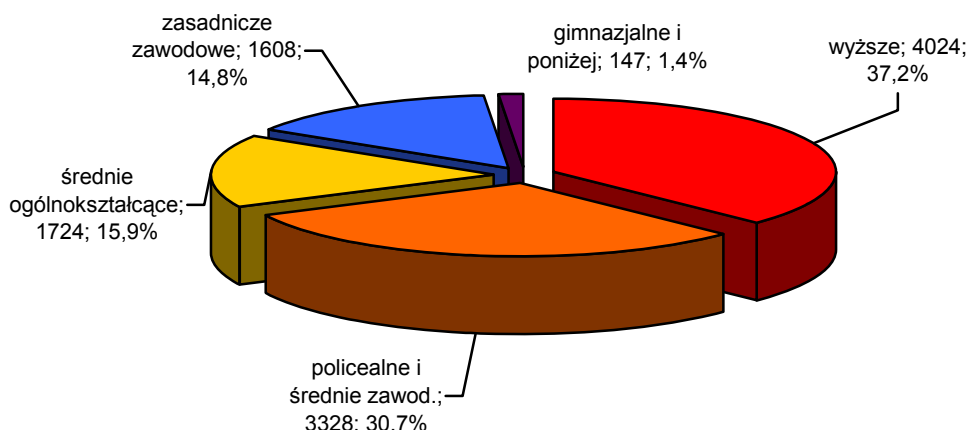

Bezrobotni w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki (absolwenci)

miesiąc / rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010
styczeń	13 068	14 398	10 627	7 226	7 225	11 556
luty	14 005	14 051	10 061	6 764	7 862	11 615
marzec	13 835	13 789	9 101	6 164	7 988	11 163
kwiecień	13 765	8 416	4 846	3 814	4 912	5 964
maj	12 749	9 384	5 488	4 452	5 835	7 202
czerwiec	9 826	7 233	4 117	3 623	5 084	5 750
lipiec	12 529	8 780	4 938	4 324	6 362	6 489
sierpień	14 050	10 297	5 797	4 824	7 426	7 772
wrzesień	15 594	11 621	6 614	5 889	9 439	10 263
październik	14 902	11 291	6 591	5 986	10 165	10 457
listopad	13 972	10 835	6 435	6 074	10 535	10 457
grudzień	13 843	10 243	6 490	6 028	10 735	10 831

Od ubiegłego roku statystyka bezrobocia rejestrowanego umożliwia analizę danych dotyczących wykształcenia zarejestrowanych absolwentów.

Bezrobotni absolwenci szkół wg poziomu wykształcenia

Okazuje się, że zdecydowana większość bezrobotnych w okresie do 12 miesięcy od ukończenia nauki szkolnej legitymuje się wykształceniem wyższym lub średnim zawodowym. Tylko sporadycznie w rejestrach pozostają absolwenci gimnazjów lub podstawówek, co wynika przede wszystkim z obowiązku kontynuowania nauki szkolnej do 18. roku życia. Mała jest liczba bezrobotnych absolwentów zasadniczych szkół zawodowych, wynika to głównie z ograniczenia kształcenia na tym poziomie. Część młodzieży, po ukończeniu szkoły zasadniczej, decyduje się na kontynuowanie nauki w szkole średniej zawodowej. Jeżeli chodzi o bezrobotnych absolwentów liceów ogólnokształcących to należy pamiętać, że bez utraty statusu bezrobotnego mogą kontynuować naukę w szkołach wyższych, w trybie zaocznym lub wieczorowym.

Jeżeli chodzi o zawody najczęściej reprezentowane przez bezrobotnych absolwentów to w końcu grudnia 2010 r. należeli do nich sprzedawcy, technicy ekonomiści, fryzjerzy, kucharze małej gastronomii i technicy informatycy. Na poziomie wykształcenia wyższego licznie reprezentowani byli pedagodzy, ekonomiści, filolodzy i fizjoterapeuci.

Ranking zawodów, w których wg stanu na 31.12.2010 r. zarejestrowanych było co najmniej 30 absolwentów

Symbol	Nazwa zawodu i specjalności	Absolwenci - "napływ" do bezrobocia w 2010 r.		Zarejestrowani bezrobotni wg stanu na 31.12.2010r.			Wolne miejsca pracy i aktywizacji zawodowej zgłoszone w 2010 r.
				Ogółem bezrobotni	w tym: absolwenci		
		Ogółem	Kobiety			Razem	
-	bez zawodu	11008	6415	30678	2977	1730	0
522301	Sprzedawca	1294	1160	14471	448	413	6739
331403	Technik ekonomista	890	751	3371	291	241	71
514101	Fryzjer	689	653	1472	254	243	1075
235107	Pedagog	873	799	984	236	216	75
512002	Kucharz małej gastronomii	587	328	1021	226	139	187
351203	Technik informatyk	545	71	798	172	26	234
723103	Mechanik pojazdów samochodowych	442	0	1013	169	0	448
322002	Technik żywienia i gospodarstwa domowego	394	277	997	141	103	6
311504	Technik mechanik	439	4	2258	140	1	94
263102	Ekonomista	432	318	1108	113	76	41
422402	Technik hotelarstwa	345	272	435	109	85	0
311408	Technik elektronik	206	4	838	103	2	35
522305	Technik handlowiec	338	287	1200	101	87	822
512001	Kucharz	273	112	2760	100	53	1169
264302	Filolog - filologia obcojęzyczna	324	265	338	96	77	1
311204	Technik budownictwa	137	12	1012	85	3	91
242217	Specjalista administracji publicznej	332	253	554	83	63	40
228301	Fizjoterapeuta	263	191	245	75	59	235
751201	Cukiernik	179	106	1256	75	48	233
251902	Specjalista zastosowań informatyki	316	65	368	74	12	82
513101	Kelner	194	144	1214	72	58	850
263204	Socjolog	282	232	299	66	50	1
213303	Specjalista ochrony środowiska	223	160	210	65	46	40
242190	Pozostali specjaliści ds. zarządzania i organizacji	105	62	140	65	40	18
243106	Specjalista ds. marketingu i handlu	235	170	993	60	42	787
752205	Stolarz	138	0	891	60	0	455
261906	Prawnik legislator	155	82	170	59	29	40
411090	Pozostali pracownicy obsługi biurowej	269	221	1154	58	41	6086
321301	Technik farmaceutyczny	173	160	169	57	53	141
263304	Politolog	231	117	282	56	32	1
411004	Technik prac biurowych	118	104	2656	56	48	2537
514207	Technik usług kosmetycznych	77	77	91	56	56	6
325402	Technik masażysta	158	120	192	55	40	155
325511	Technik ochrony środowiska	139	101	399	53	39	13
242222	Specjaliści ds. organizacji usług gastronomicznych, hotelarskich i turystycznych .	236	169	431	52	39	23
214102	Inżynier organizacji i planowania produkcji	207	83	167	51	20	17
711202	Murarz	136	0	2516	51	0	1896
213106	Biotechnolog	128	100	82	51	36	11

4.9 Bezrobotni według grup zawodów i specjalności

Wszyscy bezrobotni zarejestrowani w powiatowych urzędach pracy są zgodnie z obowiązującą Klasyfikacją Zawodów i Specjalności przyporządkowywani do odpowiedniej grupy zawodowej.

Według stanu na koniec grudnia 2010 roku zdecydowana większość zarejestrowanych bezrobotnych posiadała określony zawód / specjalność (150,5 tys. osób tj. 83,1%). Z kolei 30,7 tys. osób tj. 16,9% ogółu zaewidencjonowanych bezrobotnych zostało zakwalifikowanych do grupy bezrobotnych „bez zawodu”.

Według Klasyfikacji Zawodów i Specjalności¹⁶ najbardziej zagregowany podział obejmuje 10 grup zawodowych tzw. grup wielkich. Poziom bezrobocia w województwie śląskim na dzień 31 grudnia 2010 roku na poziomie grup wielkich zawodów prezentuje poniższe zestawienie.

Kod grupy zawodów	Nazwa grupy wielkiej	Bezrobotni zarejestrowani - stan na 31.12.2010 r.			
		ogółem	kobiety	z ogółem, poprzednio pracujący, pozostający bez pracy nieprzerwanie powyżej 12m-cy	
				osoby	% wśród poprzednio pracujących
-	Bez zawodu	30 678	18 004	2 205	20,5%
0	Siły zbrojne	76	0	5	10,6%
1	Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	1 216	547	277	22,9%
2	Specjaliści	16 290	10 968	2 603	22,5%
3	Technicy i inny średni personel	21 717	12 500	4 191	24,5%
4	Pracownicy biurowi	9 785	7438	2 243	24,3%
5	Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy	30 999	24 984	6 468	22,6%
6	Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	2135	1464	533	29,6%
7	Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	40 122	10 613	9 662	25,8%
8	Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	10 360	2 328	2 431	24,1%
9	Pracownicy przy pracach prostych	17 820	9 323	4 587	26,0%
Razem		181 198	98 169	35 205	24,2%

Struktura bezrobocia według kwalifikacji zawodowych w układzie grup wielkich wskazuje, iż w populacji bezrobotnych najczęściej reprezentowane są osoby posiadające zawody z grupy „7”, tj. „*Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy*”, stanowiące 22,1% ogółu (40,1 tys. osób). Jest to dość zróżnicowana kategoria, w której najliczniejsze grupy elementarnych zawodów¹⁷ to:

- ślusarze i pokrewni - 4 558 (11,4% ogółu bezrobotnych z grupy wielkiej „7”),
- krawcy, kapelusznicy i pokrewni – 3 108 (7,7%),
- mechanicy pojazdów samochodowych – 3 029 (7,5%),
- elektromechanicy i elektrycy – 2 852 (7,1%),
- murarze i pokrewni - 2 528 (6,3%),
- piekarze, cukiernicy i pokrewni – 2 391 (6,0%),
- mechanicy maszyn i urządzeń rolniczych i przemysłowych – 2 282 (5,7%).

Z wyżej wymienionych grup elementarnych zawodów pochodziła połowa bezrobotnych zakwalifikowanych do grupy wielkiej „7” (51,7%). Tyko sporadycznie bezrobotni w zawodach robotniczych kwalifikowali się do grup elementarnych: nurkowie i strzałowi (po jednym bezrobotnym).

¹⁶ Klasyfikacja zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy, Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 kwietnia 2010 r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakresu jej stosowania (Dz. U. z dnia 17 maja 2010 r.)

¹⁷ W Klasyfikacji Zawodów i Specjalności (na poziomie najbardziej zagregowanym wyróżniamy 10 wielkich grup zawodowych. Na kolejnym, drugim szczeblu wyróżniamy duże grupy zawodowe. Bardziej szczegółowo dzielimy zawody na grupy średnie (poziom III) oraz grupy elementarne (poziom IV). Dla potrzeb analitycznych najczęściej korzystamy z zawodów zagregowanych na poziomie grup elementarnych. Możliwa jest też analiza na poziomie zawodów i specjalności (poziom V).

Drugą najliczniejszą zbiorowość bezrobotnych stanowiły osoby posiadające kwalifikacje zawodowe należące do grupy wielkiej „5”, tj. „*Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy*” – 17,1% ogółu (31,0 tys. osób). W tej grupie wśród pozostających bez pracy najwięcej było bezrobotnych w grupach elementarnych zawodów:

- sprzedawcy sklepowi (ekspedienci) - 15 873 (51,2% grupy wielkiej „5”),
- kucharze - 3 811 (12,3%),
- gospodarze budynków – 2 735 (8,8%),
- fryzjerzy - 1 648 (5,3%).

Trzecia pod względem liczebności wielka grupa zawodowa to bezrobotni sklasyfikowani jako „*Technicy i inny średni personel*” (grupa wielka „3”), stanowiący 12,0% ogółu zaewidencjonowanych w województwie śląskim (21,7 tys. osób). Wśród zarejestrowanych *techników* połowa kwalifikowała się do poniższych grup elementarnych:

- średni personel do spraw statystyki i dziedzin pokrewnych - 3 469 (16,0%),
- technicy mechanicy - 2 867 (13,2%),
- technicy budownictwa - 1 232 (5,7%),
- pracownicy administracyjni i sekretarze biura zarządu- 1 210 (5,6%),
- dietetycy i żywieniowcy - 1 084 (5,0%),
- technicy nauk fizycznych i technicznych gdzie indziej nie sklasyfikowani – 955 (4,4%),

Nie można również pominąć grupy wielkiej „9” - „*Pracownicy przy pracach prostych*”, która liczyła 17,8 tys. osób bezrobotnych tj. 9,8% ogółu. Grupę osób o niskich kwalifikacjach zawodowych najliczniej reprezentowały następujące zawody elementarne:

- pomoce i sprzątaczkę biurowe, hotelowe i pokrewne - 4 421 (24,8%),
- robotnicy pomocniczy w budownictwie ogólnym – 3 469 (19,5%),
- robotnicy przy pracach prostych w przemyśle gdzie indziej nie sklasyfikowani – 3 427 (19,2%),
- pracownicy przy pracach prostych gdzie indziej nie sklasyfikowani – 1 144 (6,4%),
- pakowacze - 1 110 (6,2%).

W końcu grudnia 2010 r. bezrobotni o wysokich kwalifikacjach zawodowych, sklasyfikowani w grupie wielkiej „2” tj. „*Specjaliści*” liczyli 16,3 tys. osób tj. 9,0% ogółu. W grupie *specjalistów* bez pracy najczęściej pozostawali:

- specjaliści do spraw administracji i rozwoju – 1 837 (11,3%),
- specjaliści do spraw reklamy i marketingu - 1 121 (6,9%),
- ekonomiści - 1 118 (6,9%),
- nauczyciele gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych - 1 087 (6,7%),
- wizytatorzy i specjaliści metod nauczania – 993 (6,1%),
- filolodzy i tłumacze - 557 osób (3,4%).

Przedstawiciele wyżej wymienionych grup elementarnych zawodów to 41,3% ogółu „*specjalistów*” zarejestrowanych jako bezrobotni w województwie śląskim.

„*Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń*” (grupa wielka 8) stanowili 5,7% ogółu bezrobotnych (10,4 tys. osób), co oznacza, że uplasowali się na szóstym miejscu pod względem liczebności grupy. W grupie wielkiej „8” ponad połowę (51,9%) stanowili bezrobotni zakwalifikowani do następujących grup elementarnych:

- górnicy podziemnej i odkrywkowej eksploatacji złóż - 1 956 osób (18,9% grupy wielkiej 8)
- kierowcy samochodów ciężarowych – 1 034 (10,0%),
- kierowcy samochodów osobowych i dostawczych – 993 (9,6%)
- operatorzy innych maszyn i urządzeń przetwórczych - 845 (8,2%)
- operatorzy maszyn i urządzeń do produkcji i przetwórstwa – 544 (5,3%),

Kolejna grupa wielka pozostających w ewidencji bezrobotnych to „*Pracownicy biurowi*” – 9,8 tys. osób, tj. 5,4% ogółu bezrobotnych. Wśród zakwalifikowanych do grupy wielkiej „4”, ponad połowa należała do dwóch grup elementarnych zawodów, tj:

- pracownicy obsługi biurowej - 3 828 (39,1% grupy wielkiej 4) oraz
- magazynierzy i pokrewni – 2 176 (22,2%),

Z uwagi na industrialny charakter województwa, stosunkowo nieliczna była grupa wielka „6” „*Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy*” – należało do niej 2,1 tys. bezrobotnych tj. 1,2% ogółu. W powyższej grupie wielkiej najliczniej reprezentowani byli:

- ogrodnicy - 985 (46,1%),
- rolnicy produkcji roślinnej i zwierzęcej pracujący na własne potrzeby - 352 (16,5%),
- rolnicy produkcji roślinnej i zwierzęcej – 257 (12,0%).

Z tych trzech grup elementarnych zawodów pochodziło trzy czwarte bezrobotnych kwalifikowanych do grupy wielkiej 6 (74,7%)

Najmniej bezrobotnych należało do wielkich grup zawodów „*Siłły zbrojne*” oraz „*Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy*”.

Należy zauważyć, że w większości grup wielkich zawodów przeważają kobiety. Najwyższy współczynnik feminizacji wystąpił wśród „*Pracowników usług osobistych i sprzedawców*” (80,6%) oraz „*Pracowników biurowych*” (76,0%). Natomiast mężczyźni zdecydowanie przeważają wśród „*Operatorów i monterów maszyn i urządzeń*” (77,5%) oraz „*Robotników przemysłowych i rzemieślników*” (73,5%).

Najbardziej szczegółowa analiza struktury zawodowej zarejestrowanych bezrobotnych możliwa jest na poziomie zawodów i specjalności (kod 6. cyfrowy). W tym przypadku na czele rankingu zawodów i specjalności według liczby bezrobotnych w końcu 2010 roku (podobnie jak w latach poprzednich) znalazły się osoby posiadające zawody robotnicze i rzemieślnicze.

Ranking pierwszych 30 zawodów i specjalności o największej liczbie bezrobotnych

Lp.	Kod zawodu	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba bezrobotnych - stan na 31.12.2010 r.
1	522301	Sprzedawca	14471
2	722204	Ślusarz	4369
3	931301	Robotnik budowlany	3469
4	331403	Technik ekonomista	3371
5	911207	Sprzątaczką biurową	3233
6	753105	Krawiec	2921
7	512001	Kucharz	2760
8	411004	Technik prac biurowych	2656
9	711202	Murarz	2516
10	515303	Robotnik gospodarczy	2494
11	932911	Robotnik pomocniczy w przemyśle przetwórczym	2287
12	311504	Technik mechanik	2258
13	432103	Magazynier	2009
14	811101	Górnika eksploatacji podziemnej	1726
15	753303	Szwaczka	1502
16	514101	Fryzjer	1472
17	722314	Tokarz w metalu	1291
18	751201	Cukiernik	1256
19	513101	Kelner	1214
20	522305	Technik handlowiec	1200
21	411090	Pozostali pracownicy obsługi biurowej	1154
22	932101	Pakowacz	1110
23	263102	Ekonomista	1108
24	334306	Technik administracji	1097
25	741207	Elektromonter (elektryk) zakładowy	1095
26	723105	Mechanik samochodów osobowych	1079
27	751204	Piekarz	1078
28	512002	Kucharz małej gastronomii	1021
29	833203	Kierowca samochodu ciężarowego	1017
30	723103	Mechanik pojazdów samochodowych	1013
Razem			69 247

Łącznie bezrobotni posiadający zawody i specjalności wymienione w powyższej tabeli (69 247 osób) stanowili blisko połowę tj. 38,2% ogółu zarejestrowanych oraz 46,0% bezrobotnych posiadających zawód i specjalność. Warto zwrócić uwagę na fakt, że ponad jedna piąta bezrobotnych zarejestrowanych w województwie śląskim posiada zawód mieszczący się na pierwszych dziewięciu pozycjach rankingu (39 766 bezrobotnych, tj. 22,0% ogółu).

W rankingu osób bezrobotnych niezmiennie od kilku lat pierwsze miejsce pod względem liczebności zajmuje zawód sprzedawcy – 14 471 osób tj. 8,0% całej populacji bezrobotnych. Należy nadmienić, iż w tym zawodzie kobiety stanowiły 91,5% (13 252 osoby).

W zestawieniu znalazł się tylko jeden zawód, do wykonywania którego wymagane jest wyższe wykształcenie (pozycja 23, ekonomista).

4.10 Bezrobotni poprzednio pracujący według sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności

Statystyka rynku pracy według Polskiej Klasyfikacji Działalności określa przynależność ostatniego pracodawcy osoby bezrobotnej do odpowiedniej sekcji działalności i sektora własności. W 2010 roku w populacji bezrobotnych województwa śląskiego dominowały osoby, które pracowały przed nabyciem statusu osoby bezrobotnej. Na koniec grudnia 2010 r. zbiorowość ta wynosiła 145,4 tys. osób tj. 80,2% ogółu bezrobotnych.

W porównaniu z końcem roku 2009 liczebność tej grupy zwiększyła się o 11,2 tys. osób, a jej udział w bezrobotnych ogółem wzrósł o 0,5 punktu procentowego. Według stanu na dzień 31 grudnia 2010 roku wśród bezrobotnych 19,8% (35,8 tys. osób) stanowiły osoby dotychczas niepracujące (rok wcześniej 34,2 tys. osób tj. 20,3%).

Analiza wykazuje, iż ponad połowa zarejestrowanych bezrobotnych poprzednio pracujących to osoby zakwalifikowane wg rodzaju działalności ostatniego miejsca pracy do trzech sekcji PKD: *przetwórstwo przemysłowe* (23,2%), *handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów mechanicznych, włączając motocykle* (18,5%) oraz *pozostała działalność usługowa* (10,6%). Znaczna była również grupa bezrobotnych poprzednio zatrudnionych w sekcji *budownictwo* (10,0%).

W końcu 2010 roku liczba zarejestrowanych bezrobotnych poprzednio pracujących u pracodawców sektora prywatnego wynosiła 111,7 tys. osób. Stanowiło to 76,8% wszystkich bezrobotnych poprzednio pracujących. W porównaniu z końcem 2009 roku populacja ta zwiększyła się o 4,2% (4,5 tys. osób). Natomiast w przedsiębiorstwach z sektora publicznego zatrudnionych było 21,4 tys. osób (o 21,6% więcej niż przed rokiem).

Poziom bezrobocie wśród poprzednio pracujących według sekcji PKD - stan na 31 grudnia 2010 r.

Sekcje PKD	Zarejestrowani bezrobotni			
	ogółem	kobiety	pracujący poprzednio:	
			w sektorze publicznym	w sektorze prywatnym
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	1 695	778	302	1 393
Górnictwo i wydobywanie	1 951	548	925	1 026
Przetwórstwo przemysłowe	33 748	16 961	2 980	30 768
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	562	216	180	382
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	1 852	624	640	1 212
Budownictwo	14 469	1 638	1 425	13 044

Sekcje PKD	Zarejestrowani bezrobotni			
	ogółem	kobiety	pracujący poprzednio:	
			w sektorze publicznym	w sektorze prywatnym
Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów mechanicznych, włączając motocykle	26 973	18 389	2 280	24 693
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	4 325	3 377	376	3 949
Transport, gospodarka magazynowa	4 264	1 555	1 193	3 071
Informacja i komunikacja	1 171	724	140	1 031
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	1 871	1 477	277235	1 594
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	1 747	1 028	708	1 039
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	3 859	2 085	784	3 075
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	6 613	3 904	775	5 838
Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenie społeczne	4 485	2 011	3 118	1 367
Edukacja	2 963	2 289	1 775	1 188
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	3 681	3 002	2 246	1 435
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	1 426	915	441	985
Pozostała działalność usługowa	15 390	8 272	845	14 545
Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników, gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	33	27	0	27
Organizacje i zespoły eksterytorialne	12	11	10	2
Działalność niezidentyfikowana	12 302	6 225	x	x
Razem	145 392	76 056	21 420	111 670

Według stanu na 31 grudnia 2010 r. wśród ogółu kobiet zarejestrowanych w urzędach pracy – 77,5% (76,1 tys.) stanowiły te, które pracowały przed nabyciem statusu osoby bezrobotnej (w końcu 2009 r. było to odpowiednio: 76,5% i 68,8 tys.).

Większość bezrobotnych kobiet poprzednio zatrudniona była przez pracodawców zakwalifikowanych do trzech sekcji: przetwórstwo przemysłowe – 16,9 tys. osób (22,3% bezrobotnych kobiet poprzednio pracujących), handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów mechanicznych, włączając motocykle – 18,4 tys. osób (24,2%) oraz pozostała działalność usługowa – 8,3 tys. osób (10,7%). Najmniej licznie reprezentowane przez kobiety sekcje PKD to: organizacje i zespoły eksterytorialne oraz gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników, gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby.

5 Bezrobotni w szczególnej sytuacji na rynku pracy

Na podstawie art. 49 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy do kategorii osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy zaliczamy: bezrobotnych do 25 roku życia, bezrobotnych długotrwale (według ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy są to osoby pozostające w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego w miejscu pracy), kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka, bezrobotnych powyżej 50 roku życia, bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych, bezrobotnych bez doświadczenia zawodowego, bezrobotnych bez wykształcenia średniego,

bezrobotnych samotnie wychowujących, co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia, osoby, które po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęły zatrudnienia, bezrobotnych niepełnosprawnych. Nowelizacja ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy wprowadziła od 1 stycznia 2010 roku nową kategorię bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy – po zakończeniu realizacji kontraktu socjalnego, od tej daty jest możliwe uzyskanie danych nt. w/w kategorii.

Zgodnie z ustawą, w stosunku do tych kategorii zarejestrowanych powinny być stosowane dodatkowe działania, włącznie z zastosowaniem możliwości, jakie dają ustawy o zatrudnieniu socjalnym i pomocy społecznej.

Bezrobotni w szczególnej sytuacji na rynku pracy*	31.12.2009 r.		31.12.2010 r.	
	liczba	% udział	liczba	% udział
do 25 roku życia	35 195	20,9	35 895	19,8
długotrwale bezrobotni	57 714	34,3	72 162	39,8
powyżej 50 roku życia	37 589	22,3	41 526	22,9
bez kwalifikacji zawodowych	44 900	26,7	47 059	26,0
bez doświadczenia zawodowego	46 153	27,4	48 376	26,7
bez wykształcenia średniego	94 803	56,3	101 434	56,0
kobiety, które po urodzeniu dziecka nie podjęły zatrudnienia	15 242	17,0**	17 020	17,3**
samotnie wychowujący co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia	13 861	8,2	15 897	8,8
bezrobotni, którzy po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęli zatrudnienia	3 318	2,0	4 173	2,3
bezrobotni niepełnosprawni	10 386	6,2	11 064	6,1
po zakończeniu realizacji kontraktu socjalnego***	–	–	206	0,1
Liczba bezrobotnych ogółem	168 425		181 198	

*dane liczbowe oraz odsetki nie sumują się, gdyż jeden bezrobotny może kwalifikować się do kilku kategorii równocześnie;

** wśród ogółu bezrobotnych kobiet;

*** w 2009 roku – brak danych.

Powyższa tabelka pokazuje, iż w odniesieniu do sytuacji sprzed roku powiększyła się skala bezrobocia we wszystkich wymienionych w powyższej tabeli kategoriach.

5.1 Bezrobotni poniżej 25 roku życia

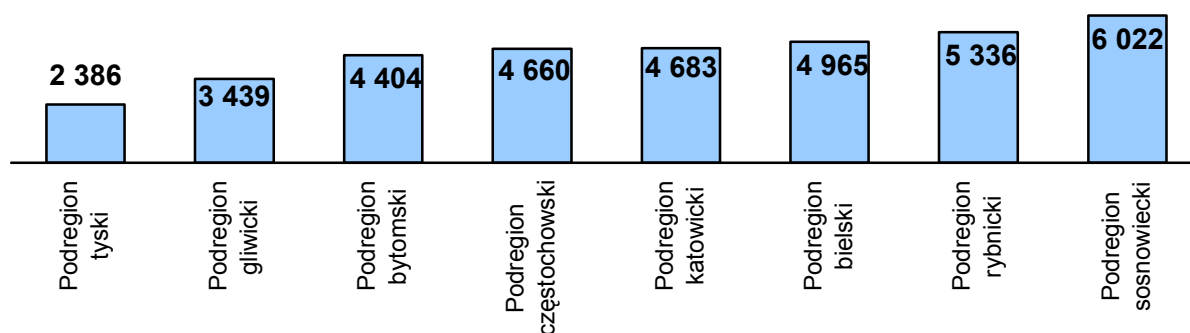
Liczba zarejestrowanych osób poniżej 25 roku życia, stan w końcu miesiąca

miesiąc / rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010
styczeń	64 168	61 247	43 913	28 819	26 152	38 523
luty	63 951	60 553	42 779	27 744	28 904	39 689
marzec	62 469	59 594	39 659	25 389	30 413	39 116
kwiecień	60 438	56 801	35 880	23 741	29 758	36 336
maj	58 708	54 003	33 047	22 218	29 371	35 238
czerwiec	60 840	51 972	30 901	21 081	29 189	34 070
lipiec	62 592	51 256	30 304	20 832	30 230	33 465
sierpień	62 094	50 373	29 760	20 960	30 680	33 306
wrzesień	63 383	49 577	29 688	21 686	32 728	35 961
październik	61 264	47 050	28 292	21 453	33 754	35 832
listopad	60 595	45 098	27 716	22 051	34 492	35 133
grudzień	59 799	43 134	27 122	22 133	35 195	35 895

W końcu grudnia 2010 r. bez pracy pozostawało 35,9 tys. bezrobotnych w wieku poniżej 25 lat. W odniesieniu do grudnia 2009 r. liczba najmłodszych bezrobotnych wzrosła o 700 osób (tj. o 2,0%). Według stanu na 31.12.2010 r. bezrobotna młodzież to 19,8% ogółu zarejestrowanych, rok wcześniej udział ten był wyższy (20,9%).

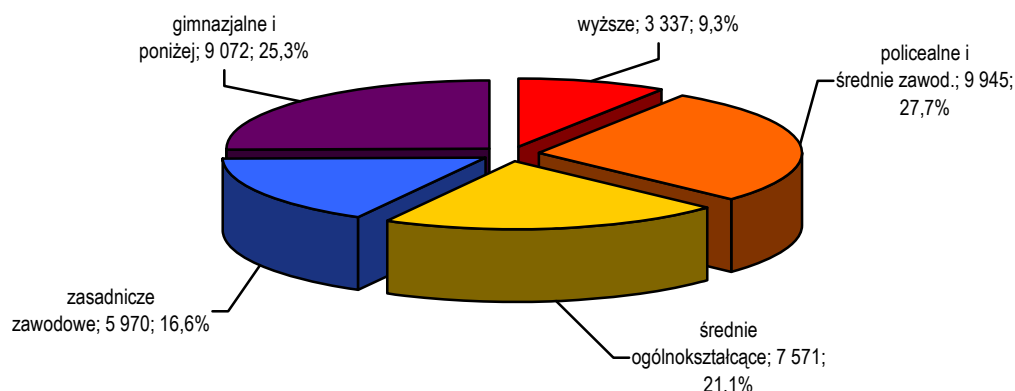
Wśród zarejestrowanych bezrobotnych do 25 roku życia dominowały kobiety, które stanowiły 56,6% tej subpopulacji (20 302 osoby). Zanotowano spadek udziału mężczyzn w tej kategorii wiekowej bezrobotnych o 1,5 pkt. procentowego; (31.12.2010 r. – 15 593 tj. 43,4%, 31.12.2009 r. - 15 813 tj. 44,9%).

Bezrobotni poniżej 25 roku życia wg podregionów. Stan na 31.12.2010 r.

Sytuacja młodzieży w poszczególnych powiatach jest zróżnicowana. W końcu 2010 r. najwyższe udziały bezrobotnej młodzieży obserwowano w powiatach: rybnickim (30,7%), wodzisławskim (29,2%), pszczyńskim (27,5%) oraz w mieście : Jastrzębiu Zdroju (27,7%). Najniższe udziały bezrobotnej młodzieży obserwowano w dużych powiatach grodzkich: Częstochowie (11,7%), Bielsku – Białej (13,3%) oraz Sosnowcu (14,7%). Sytuacja opisywanej grupy w podregionach województwa śląskiego przedstawiona została szczegółowo na powyższym wykresie.

Bezrobotni poniżej 25 roku życia według poziomu wykształcenia. Stan na 31.12.2010 r.

Dane statystyki publicznej pozwalają zbadać wielkość i strukturę „odpływu” i „napływu” zarówno wśród ogółu bezrobotnych jak i pewnych kategorii zarejestrowanych, w tym również młodzieży do 25 roku życia. Wynika z nich, że napływ do bezrobocia młodzieży do 25 roku życia w całym 2010 roku wyniósł 104 552 osoby i był wyższy od odpływu o 6,5 tys. osób. Zdecydowana większość młodzieży ewidencjonowana była po raz kolejny (63 051 – 60,3%). Podjęcie pracy w czasie lub po ukończeniu edukacji stanowi pierwszy, znaczący krok w życiu zawodowym młodego człowieka. Czas poszukiwania pracy wpływa na szanse bezrobotnych na szybko zmieniającym się rynku pracy. W grupie bezrobotnej młodzieży

przeważają osoby pozostające bez pracy w okresie od 1-3 miesięcy (33,8%) oraz 3-6 miesięcy (25,3%). Jeśli chodzi o grupę osób długotrwale bezrobotnych (pozostających bez pracy pow. 24 miesięcy), to ich udział w strukturze bezrobotnej młodzieży jest znacznie niższy i wynosi niespełna 2%. Większość (51,7% - 18 552 osoby) bezrobotnych do 25 roku życia nie posiadała stażu pracy. Wśród osób, które posiadały doświadczenie zawodowe najczęściej było legitymujących się stażem pracy do 1 roku – 9 217 osób (25,7%).

5.2 Długotrwale bezrobotni

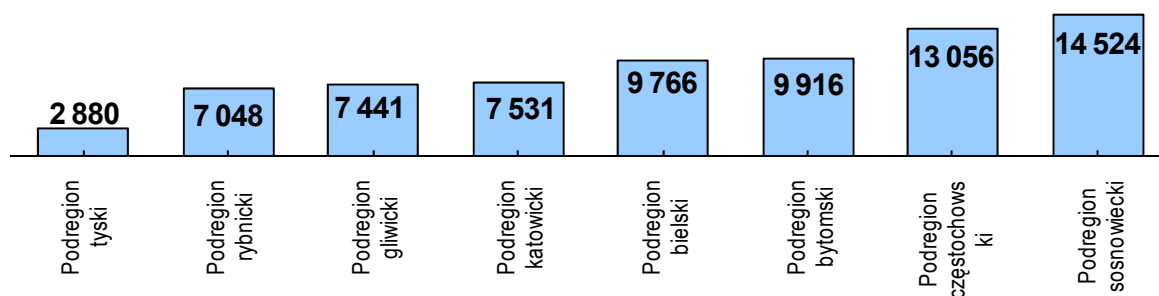
Liczba zarejestrowanych długotrwale bezrobotnych osób, stan w końcu miesiąca

miesiąc / rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010
styczeń	202 702	184 616	148 453	102 420	60 563	61 404
luty	203 668	183 972	146 300	97 996	60 553	62 525
marzec	203 125	181 815	142 292	92 113	60 021	63 062
kwiecień	200 588	177 722	136 017	85 386	58 732	62 548
maj	194 176	171 296	129 180	79 580	56 410	62 419
czerwiec	194 326	166 071	123 080	74 173	54 618	62 029
lipiec	192 521	162 114	118 006	69 345	53 849	62 335
sierpień	190 514	158 806	114 471	66 447	53 452	62 934
wrzesień	187 604	155 503	110 698	61 978	52 891	64 266
październik	184 313	150 628	105 715	58 421	53 508	66 434
listopad	182 026	148 847	103 176	58 223	54 632	68 010
grudzień	182 131	148 203	102 700	58 522	57 714	72 162

Długotrwale bezrobotni to osoby pozostające bez pracy przez 12 miesięcy na przestrzeni ostatnich 2 lat (24 miesięcy). Według stanu na koniec grudnia 2010 r. w Śląskiem było ich 72,2 tys., co stanowiło 39,8% wszystkich zaewidencjonowanych. W ciągu roku liczebność tej kategorii wzrosła o 14,4 tys. osób. W ciągu roku udział opisywanej kategorii w ogólnej liczbie zaewidencjonowanych wzrósł o 5,5 pkt. proc. (34,3% - grudzień 2009 r.).

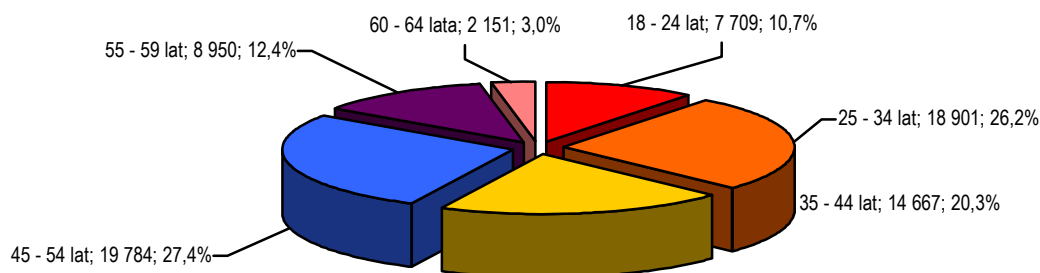
Kobiety stanowiły większość omawianej kategorii – 57,5%, a ich liczba na koniec grudnia 2010 r. wyniosła 41 528 osób. W porównaniu do grudnia poprzedzającego roku oznacza to wzrost liczbowy o 6,4 tys. osób. Równocześnie zaobserwowano spadek udziału wśród wszystkich bezrobotnych kobiet zarejestrowanych w kategorii długotrwale bezrobotnych (o 3,4 pkt. proc.). Utrzymuje się zróżnicowanie przestrzenne poziomu długotrwałego bezrobocia. W końcu 2010 r. najczęściej bezrobotnych opisywanej kategorii zaewidencjonowanych było w Częstochowie (6,2 tys.), Bytomiu (5,1 tys.) oraz w Sosnowcu (4,3 tys.). Sytuacja opisywanej grupy w podregionach województwa śląskiego przedstawiona została na poniższym wykresie.

Długotrwale bezrobotni wg podregionów. Stan na 31.12.2010 r.

Dane statystyki publicznej pozwalają zbadać wielkość i strukturę „odpływu” i „napływu” zarówno wśród ogółu bezrobotnych jak i pewnych kategorii zarejestrowanych, w tym również osób długotrwale bezrobotnych. Wynika z nich, że napływ do bezrobocia osób opisywanej grupy w całym 2010 roku wyniósł 94 347 osób i był wyższy od odpływu o 14,4 tys. osób.

**Struktura długotrwale bezrobotnych w województwie śląskim według wieku
- stan na 31.12.2010 r.**

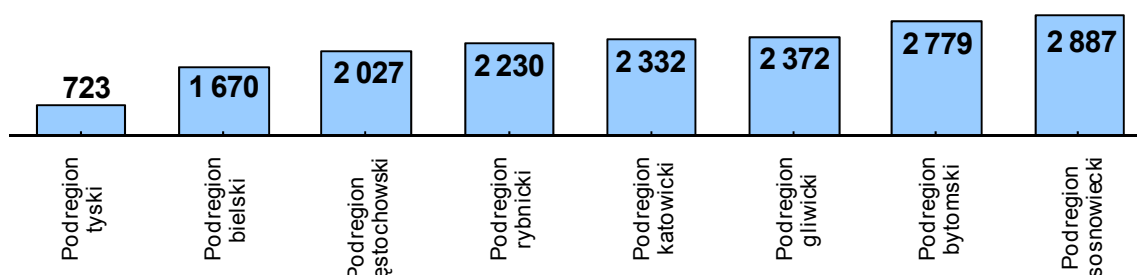

Według stanu na 31 grudnia 2010 r. wśród długotrwale bezrobotnych 20,0% stanowiły osoby, które pozostawały bez pracy nieprzerwanie od ponad 24 miesiące. Najwięcej osób długotrwale bezrobotnych posiadało wykształcenie gimnazjalne i poniżej (23 878 osób, tj. 33,1%) oraz zasadnicze zawodowe (21 266 osób, tj. 29,5%), natomiast najmniej osób legitymowało się wykształceniem średnim ogólnokształcącym (5 701 osób, tj. 7,9%) Zdecydowana większość podejmowała wcześniej zatrudnienie – 81,7% (58 948 osób). Najwięcej zarejestrowanych legitymowało się stażem pracy od 1 - 5 lat – 18,4%, a najmniej powyżej 30 lat – 3,1%.

5.3 Kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka

W 2010 roku w powiatowych urzędach pracy zarejestrowało się 19 697 bezrobotnych kobiet, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka. Jeżeli chodzi o „odpływ” z bezrobocia, to panie z omawianej kategorii stanowiły w 2010 roku 6,2% ogółu bezrobotnych kobiet podejmujących pracę. W końcu 2010 roku w województwie śląskim zarejestrowanych było 17 020 takich osób, które stanowiły 17,3% ogółu bezrobotnych kobiet. Utrzymuje się zróżnicowanie przestrzenne poziomu bezrobocia wśród kobiet, które po urodzeniu dziecka nie podjęły zatrudnienia.

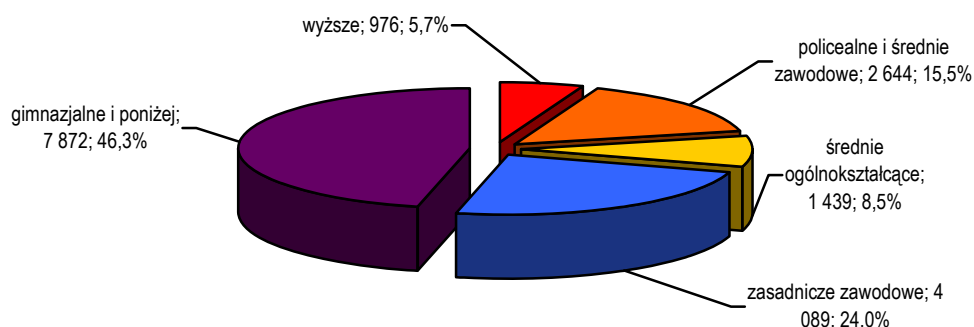
**Kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka wg podregionów
Stan na 31.12.2010 r.**

W końcu 2010 r. najwięcej bezrobotnych pań z opisywanej kategorii zaewidencjonowanych było w Bytomiu (1,6 tys.), Zabrze (1,3 tys.) oraz w Sosnowcu (1,1 tys.). Sytuacja opisywanej grupy w podregionach województwa śląskiego przedstawiona została na powyższym wykresie.

Pod względem wieku są to przede wszystkim osoby młode znajdujące się w przedziale 25 – 34 lata (45,7%), pod względem wykształcenia – osoby, które ukończyły szkoły gimnazjalne lub podstawowe (46,3%). Pod względem stażu pracy – osoby, które nie pracowały przed rejestracją (44,6%), natomiast pod względem czasu pozostawiania bez pracy dominują tu osoby przebywające w rejestrach od 12-24 miesięcy (22,4%).

Bezrobotne kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka wg poziomu wykształcenia. Stan na 31.12.2010 r.

5.4 Bezrobotni powyżej 50 roku życia

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych powyżej 50 roku życia, stan w końcu miesiąca

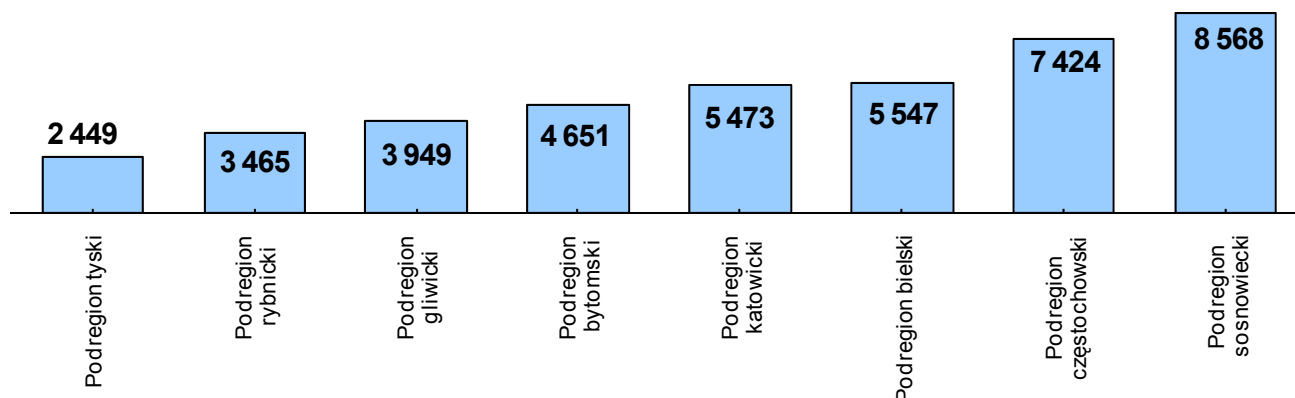
miesiąc / rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010
styczeń	51 593	48 532	47 421	40 958	32 060	40 025
luty	51 727	49 184	47 359	39 862	33 170	40 862
marzec	51 566	49 600	46 671	38 224	33 969	41 143
kwiecień	50 725	49 218	45 421	36 199	34 000	40 210
maj	49 956	48 552	44 391	34 485	33 328	39 445
czerwiec	49 228	47 907	43 447	32 932	32 971	38 490
lipiec	48 694	47 342	42 474	31 234	33 103	37 861
sierpień	47 982	47 026	41 728	30 232	33 350	37 516
wrzesień	47 337	46 714	40 950	28 849	33 499	37 564
październik	46 864	46 220	40 084	28 082	34 350	38 441
listopad	46 693	46 257	39 978	28 746	35 740	39 158
grudzień	47 098	46 692	40 516	29 926	37 589	41 526

W końcu grudnia 2010 r. zarejestrowanych było 41,5 tys. bezrobotnych powyżej 50 roku życia. W odniesieniu do sytuacji z końca grudnia 2009 r. liczba bezrobotnych tej kategorii wzrosła o 3,9 tys. osób. Procentowy udział wśród ogółu zarejestrowanych wynosi 22,9%. Bezrobotni powyżej 50 roku życia to jedna z niewielu kategorii zarejestrowanych, gdzie notujemy nadreprezentację mężczyzn. Udział kobiet wynosi tylko 44,0%. W końcu 2010 r. problem grupy 50+ najbardziej widoczny był w dużych ośrodkach przemysłowych, gdzie bezrobotni tej kategorii stanowili blisko jedną trzecią zarejestrowanych: Częstochowa (30,3%), Dąbrowa Górnicza (28,8%), Bielsko-Biała (28,4%), Sosnowiec (27,7%). Problem bezrobocia

osób powyżej 50 roku życia najmniej widoczny był w powiatach podregionu rybnickiego: Jastrzębie Zdrój (13,5%), wodzisławski (16,0%) oraz rybnicki (16,6%). Sytuacja opisywanej grupy w podregionach województwa śląskiego przedstawiona została na poniższym wykresie.

Bezrobotni powyżej 50 roku życia wg podregionów. Stan na 31.12.2010 r.

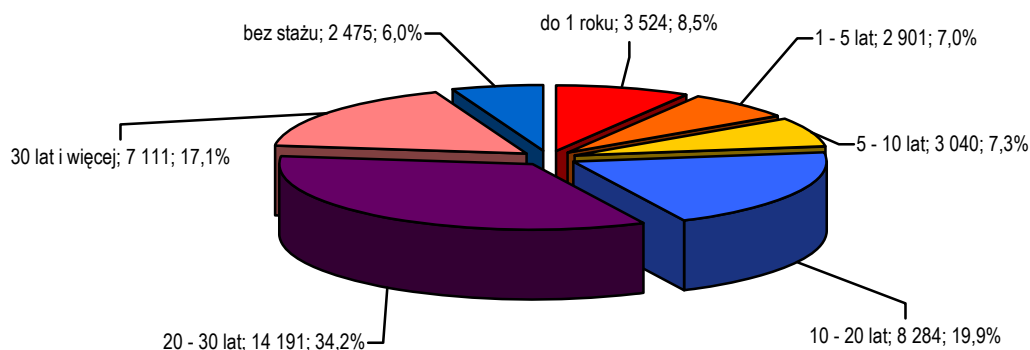

„Napływ” do ewidencji powiatowych urzędów pracy bezrobotnych powyżej 50 roku życia wyniósł w 2010 roku 52 204 osoby, z czego 85,5% ewidencjonowano po raz kolejny. Na przestrzeni 2010 roku wyłączono z ewidencji bezrobotnych 48 267 osób z grupy 50+. W przypadku rozpoczęcia zatrudnienia, zdecydowanie przeważała praca niesubsydiowana (10 955).

Możliwości zatrudnieniowe bezrobotnych powyżej 50 roku życia ogranicza niski poziom wykształcenia. W tej kategorii osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy aż 36,1% posiada wykształcenie gimnazjalne i poniżej, 34,4% - zasadnicze zawodowe, 19,6% - policealne i średnie zawodowe, a średnie ogólnokształcące oraz wyższe odpowiednio : 5,6% i 4,3%.

Drugą barierą do odniesienia sukcesu na rynku pracy jest długoterminowe bezrobocie. Wśród bezrobotnych z grupy 50+ jedna trzecia pozostaje bez zatrudnienia nieprzerwanie co najmniej od 12 miesięcy (34,5%). Niewątpliwym atutem osób z tej kategorii jest fakt posiadania doświadczenia zawodowego, jedna trzecia osób posiada staż od 20-30 lat, a 19,9% od 10-20 lat.

Struktura bezrobocia wg stażu pracy wśród osób powyżej 50 roku życia. Stan na 31.12.2010 r.

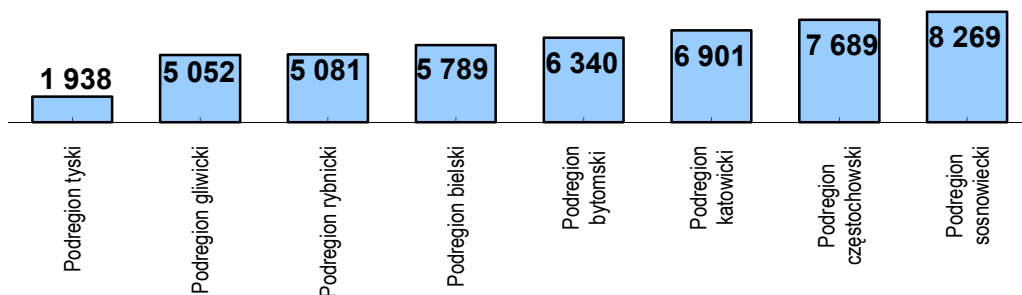
5.5 Bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych, stan w końcu miesiąca

miesiąc / rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010
styczeń	46 590	81 189	73 023	54 903	39 406	47 702
luty	56 912	83 681	72 405	53 112	41 686	49 522
marzec	60 032	85 243	71 105	50 129	43 920	50 797
kwiecień	50 933	83 403	66 958	46 385	42 492	48 087
maj	45 322	81 535	63 869	43 478	41 665	46 850
czerwiec	42 807	79 780	61 664	41 373	41 597	46 667
lipiec	41 223	77 994	58 734	38 419	40 394	44 472
sierpień	40 478	76 747	57 170	37 220	40 377	43 909
wrzesień	40 066	76 797	56 682	36 313	41 690	45 642
październik	42 078	73 891	53 944	34 565	41 668	44 909
listopad	66 762	73 377	53 211	35 154	42 955	45 244
grudzień	76 351	72 644	53 128	36 067	44 900	47 059

Bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych czyli osoby nieposiadające kwalifikacji do wykonywania jakiegokolwiek zawodu poświadczonych dyplomem, świadectwem, zaświadczeniem instytucji szkoleniowej lub innym dokumentem uprawniającym do wykonywania zawodu, stanowili na koniec 2010 r. 26,0% (47 059 osób). W ciągu roku liczba zarejestrowanych bez kwalifikacji zawodowych wzrosła o 2,2 tys. osób, udział obniżył się o 0,7 pkt. proc. Większość bezrobotnych z opisywanej kategorii stanowią kobiety 56,8%.

Bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych wg podregionów. Stan na 31.12.2010 r.

Od stycznia do grudnia 2010 roku w śląskich powiatowych urzędach pracy zarejestrowano 87 081 osób bez kwalifikacji zawodowych (tzw. napływ). Wyłączenia z tytułu podjęcia pracy w grupie bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych dotyczyły w 2010 roku 18 593 osób. Analizując czas pozostawiania bez pracy stwierdzamy, że 24,8% wśród ogółu bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych poszukuje zatrudnienia od ponad roku (11 681 osób). Osoby bez kwalifikacji zawodowych posiadały wykształcenie średnie ogólnokształcące (22,1%, 10 379 osób) lub gimnazjalne i poniżej (77,6% tj. 36 539 osób). W końcu grudnia 2010 r. wśród osób bez kwalifikacji zawodowych 65,1% jest w wieku od 18 – 44 lat, 21,4% to osoby z przedziału wiekowego 45-54 lat, natomiast najniższy odsetek osób notujemy w przedziałach wiekowych 55 – 59 lat oraz 60 – 65 lat; kolejno: 10,9% i 2,5%. Zdecydowana większość bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych podejmowała wcześniej zatrudnienie – 68,4% (32 201 osób). Najwięcej zarejestrowanych legitymowało się stażem pracy do 1 roku – 19,4%, a najmniej powyżej 30 lat – 2,8%.

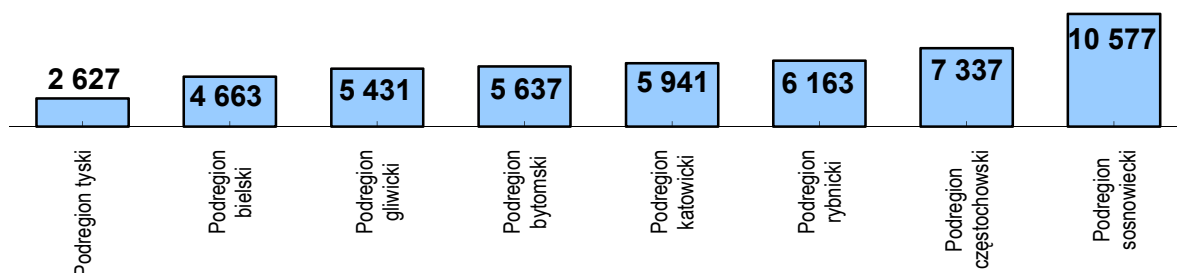
5.6 Bezrobotni bez doświadczenia zawodowego

Bezrobotni bez doświadczenia zawodowego, stan w końcu miesiąca

miesiąc / rok	2008	2009	2010
styczeń	55 522	38 826	48 603
luty	53 285	40 920	49 687
marzec	44 961	42 245	49 435
kwiecień	41 920	40 762	46 528
maj	39 202	40 247	45 663
czerwiec	37 710	39 895	45 128
lipiec	36 302	40 423	44 655
sierpień	35 993	41 185	45 091
wrzesień	35 842	43 264	48 574
październik	34 434	43 773	48 326
listopad	34 798	44 806	47 174
grudzień	34 880	46 153	48 376

W końcu 2010 roku w województwie śląskim zarejestrowanych było 48,4 tys. bezrobotnych bez doświadczenia zawodowego, stanowili oni 26,7% ogółu bezrobotnych w województwie. Większość bezrobotnych z opisywanej kategorii stanowią kobiety 60,1%. Największa liczba osób bez doświadczenia zawodowego według stanu na koniec grudnia 2010 r. notowana była w : Sosnowcu (4,0 tys. osób), Częstochowie (3,4 tys. osób) oraz w Bytomiu (2,6 tys. osób).

Bezrobotni bez doświadczenia zawodowego wg podregionów. Stan na 31.12.2010 r.

Od stycznia do grudnia 2010 roku w śląskich powiatowych urzędach pracy zarejestrowano 108 973 osoby bez doświadczenia zawodowego (tzw. napływ). Wyłączenia z tytułu podjęcia pracy w grupie bezrobotnych bez doświadczenia zawodowego dotyczyły w 2010 roku 28 226 osób. W omawianej kategorii osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy 89,5% jest w wieku od 18 – 44 lat, 6,7% to osoby z przedziału wiekowego 45-54 lat, natomiast najniższy odsetek osób notujemy w przedziałach wiekowych 55 – 59 lat oraz 60 – 64 lata; kolejno : 2,6% i 0,9%. Analizując czas pozostawania bez pracy stwierdzamy, że 20,7% wśród ogółu bezrobotnych bez doświadczenia zawodowego poszukuje zatrudnienia od ponad roku (10 001 osób).

W przypadku bezrobotnych bez doświadczenia zawodowego struktura wykształcenia przedstawia się następująco: jedna trzecia (34,1% - 16 494 osoby) legitymuje się najniższym wykształceniem gimnazjalnym lub podstawowym. Kolejne 22,5% (10 903 osoby) to bezrobotni,

którzy ukończyli szkołę na poziomie policealnym i średnim zawodowym, 14,7% posiada wykształcenie średnie ogólnokształcące a wyższe i zasadnicze zawodowe odpowiednio: 15,4% oraz 13,3%. W odniesieniu do bezrobotnych bez doświadczenia zawodowego trudno mówić o strukturze według dotychczasowego stażu pracy. Można jedynie dokonać rozbicia na osoby, które posiadają staż pracy do 1 roku (26,0% tej kategorii; 12 570 osób) lub osoby nie mające żadnych doświadczeń zawodowych (74,0%, tj. 35 806 osób).

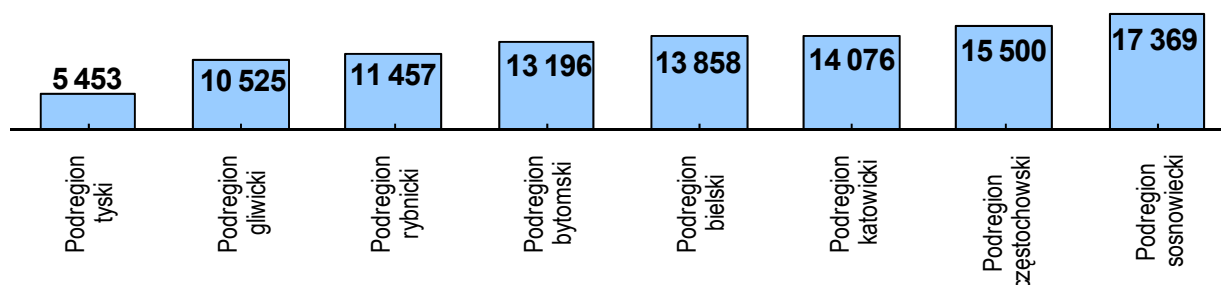
5.7 Bezrobotni bez wykształcenia średniego

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych bez wykształcenia średniego, stan w końcu miesiąca

miesiąc / rok	2008	2009	2010
styczeń	101 457	79 940	103 440
luty	98 611	85 491	107 645
marzec	96 450	89 477	108 731
kwiecień	89 779	88 525	105 079
maj	83 371	85 993	100 899
czerwiec	78 198	84 336	97 549
lipiec	73 670	83 578	94 501
sierpień	71 187	83 706	93 240
wrzesień	68 569	85 065	94 917
październik	66 232	87 299	96 001
listopad	68 051	91 036	97 383
grudzień	70 755	94 803	101 434

W końcu 2010 roku w województwie śląskim zarejestrowanych było 101,4 tys. osób bez wykształcenia średniego, które stanowiły 56,0% ogółu bezrobotnych. W porównaniu z końcem poprzedniego roku liczba bezrobotnych bez wykształcenia średniego zwiększyła się o 6,6 tys. osób czyli o 7,0%. Kobiety stanowią 46,6% tej kategorii. Największa liczba osób bez wykształcenia średniego według stanu na koniec grudnia 2010 r. notowana była w : Bytomiu (6,8 tys. osób), Częstochowie (6,7 tys. osób) oraz w Sosnowcu (5,5 tys. osób), natomiast najmniej takich osób było w : bieruńsko - lędzimskim (657 osób), Żorach oraz w powiecie rybnickim (1,2 tys. osób).

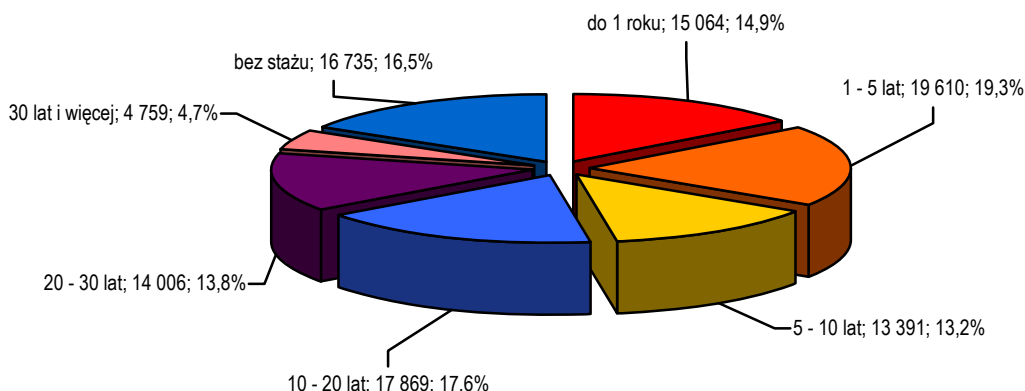
Bezrobotni bez wykształcenia średniego wg podregionów. Stan na 31.12.2010 r.

„Napływ” do bezrobocia w okresie 12 miesięcy 2010 roku wśród bezrobotnych bez wykształcenia średniego wyniósł 170 080 osób. W ciągu roku status bezrobotnego utraciło z powodu podjęcia pracy 46 987 osób bez wykształcenia średniego. Analiza struktury bezrobotnych bez wykształcenia średniego pokazuje, że największe grupy pod względem wieku

to osoby w przedziale 45 – 54 lata (27,3%) oraz 35-44 lata (22,2%), pod względem wykształcenia – osoby, które ukończyły szkoły zasadnicze zawodowe (50,2%), pod względem czasu pozostawania bez pracy dominują tu osoby przebywające w rejestrach od 1-3 miesięcy (23,0%).

***Struktura bezrobocia według stażu pracy wśród osób bez wykształcenia średniego
Stan na 31.12 2010 r.***

5.8 Bezrobotni samotnie wychowujący co najmniej jedno dziecko do 18 lat

***Liczba zarejestrowanych bezrobotnych samotnie wychowujących co najmniej jedno dziecko do 18 lat,
stan w końcu miesiąca***

miesiąc / rok	2005*	2006*	2007*	2008	2009	2010
styczeń	10 882	11 024	10 438	15 734	12 544	14 742
luty	11 064	11 177	10 451	15 376	12 872	15 010
marzec	11 105	11 286	10 476	14 728	13 284	15 073
kwiecień	11 097	11 097	10 157	14 059	13 126	15 075
maj	11 026	10 852	9 766	13 405	12 847	14 753
czerwiec	11 060	10 675	9 498	13 043	12 593	14 539
lipiec	11 017	10 670	9 291	12 654	12 502	14 566
sierpień	11 100	10 581	9 173	12 564	12 737	14 757
wrzesień	11 135	10 499	9 015	12 124	12 957	15 194
październik	10 919	10 298	8 854	11 778	13 203	15 401
listopad	10 889	10 174	9 802	11 633	13 503	15 528
grudzień	10 796	10 090	8 717	11 788	13 861	15 897

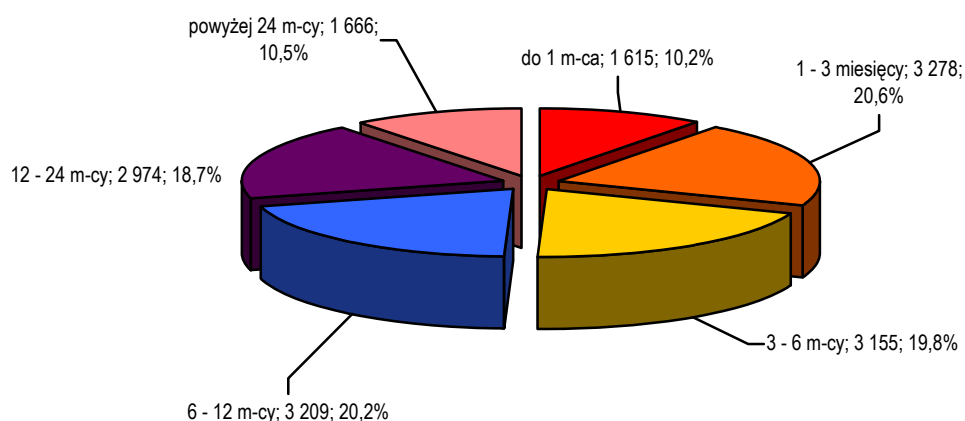
* do grudnia 2007 roku ewidencjonowane były osoby bezrobotne samotnie wychowujące co najmniej jedno dziecko do 7 roku życia.

Według stanu na koniec grudnia 2010 r. w powiatowych urzędach pracy województwa śląskiego zarejestrowanych było 15,9 tys. osób zaliczanych do kategorii samotnie wychowujących co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia, wśród których tylko 7,6% posiadało prawo do pobierania zasiłku dla bezrobotnych (1 205 osób). Kategoria bezrobotnych samotnie wychowujących co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia jest zdominowana przez kobiety, które według stanu na 31.12.2010 r. stanowiły 86,6% ogółu zarejestrowanych w tej

grupie (13 771 osób). Równocześnie udział pań wychowujących samotnie dziecko wśród wszystkich zaewidencjonowanych kobiet wynosił 14,0%.

W 2010 r. do bezrobocia „napłynęło” 22 870 osób samotnie wychowujących co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia. W ciągu roku status bezrobotnego utraciło z powodu podjęcia pracy 5 889 samotnych rodziców, w tym 82,5% kobiet. Blisko połowa bezrobotnych samotnie wychowujących dziecko do 18 roku życia pozostawała bez pracy przynajmniej od 6 miesięcy (49,4% zarejestrowanych w tej kategorii tj. 7 849 osób).

***Bezrobotni samotnie wychowujący co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia
według czasu pozostawania bez pracy - stan na 31.12.2010 r.***

Ponad połowa omawianej kategorii to ludzie młodzi znajdujący się w przedziale wiekowym od 18 do 34 lat, stanowią oni 59,3% wszystkich zaewidencjonowanych. Kolejne 27,5% bezrobotnych mieści się w przedziale wiekowym 35 – 44 lata. W sumie 86,8% osób wychowujących dziecko do 18 roku życia nie przekroczyło 45 roku życia. Brakiem stażu pracy legitymowało się 25,7% samotnych rodziców. W przypadku bezrobotnych samotnie wychowujących dzieci, struktura wykształcenia jest niekorzystna. Blisko połowa (46,2% - 7 347 osób) legitymuje się najniższym wykształceniem gimnazjalnym i poniżej.

***Bezrobotni samotnie wychowujący co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia.
Struktura wykształcenia i stażu pracy***

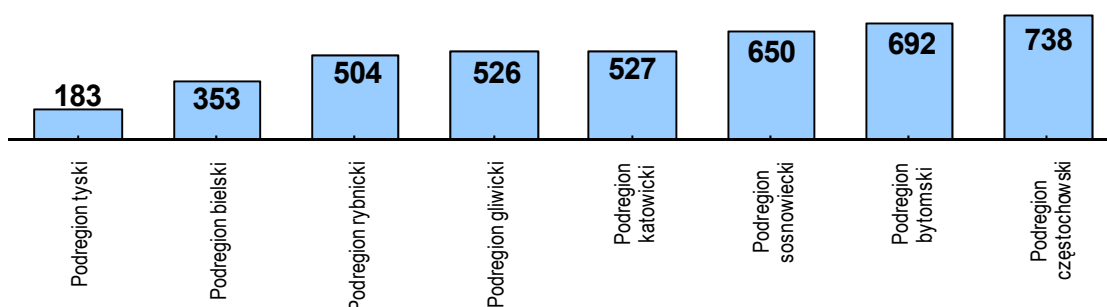
Wykształcenie /staż pracy		31.12.2009 r.				31.12.2010 r.			
		ogółem	%	kobiety	%	ogółem	%	kobiety	%
wykształcenie	wyższe	447	3,2	415	3,4	571	3,6	534	3,9
	policealne i średnie zawod.	2 136	15,4	1 964	16,1	2 385	15,0	2 157	15,7
	średnie ogólnokształcące	1 106	8,0	1 061	8,7	1 349	8,5	1 279	9,3
	zasadnicze zawodowe	3 658	26,4	3 014	24,6	4 245	26,7	3 440	25,0
	gimnazjalne i poniżej	6 514	47,0	5 779	47,2	7 347	46,2	6 361	46,2
staż pracy	do 1 roku	2 863	20,7	2 604	21,3	3 349	21,1	3 031	22,0
	1 - 5	3 144	22,7	2 722	22,3	3 873	24,4	3 272	23,8
	5 - 10	1 995	14,4	1 651	13,5	2 270	14,3	1 840	13,4
	10 - 20	1 578	11,4	1 269	10,4	1 797	11,3	1 384	10,1
	20 - 30	505	3,6	368	3,0	477	3,0	333	2,4
	30 lat i więcej	40	0,3	27	0,2	46	0,3	28	0,2
	bez stażu	3 736	27,0	3 592	29,4	4 085	25,7	3 883	28,2
Ogółem		13 861	100,0	12 233	100,0	15 897	100,0	13 771	100,0

5.9 Bezrobotni, którzy po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęli zatrudnienia

Według stanu na koniec grudnia 2010 r. w powiatowych urzędach pracy województwa śląskiego zarejestrowanych było 4,2 tys. osób zaliczonych do kategorii bezrobotnych, którzy po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęli zatrudnienia, wśród których tylko 3,1% posiadało prawo do pobierania zasiłku dla bezrobotnych (130 osób). Sytuacja opisywanej grupy w podregionach województwa śląskiego przedstawiona została na poniższym wykresie.

Bezrobotni, którzy po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęli zatrudnienia, wg podregionów. Stan na 31.12.2010 r.

Napływ” do bezrobocia w okresie 12 miesięcy 2010 roku wśród osób, które po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęły zatrudnienia wyniósł 7 866 osób. W ciągu roku status bezrobotnego utraciło z powodu podjęcia pracy 960 osób, w tym 4,3% kobiet.

Analiza struktury bezrobotnych, którzy po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęli zatrudnienia pokazuje, że największe grupy pod względem wieku to osoby w przedziale 45 – 54 lata (30,6%) oraz 35-44 lata (25,8%).

*Bezrobotni, którzy po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęli zatrudnienia
Struktura wykształcenia i stażu pracy*

Wykształcenie /staż pracy		31.12.2009 r.				31.12.2010 r.			
		ogółem	%	kobiety	%	ogółem	%	kobiety	%
wykształcenie	wyższe	17	0,5	2	0,8	16	0,4	1	0,3
	policealne i średnie zawod.	198	6,0	16	6,7	210	5,0	15	4,5
	średnie ogólnokształcące	46	1,4	6	2,5	58	1,4	10	3,0
	zasadnicze zawodowe	1109	33,4	49	20,6	1315	31,5	64	19,0
	gimnazjalne i poniżej	1948	58,7	165	69,3	2574	61,7	247	73,3
staż pracy	do 1 roku	990	29,8	93	39,1	1211	29,0	125	37,1
	1 - 5	698	21,0	32	13,4	931	22,3	44	13,1
	5 - 10	393	11,8	25	10,5	459	11,0	32	9,5
	10 - 20	434	13,1	23	9,7	529	12,7	34	10,1
	20 - 30	172	5,2	7	2,9	220	5,3	10	3,0
	30 lat i więcej	15	0,5	0	0,0	18	0,4	0	0,0
	bez stażu	616	18,6	58	24,4	805	19,3	92	27,3
Ogółem		3 318	100,0	238	100,0	4 173	100,0	337	100,0

Pod względem wykształcenia najbardziej liczną grupą są osoby, które ukończyły szkoły gimnazjalne i poniżej (61,7%), pod względem czasu pozostawania bez pracy dominują tu osoby przebywające w rejestrach od 1-3 miesiące (25,7%), natomiast pod względem stażu pracy osoby, które pracowały do 1 roku (29,0%). Co piąty bezrobotny z tej grupy był osobą bez stażu pracy (19,3%).

5.10 Niepełnosprawni bezrobotni

Według stanu na koniec grudnia 2010 roku w województwie śląskim zarejestrowanych było 11 064 bezrobotnych niepełnosprawnych. W odniesieniu do sytuacji z grudnia 2009 roku liczebność tej kategorii wzrosła o 678 osób (6,5%), Nieznacznie spadł udział bezrobotnych niepełnosprawnych wśród ogółu, z 6,2% w grudniu 2009 r. do 6,1% w grudniu 2010 r.

Na koniec grudnia 2010 roku kobiety stanowiły 50,3% zarejestrowanych niepełnosprawnych bezrobotnych (5 575 osób) co oznacza, że ich udział, w porównaniu do grudnia 2009 r. zmniejszył się o 1,0 punktu procentowego (31 grudzień 2009 r. – 5 328 kobiet – 51,3%). Najwięcej bezrobotnych niepełnosprawnych zarejestrowanych było w : Częstochowie (1,3 tys.), Bielsku – Białej (679 osób) oraz Sosnowcu (549 osób). Najmniej osób zaewidencjonowanych było w powiatach: lublińskim (75 osób), bieruńsko-lęczyńskim (92 osoby) oraz w rybnickim (98 osób).

Od stycznia do grudnia 2010 r., w powiatowych urzędach pracy województwa śląskiego zarejestrowano 15 662 osoby niepełnosprawne bezrobotnych (w tym 49,9% stanowiły kobiety). W tym samym okresie z powodu podjęcia pracy status bezrobotnego utraciło 4 685 osób z orzeczoną grupą niepełnosprawności. Wyłączenia z tytułu rozpoczęcia zatrudnienia przez niepełnosprawnych stanowiły zaledwie 4,0% ogółu podjęć pracy w województwie.

Wśród bezrobotnych niepełnosprawnych osoby długookresowo bezrobotne, które pozostawały bez zatrudnienia nieprzerwanie powyżej 12 miesięcy stanowiły 20,1% zaewidencjonowanych niepełnosprawnych.

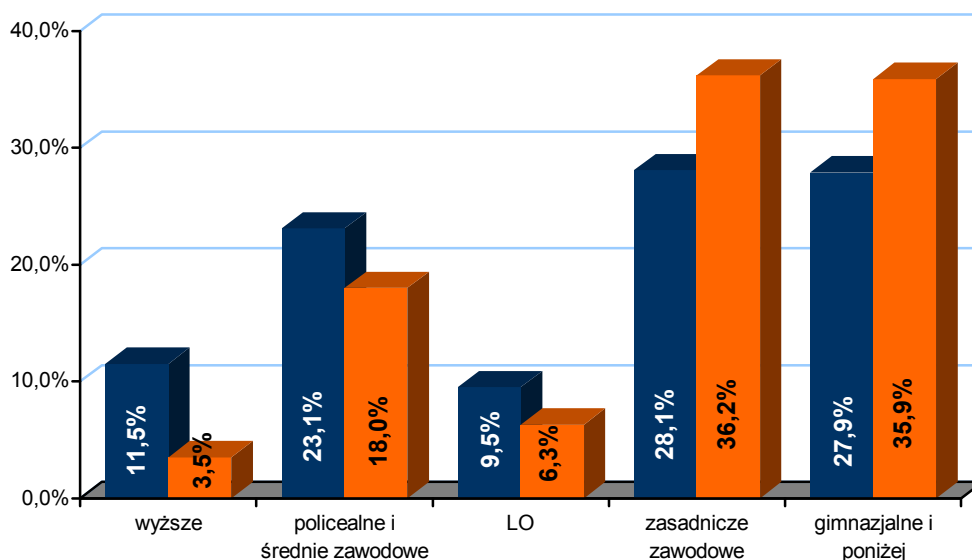
Stan na 31.12.2010 r.

Czas pozostawania bez pracy	Bezrobotni niepełnosprawni	
	liczba osób	% udział
do 1 miesiąca	903	8,2
1-3	1 979	17,9
3-6	1 847	16,7
6-12	2 046	18,5
12-24	2 219	20,1
powyżej 24	2 070	18,7
razem	11 064	100,0

Niepełnosprawność najczęściej nabywa się z wiekiem, stąd w końcu grudnia 2010 r. osoby młode, do 34 roku życia stanowiły zaledwie jedną piątą bezrobotnych niepełnosprawnych (19,4% - 2 155 osób). Udział ten był mniejszy niż rok wcześniej, kiedy wynosił 19,6%. Dominującą kategorią były osoby w wieku od 45 do 54 lat (37,9%).

Wśród bezrobotnych niepełnosprawnych obserwowano niekorzystną strukturę wykształcenia. Według stanu z dnia 31 grudnia 2010 r. niecałe trzy czwarte omawianej kategorii legitymowało się świadectwem ukończenia szkoły podstawowej i gimnazjum lub szkoły zawodowej (72,1% - 7 866 osób). W odniesieniu do grudnia 2009 r. odnotowano spadek udziału tych kategorii o 1,3 punktu procentowego. Rzadko niepełnosprawni posiadali wyższe wykształcenie (3,5%).

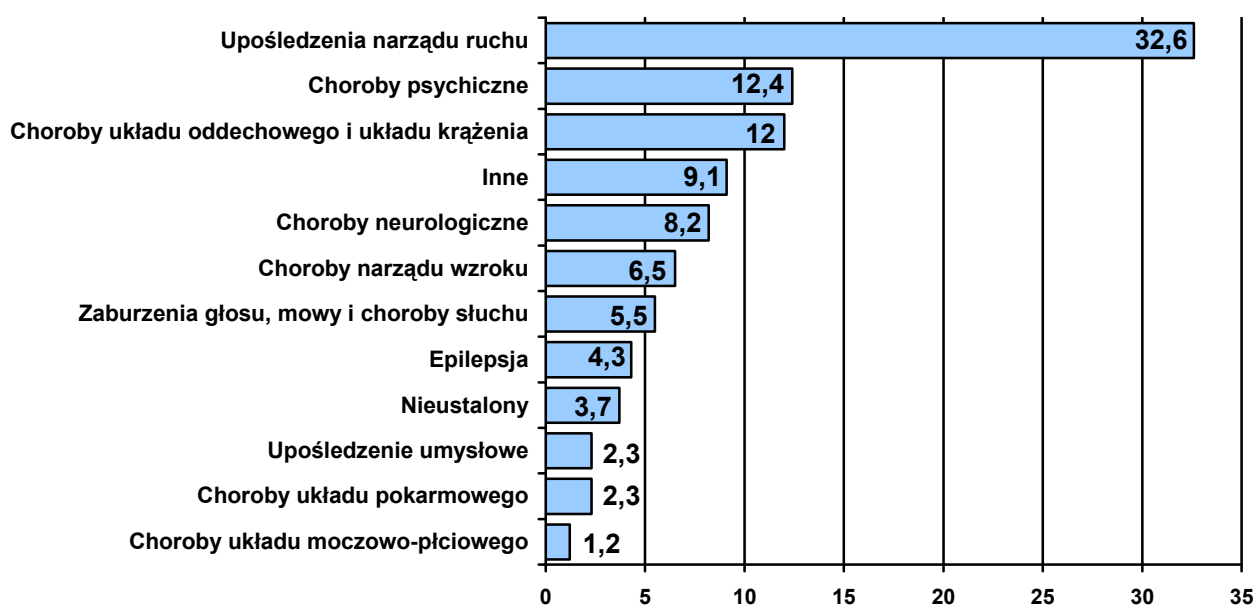
**Bezrobotni ogółem i bezrobotni niepełnosprawni według poziomu wykształcenia.
Stan na 31.12.2010 r.**

Wśród bezrobotnych niepełnosprawnych zarejestrowanych w województwie śląskim zdecydowana większość posiadała orzeczenie o lekkim stopniu niepełnosprawności – 8 348 osób (75,5%). Kolejne 2 532 osób legitymowało się umiarkowaną niepełnosprawnością (22,5%), a 184 bezrobotnych znacznym stopniem niepełnosprawności (2%).

Biorąc pod uwagę przyczyny kwalifikujące do niepełnosprawności, niezmiennie najpowszechniejsze są kłopoty związane z funkcjonowaniem narządów ruchu. Bardzo dużo klientów powiatowych urzędów pracy podaje również choroby psychiczne oraz choroby układu oddechowego i układu krążenia, jako czynniki powodujące przynależność do omawianej kategorii osób. Te trzy główne grupy dolegliwości dotyczą 57% zarejestrowanych ze statusem niepełnosprawnych.

Przyczyny niepełnosprawności – stan na koniec II półrocza 2010 r. (Dane w %)

6 Działania urzędów pracy w obszarze przeciwdziałania bezrobociu

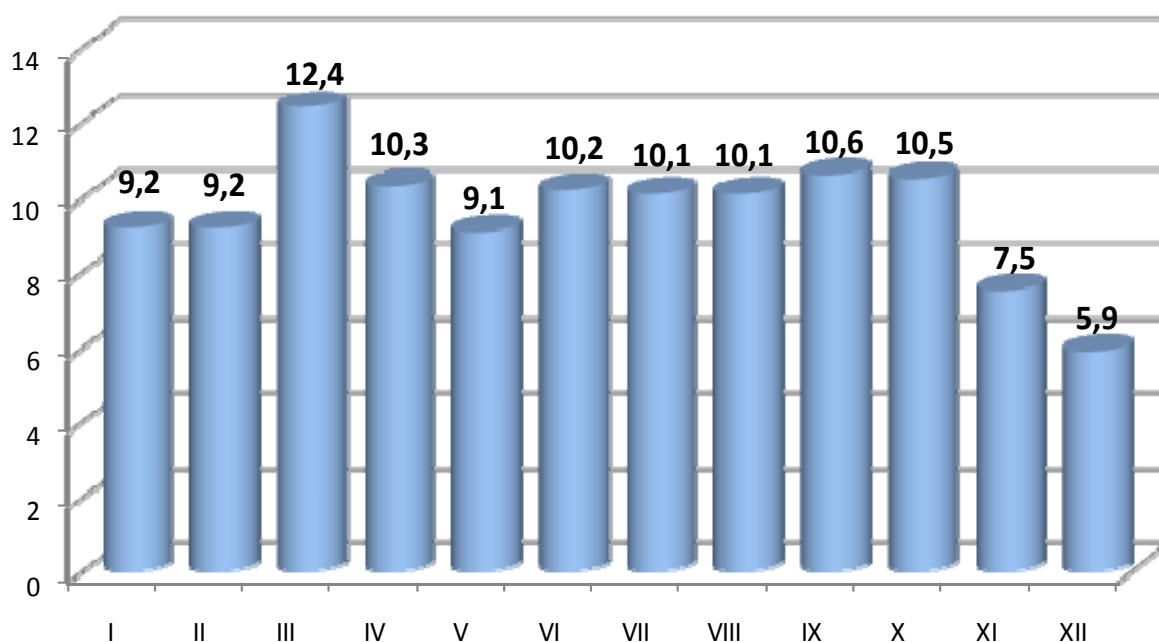
6.1 Aktywizacja bezrobotnych

6.1.1 Wolne miejsca pracy i miejsca aktywizacji zawodowej

W 2010 roku urzędy pracy z terenu województwa śląskiego przyjęły zgłoszenia na ponad 115,2 tys. wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej. W porównaniu z rokiem 2009 było to o 8,9 tys. ofert pracy więcej.

W ogólnej liczbie wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej formy subsydiowane stanowiły 39,4% (45 381 ofert), wobec 36,9% w 2009 roku. Natomiast oferty pracy sezonowej to 16,3% wszystkich ofert (18 757), podobna sytuacja występowała w roku poprzednim (16,4%). Wśród zgłoszeń na subsydiowane miejsca pracy największą popularnością cieszyły się staże 27,5 tys. zgłoszeń i prace społecznie użyteczne 5,6 tys. zgłoszeń. Oferty pracy podobnie jak w latach ubiegłych pochodziły w większości z sektora prywatnego – 81,5%. Największa liczba wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej została zgłoszona w marcu – 12 417, najmniej ofert pracy wpłynęło do urzędów pracy województwa śląskiego w ostatnich dwóch miesiącach 2010 roku.

*Wolne miejsca pracy i miejsca aktywizacji zawodowej
województwa śląskiego w 2010 r. (w tys.)*

W roku 2010 liczba wolnych miejsc pracy i aktywizacji zawodowej zmalała tylko w podregionie tuskim, w pozostałych podregionach naszego województwa liczba ta wzrosła. Najwyższy wzrost odnotowano w podregionie katowickim i gliwickim, w podregionie katowickim zgłoszono 25,2 tys. ofert pracy tj. o 2,3 tys. więcej niż w analogicznym okresie roku poprzedniego, a w podregionie gliwickim zgłoszono 12,8 tys. ofert pracy (również o 2,3 tys. więcej niż 2009 roku). Natomiast najmniejszy wzrost liczby zgłoszonych wolnych miejsc pracy i aktywizacji zawodowej wystąpił w podregionie rybnickim (o 206 ofert). Spośród 36 powiatów województwa śląskiego liczba ofert pracy wzrosła w dwudziestu trzech powiatach, największy wzrost, w stosunku do roku poprzedniego, zanotowano w następujących miastach: Gliwice o 2 514, Bytom o 1 544 oraz Katowice o 1 362 wolne miejsca pracy i aktywizacji zawodowej.

Tylko w trzynastu powiatach odnotowano spadek zgłoszeń – największy o 1 044 oferty w powiecie mikołowskim i o 514 w powiecie będzińskim. Szczegółowe dane na ten temat przedstawia tabela.

Liczba zgłaszanych ofert pracy/wolnych miejsc pracy i aktywizacji zawodowej w układzie powiatów w latach 2009-2010

Powiaty	2009 r.	2010 r.	wzrost/ spadek
Będziński	3 352	2 838	-514
Bielski	3 211	3 105	-106
Cieszyński	2 723	2 754	31
Częstochowski	1 811	2 236	425
Gliwicki	719	747	28
Kłobucki	2 117	1 907	-210
Lubliniecki	2 053	2 193	140
Mikołowski	1 836	792	-1 044
Myszkowski	1 789	1 762	-27
Pszczynski	1 397	1 751	354
Raciborski	1 902	1 817	-85
Rybnicki	884	987	103
Tarnogórski	3 569	3 876	307
Bieruńsko-Lędziński	746	861	115
Wodzisławski	3 315	3 346	31
Zawierciański	3 994	4 535	541
Żywiecki	1 151	1 710	559
Bielsko-Biała	3 400	3 852	452
Bytom	3 555	5 099	1 544
Chorzów	3 849	4 102	253
Częstochowa	4 014	4 040	26
Dąbrowa Górnicza	4 756	5 961	1 205
Gliwice	5 694	8 208	2 514
Jastrzębie-Zdrój	2 752	3 402	650
Jaworzno	2 387	2 309	-78
Katowice	7 152	8 514	1 362
Mysłowice	1 630	1 504	-126
Piekary	1 615	1 465	-150
Ruda Śląska	3 290	3 286	-4
Rybnik	2 969	2 610	-359
Siemianowice Śląskie	3 893	4 471	578
Sosnowiec	6 232	6 502	270
Świętochłowice	3 070	3 349	279
Tychy	4 074	4 366	292
Zabrze	4 041	3 800	-241
Żory	1 315	1 181	-134
województwo śląskie	106 257	115 238	8 981

6.1.1.1 Oferty pracy według sekcji PKD

Pracodawcy w 2010 roku zgłaszali większe zapotrzebowanie na pracowników niż rok wcześniej. W odniesieniu do 2009 r. liczba wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej będących w posiadaniu powiatowych urzędów pracy wzrosła o ponad 8 tys. tj. o 7,9 %. Z ogólnej liczby wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej w 2010 roku w województwie śląskim zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności 2007, która jest umownie przyjętym, hierarchicznie usystematyzowanym podziałem zbioru rodzajów działalności

społeczno-gospodarczej jakie realizują podmioty gospodarcze, najwięcej ofert pochodziło z sekcji handel hurtowy i detaliczny; naprawy pojazdów mechanicznych, włączając motocykle - 19,3 tys. (17% z ogólnej liczby ofert) oraz budownictwo – 16,3 tys. (14,3%). Najmniej wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej pochodziło z sekcji: organizacje i zespoły eksterytorialne (4 oferty), gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby (5 ofert), wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych (252 oferty).

Oferty pracy według sekcji PKD

Sekcje PKD	2010 rok	
	liczba ofert pracy	udział w ogólnej liczbie zgłoszonych ofert
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów mechanicznych, włączając motocykle	19 333	17,0
Budownictwo	16 279	14,3
Przetwórstwo przemysłowe	15 019	13,2
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	12 173	10,7
Administracja publiczna obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenie społeczne	9 433	8,3
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	6 116	5,4
Edukacja	5 918	5,2
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	5 488	4,8
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	4 237	3,7
Transport, gospodarka magazynowa	4 133	3,6
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	3 146	2,8
Pozostała działalność usługowa	2 805	2,5
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	2 756	2,4
Informacja i komunikacja	1 986	1,7
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	1 805	1,6
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	1 762	1,5
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	898	0,8
Górnictwo i wydobywanie	316	0,3
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	252	0,2
Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	5	0,0
Organizacje i zespoły eksterytorialne	4	0,0

6.1.1.2 Oferty pracy według zawodów

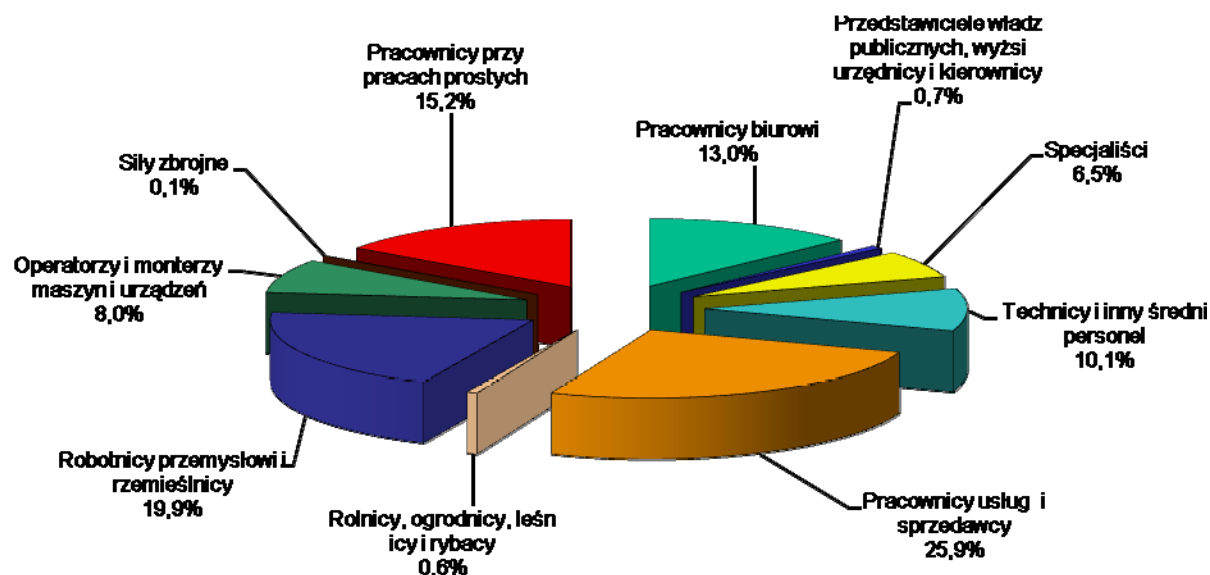
Analizy struktury ofert pracy dokonano w oparciu o klasyfikację zawodów i specjalności dla potrzeb rynku pracy¹⁸.

¹⁸ Zgodnie z art. 36 ust. 8 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. Nr 99, poz. 1001 z późn. zm.), klasyfikację zawodów i specjalności dla potrzeb rynku pracy oraz zakres jej stosowania określa w drodze rozporządzenia minister właściwy do spraw pracy. Od 1 lipca 2010 r. obowiązuje

W roku 2010 w grupie wielkich grup zawodowych (kod 1 cyfrowy) najwięcej ofert pracy skierowanych było do „pracowników usług i sprzedawców” – 29,4 tys., „robotników przemysłowych i rzemieślników” – 22,7 tys. oraz „pracowników przy pracach prostych” – 17,3 tys. W 2010 roku najmniej propozycji zatrudnienia (według grup wielkich) skierowanych było do przedstawicieli „sił zbrojnych”.

Struktura ofert pracy według wielkich grup zawodowych

Jak widać na wykresie 15,2% wszystkich ofert pracy skierowanych było do pracowników przy pracach prostych (grupa 9), 28% to oferty skierowane do bezrobotnych zakwalifikowanych do grupy 7 i 8, zaś z 23,1% ogółu ofert mogli skorzystać bezrobotni posiadający zawody zakwalifikowane do 3 i 4 grupy, a więc na poziomie wykształcenia średniego. Najmniej ofert – 7,2 % skierowanych było do bezrobotnych posiadających wyższe wykształcenie (zawody z grupy 1 i 2).

Uwzględniając szczegółową klasyfikację (6-cyfrową) odnoszącą się do konkretnego zawodu lub specjalności można zauważyć, iż zapotrzebowanie na pracowników zgłaszane w 2010 roku przez pracodawców do powiatowych urzędów pracy kształtuje się podobnie jak w latach ubiegłych. Na liście zawodów, dla których zgłoszono najwięcej ofert, pierwsze miejsce zajmują robotnicy gospodarczy (9,1 tys. ofert), których napływ w 2010 r. wynosił 4 100 osób, drugie sprzedawcy dla których wpłynęło do urzędów pracy ponad 6 tys. ofert pracy, a napływ

---

nowa klasyfikacja wprowadzona rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 kwietnia 2010 r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakresu jej stosowania (Dz. U. Nr 82 z dnia 17 maja 2010 r., poz. 537). Polska klasyfikacja zawodów i specjalności oparta jest na Międzynarodowym Standardzie Klasyfikacji ISCO opracowanym przez Międzynarodową Organizację Pracy i rekomendowanym przez Eurostat do stosowania w krajach Unii Europejskiej. Aktualizowanie klasyfikacji, w celu dostosowania do zmian zachodzących na rynku pracy (polskim i europejskim), poprzez wprowadzanie do niej nowych zawodów/specjalności, odbywa się co 2-3 lata w drodze zmian rozporządzenia. W klasyfikacji zawodów i specjalności z 2010 roku, w porównaniu z klasyfikacją z 2007 roku, zmieniono liczby grup zawodów, nazwy niektórych grup oraz wprowadzono 564 zawody i specjalności, których nie było w poprzedniej ewidencji. Tylko część z tych pozycji stanowią zawody/specjalności stosunkowo nowe na rynku pracy, większość spośród nowowprowadzonych zawodów występowała dotąd na rynku, tylko nie były wyodrębniane jako specjalności lub klasyfikowane były w pozycjach „pozostałe”, albo miały nieco inną nazwę. W końcowym efekcie struktura klasyfikacji obejmuje obecnie 10 grup wielkich, 43 grupy duże, 133 grupy średnie, 444 grupy elementarne oraz 2595 zawodów i specjalności. Do celów analitycznych dane dotyczące wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej wg zawodów za I półrocze 2010 r. zostały przypisane, zgodnie z kluczem powiązań między klasyfikacją zawodów i specjalności 2007 i 2010, do zawodów obowiązujących od 1 lipca 2010 roku.

do bezrobocia wynosił 24 409 osób. Prezentowane zestawienie zawiera stanowiska pracy najczęściej poszukiwane przez pracodawców w 2010 roku, w których liczba ofert była większa niż 500.

Liczba ofert pracy zgłoszonych do powiatowych urzędów pracy w roku 2010

Symbol	Nazwa zawodu i specjalności	Liczba ofert
515303	Robotnik gospodarczy	9074
522301	Sprzedawca	6739
411090	Pozostali pracownicy obsługi biurowej	6086
931301	Robotnik budowlany	4242
911207	Sprzątaczką biurowa	3713
411004	Technik prac biurowych	2537
432103	Magazynier	2220
334306	Technik administracji	2104
833203	Kierowca samochodu ciężarowego	1978
711202	Murarz	1896
524404	Telemarketer	1876
332203	Przedstawiciel handlowy	1743
541390	Pozostali pracownicy ochrony osób i mienia	1339
932101	Pakowacz	1304
932990	Pozostali robotnicy przy pracach prostych w przem.	1192
941201	Pomoc kuchenna	1172
512001	Kucharz	1169
514101	Fryzjer	1075
722204	Ślusarz	1011
711601	Brukarz	971
753303	Szwaczka	879
541307	Pracownik ochrony fizycznej bez licencji	853
513101	Kelner	850
522305	Technik handlowiec	822
513202	Barman	796
243106	Specjalista ds. marketingu i handlu	787
832203	Kierowca samochodu osobowego	784
523002	Kasjer handlowy	772
331301	Księgowy	712
712101	Dekarz	642
962902	Dozorca	616
412001	Sekretarka	607
811105	Operator koparko ładowarki	593
711404	Zbrojarz	580
818990	Pozostali operatorzy stacjonarnych maszyn i urządzeń gdzie indziej niesklasyfikowani	556
753105	Krawiec	532
711502	Cieśla szalunkowy	531
741207	Elektromonter (elektryk) zakładowy	529
332101	Agent ubezpieczeniowy	527
931205	Robotnik drogowy	527
723105	Mechanik samochodów osobowych	516
713102	Malarz budowlany	512

6.1.2 Szkolenia bezrobotnych i poszukujących pracy

Szkolenia to jedna z aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu, której głównym zadaniem jest umożliwienie osobom zarejestrowanym w urzędach pracy nabycia lub podniesienia kwalifikacji zawodowych i tym samym umożliwienie skutecznego poszukiwania pracy, czyli wejścia na rynek pracy osób bezrobotnych.

Zgodnie ustawą z 20 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy¹⁹ urzędy pracy mogą wspierać podnoszenie kwalifikacji poprzez inicjowanie, organizowanie i finansowanie szkoleń bezrobotnych i innych uprawnionych osób oraz przyznawanie i wypłacanie stypendiów szkoleniowych. Szkolenia mogą trwać do 12 miesięcy, a w przypadku osób bez kwalifikacji zawodowych, nawet 24 miesiące. Osoba bezrobotna może zostać skierowana na szkolenie grupowe organizowane przez urząd pracy lub szkolenie przez siebie wskazane (indywidualne).

Na przestrzeni 2010 r. szkolenia polegające na przyuczeniu do zawodu, re kwalifikacji, podwyższaniu kwalifikacji oraz nabyciu umiejętności aktywnego poszukiwania pracy ukończyło 19 497 bezrobotnych i poszukujących pracy. W porównaniu do 2009 r. liczba uczestników tej formy aktywizacji bezrobotnych była wyższa 748 osób tj. o 4,0%. W ubiegłym roku, kobiety (9 358 osób) stanowiły 48,0% w omawianej zbiorowości (w 2009r. – 46,9%).

W 2010 r., co dziewiąty bezrobotny ukończył szkolenie oferowane przez śląskie urzędy pracy - 10,8%²⁰. Oznacza to praktycznie taki sam udział osób szkolących się w populacji bezrobotnych jak w roku ubiegłym (udział osób przeszkolonych w 2009r. – 10,9%),

Do szkoleń od lat cieszących się największą popularnością należy zaliczyć²¹:

- usługi transportowe, w tym kursy prawa jazdy – 2 978 osób tj. 15,3%, w tym 196 kobiet tj. 6,6%
- pozostałe usługi – 1 474 osoby tj. 7,6%, w tym 645 kobiet tj. 43,8%
- sprzedaż, marketing, public relations, handel nieruchomościami – 1 421 osób tj. 7,3%, w tym 1 206 kobiet tj. 84,9%
- informatyka i wykorzystanie komputerów – 1 211 osób tj. 6,2%, w tym 765 kobiet tj. 63,2%
- rachunkowość, księgowość, bankowość, ubezpieczenia, analiza inwestycyjna – 1 047 osób tj. 5,4%, w tym 962 kobiety tj. 91,9%
- architektura i budownictwo – 937 osób tj. 4,8%, w tym 66 kobiet tj. 7,0%
- usługi fryzjerskie, kosmetyczne – 843 osoby tj. 4,3%, w tym 761 kobiet tj. 90,3%
- zarządzanie i administrowanie – 784 osoby tj. 4,0%, w tym 364 kobiety tj. 46,4%

Okazuje się, że wśród szkoleń cieszących się największym powodzeniem, szkolenia z zakresu usług transportowych (w tym kursy prawa jazdy) oraz architektury i budownictwa były tymi, w których kobiety właściwie nie brały udziału. Pozostałe to szkolenia dużo bardziej sfeminizowane, zwłaszcza – szkolenia z zakresu rachunkowości, księgowości, bankowości, ubezpieczeń, analizy inwestycyjnej oraz usług fryzjerskich i kosmetycznych.

W 2010 r. odnotowano spadek liczby osób przeszkolonych wśród osób w wieku 25 – 44 lata o 155 osób tj. o 1,6%. Z kolei ludzie starsi w wieku powyżej 45 lat byli bardziej zainteresowani podnoszeniem lub zmianą swoich kwalifikacji zawodowych niż w roku ubiegłym (liczba przeszkolonych w tej kategorii wiekowej wzrosła o 888 osób tj. o 20,0%). Ich udział w całej subpopulacji przeszkolonych wynosił 27,3% (w 2009r. – 23,6%). I to jest pozytywna informacja. Natomiast negatywną informacją jest spadek udziału przeszkolonych bezrobotnych we wszystkich pozostałych kategoriach wiekowych (od 1,5 punktu procentowego dla osób w wieku 25 – 34 lata do 0,9 punktu procentowego dla osób w wieku 18 – 24 lata).

¹⁹ Dziennik Ustaw Nr 99, poz. 1001, z późniejszymi zmianami

²⁰ Udział przeszkolonych bezrobotnych to udział procentowy liczby bezrobotnych, którzy ukończyli szkolenie w okresie sprawozdawczym do liczby bezrobotnych w końcu tego okresu.

²¹ osoby, które ukończyły szkolenia w 2009 r.

Wiek	Osoby, które ukończyły szkolenie w roku		Spadek/ wzrost w stosunku do 2009 r.		% do ogółu przeszkolonych bezrobotnych	
	2009 r.	2010 r.	osoby	%	2009 r.	2010 r.
18-24	4 453	4 468	15	0,3	23,8	22,9
25-34	6 355	6 317	- 38	- 0,6	33,9	32,4
35-44	3 505	3 388	- 117	- 3,3	18,7	17,4
45 i więcej	4 436	5 324	888	20,0	23,6	27,3
Ogółem	18 749	19 497	748	4,0	100,0	100,0

Wśród osób kończących szkolenia, co trzeci bezrobotny legitymował się wykształceniem policealnym i średnim zawodowym (30,9%), a co piąty gimnazjalnym i poniżej (19,1%). W porównaniu do 2009r. właśnie w tych kategoriach nastąpił spadek ich odsetka w całej populacji osób przeszkolonych (od 0,2 do 1,0 punktu procentowego), a wśród przeszkolonych o najniższym poziomie wykształcenia nastąpił również spadek ich liczebności (o 44 osoby tj. o 1,2%). Jest to bardzo niepokojące zjawisko ponieważ dotyczy ludzi najsłabiej wykształconych, często nieposiadających żadnych kwalifikacji zawodowych. Wśród pozostałych przeszkolonych co ósmy bezrobotny legitymował się wykształceniem średnim ogólnokształcącym (13,3%), co czwarty zasadniczym zawodowym (22,7%), a co siódmy posiadał wykształcenie wyższe (14,0%). W tych kategoriach nastąpił wzrost udziału bezrobotnych od 0,1 punktu procentowego dla osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym do 0,6 punktu procentowego dla osób z wykształceniem średnim ogólnokształcącym.

Poziom wykształcenia	Osoby, które ukończyły szkolenia w roku		Spadek / wzrost w stosunku do 2009 r.		% do ogółu przeszkolonych bezrobotnych	
	2009 r.	2010 r.	osoby	%	2009 r.	2010 r.
wyższe	2 534	2 735	201	7,9	13,5	14,0
policealne i średnie zawodowe	5 837	6 031	194	3,3	31,1	30,9
średnie ogólnokształcące	2 378	2 588	210	8,8	12,7	13,3
zasadnicze zawodowe	4 232	4 419	187	4,4	22,6	22,7
gimnazjalne i poniżej	3 768	3 724	- 44	- 1,2	20,1	19,1
Ogółem	18 749	19 497	748	4,0	100,0	100,0

W stosunku do 2009r. największe wzrosty liczebności osób przeszkolonych miały miejsce wśród bezrobotnych z wykształceniem średnim ogólnokształcącym – o 210 osób, wśród osób z wykształceniem wyższym – o 201 osób oraz wśród bezrobotnych legitymujących się wykształceniem policealnym i średnim zawodowym – o 194 osoby.

Wyszczególnienie	Bezrobotni i poszukujący pracy, którzy w 2010 roku:						Efektywność szkoleń (%)		
	ukończyli szkolenie			podjęli pracę w trakcie lub w okresie do 3 miesięcy po ukończeniu szkolenia					
	razem	kobiety	mężczyźni	razem	kobiety	mężczyźni	ogółem	kobiety	mężczyźni
Osoby szkolone ogółem	19 497	9 358	10 139	6 654	2 835	3 819	34,1	30,3	37,7
Zarządzanie i administrowanie	784	364	420	685	298	387	87,4	81,9	92,1
Rozwój osobowościowy i kariery zawodowej	276	153	123	230	93	137	83,3	60,8	111,4
Szkolenie nauczycieli i nauka o kształceniu	23	17	6	15	10	5	65,2	58,8	83,3
Opieka zdrowotna	69	62	7	38	34	4	55,1	54,8	57,1
Górnictwo i przetwórstwo przemysłowe (w tym: przemysł spożywczy, lekki, chemiczny)	82	0	82	43	0	43	52,4	x ²²	52,4
Prawo	4	1	3	2	1	1	50,0	100,0	33,3
Nauki o życiu, nauki przyrodnicze (w tym: biologia, zoologia, chemia, fizyka)	2	1	1	1	1	0	50,0	100,0	x
Technika i handel artykułami technicznymi (w tym: mechanika, metalurgia, energetyka, elektryka, elektronika, telekomunikacja, miernictwo, naprawa i konserwacja pojazdów)	494	9	485	198	4	194	40,0	44,4	40,0
Nauki humanistyczne (bez języków obcych) i społeczne (w tym: ekonomia, socjologia, psychologia, politologia, etnologia, geografia)	5	4	1	2	2	0	40,0	50,0	x
Pozostałe usługi	1 474	645	829	566	204	362	38,4	31,6	43,7
Inne obszary szkoleń	4 502	1560	2 942	1723	562	1 161	38,3	36,0	39,5
Prace sekretarskie i biurowe	669	609	60	240	221	19	35,9	36,3	31,7
Rachunkowość, księgowość, bankowość, ubezpieczenia, analiza inwestycyjna	1 047	962	85	368	324	44	35,1	33,7	51,8
Usługi transportowe w tym kursy prawa jazdy	2 978	196	2 782	925	52	873	31,1	26,5	31,4

²² X – brak danych oznacza, że uczestnicy szkoleń ukończyli je w poprzednim okresie sprawozdawczym, a w obecnym okresie znaleźli zatrudnienie tzn. znaleźli prace w okresie do 3 miesięcy po zakończeniu szkolenia

Wyszczególnienie	Bezrobotni i poszukujący pracy, którzy w 2010 roku:						Efektywność szkoleń (%)		
	ukończyli szkolenie			podjęli pracę w trakcie lub w okresie do 3 miesięcy po ukończeniu szkolenia					
	razem	kobiety	mężczyźni	razem	kobiety	mężczyźni	ogółem	kobiety	mężczyźni
Architektura i budownictwo	937	66	871	259	22	237	27,6	33,3	27,2
Rolnictwo, leśnictwo, rybołówstwo	45	1	44	12	0	12	26,7	-	27,3
Języki obce	314	212	102	80	52	28	25,5	24,5	27,5
Usługi fryzjerskie, kosmetyczne	843	761	82	214	184	30	25,4	24,2	36,6
Weterynaria	4	4	0	1	1	0	25,0	25,0	x
Ochrona własności i osób	386	136	250	94	28	66	24,4	20,6	26,4
Sprzedaż, marketing, public relations, handel nieruchomościami	1 421	1 206	215	344	284	60	24,2	23,5	27,9
Informatyka i wykorzystanie komputerów	1 211	765	446	283	176	107	23,4	23,0	24
Usługi stolarskie, szklarskie	18	1	17	4	1	3	22,2	100,0	17,6
Sztuka, kultura, rzemiosło artystyczne	291	285	6	64	62	2	22,0	21,8	33,3
Opieka społeczna (w tym: opieka nad osobami niepełnosprawnymi, starszymi, dziećmi, wolontariat)	356	342	14	78	71	7	21,9	20,8	50,0
Usługi gastronomiczne	493	407	86	92	74	18	18,7	18,2	20,9
Usługi hotelarskie, turystyka i rekreacja	78	68	10	13	10	3	16,7	14,7	30,0
Usługi krawieckie, obuwnicze	116	112	4	18	18	0	15,5	16,1	-
Nauka aktywnego poszukiwania pracy	564	405	159	62	46	16	11,0	11,4	10,1
Podstawowe programy ogólne (w tym: kształcenie umiejętności pisania, czytania i liczenia)	2	1	1	0	0	0	x	x	x
Dziennikarstwo i informacja naukowo-techniczna	2	1	1	0	0	0	x	x	x
bhp	2	0	2	0	0	0	x	x	x
Ochrona środowiska	5	2	3	0	0	0	x	x	x

* Tabela przedstawia wszystkie kategorie szkoleń – dane posegregowano malejąco według efektywności szkoleń ogółem

Efektywność szkoleń, przedstawiająca relacje pomiędzy liczbą osób przeszkolonych i liczbą osób, które znalazły zatrudnienie w okresie do 3 miesięcy po przeszkoleniu lub w trakcie szkolenia, kształtowała się w 2010 r. na poziomie 34,1% i była wyższa niż w 2009 r. (32,4%)

o 1,7 punktu procentowego. Podobnie jak w 2009 r. wyższa efektywność cechowała szkolenia z udziałem mężczyzn. Co trzeci mężczyzna (3 819 panów – 37,7%) znalazł zatrudnienie w trakcie szkolenia lub w ciągu trzech miesięcy po jego zakończeniu. W 2009 r. efektywność szkoleń w tej grupie była niższa i wynosiła 37,1%. W ujęciu rocznym odnotowano także wyższą efektywność szkoleń wśród kobiet. W 2010 r. co trzecia uczestniczka szkoleń rozpoczęła pracę w trakcie re kwalifikacji lub w okresie do 3 miesięcy po jej ukończeniu (30,3%). W 2009 roku efektywność szkoleń w grupie kobiet była niższa (27,0%). Bez względu na rok sprawozdawczy, w zbiorowości pań notowany jest niższy wskaźnik efektywności zatrudnieniowej.

Zgodnie z przedstawionymi powyżej danymi najwyższą efektywnością charakteryzują się szkolenia w obszarach: zarządzanie i administrowanie, rozwój osobowościowy i kariery zawodowej, szkolenie nauczycieli i nauka o kształceniu oraz opieka zdrowotna.

6.1.3 Staże oraz przygotowanie zawodowe dorosłych

Działania w ramach aktywnej polityki rynku pracy polegają na wykorzystaniu specjalnych narzędzi, głównie w postaci różnego rodzaju programów zatrudnienia subsydiowanego oraz programów podnoszenia kwalifikacji zawodowych. Osoby bezrobotne zaliczone przez ustawę do kategorii bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy mogą liczyć na możliwość korzystania z dwóch specjalnych instrumentów ich aktywizacji zawodowej to jest: stażu oraz przygotowania zawodowego dorosłych.

Staż²³ służy nabywaniu przez bezrobotnego umiejętności praktycznych do wykonywania pracy przez wykonywanie zadań w miejscu pracy, bez nawiązania stosunku pracy z pracodawcą. Odbywa się na podstawie umowy zawartej przez starostę z pracodawcą, według programu określonego w umowie. Przy ustalaniu programu powinny być uwzględnione predyspozycje psychofizyczne i zdrowotne, poziom wykształcenia oraz dotychczasowe kwalifikacje zawodowe bezrobotnego.

Zgodnie z ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy na okres od 3 do 6 miesięcy skierowanie na staż może otrzymać osoba:

- bezrobotna do 25 roku życia,
- bezrobotna długotrwale, albo po zakończeniu realizacji kontraktu socjalnego, albo kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka,
- bezrobotna powyżej 50 roku życia,
- bezrobotna bez kwalifikacji zawodowych, bez doświadczenia zawodowego lub bez wykształcenia średniego, osoba bezrobotna samotnie wychowujących co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia,
- bezrobotna, która po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęła zatrudnienia, osoba niepełnosprawna.

Na okres od 3 do 12 miesięcy skierowanie na staż może otrzymać:

- osoba bezrobotna do 25 roku życia (oznacza to bezrobotnego, który do dnia zastosowania wobec niego usług lub instrumentów rynku pracy nie ukończył 25 roku życia),

---

²³ Podstawa prawna:

-art. 2 ust. 1 pkt 34 i 35, art. 53, art. 61 a ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t. j. z 2008 r. Dz. U. Nr 69 poz. 415, z późn. zm.);

-rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 20 sierpnia 2009r. w sprawie szczegółowych warunków odbywania stażu przez bezrobotnych (Dz. U. z 2009 r. Nr 142, poz. 1160);

-rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 18 sierpnia 2009 r. w sprawie szczegółowego trybu przyznawania zasiłku dla bezrobotnych, stypendium i dodatku aktywizacyjnego (Dz. U. z 2009 r. Nr 136, poz. 1118)

- osoba bezrobotna, która nie ukończyła 27 roku życia, jeżeli nie upłynął okres 12 miesięcy od dnia określonego w dyplomie, świadectwie lub innym dokumencie poświadczającym ukończenie szkoły wyższej.

Okres odbywania stażu nie może przekraczać 12 miesięcy. Bezrobotnemu w trakcie odbywania stażu przysługuje stypendium w wysokości 120% kwoty zasiłku dla bezrobotnych.

W związku z nowelizacją ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy od 01.02.2009 r. wprowadzono nowy instrument **przygotowanie zawodowe dorosłych**²⁴.

Celem skierowania do odbycia przygotowania zawodowego dorosłych jest ułatwienie ponownego wejścia na rynek pracy osobom, które utraciły lub mają niskie bądź nieaktualne kwalifikacje zawodowe. Jest to szansa dla osób bezrobotnych, które aby na nowo zaistnieć na rynku pracy muszą podwyższyć dotychczasowe kwalifikacje lub zdobyć nowe w ramach przekwalifikowania. Ta forma wsparcia umożliwia uzyskanie tytułu zawodowego, tytułu czeladnika lub kwalifikacji i umiejętności zawodowych. Zwiększy to uczestnictwo dorosłych w kształceniu ustawicznym odpowiadającym potrzebom pracodawców.

Na przygotowanie zawodowe dorosłych mogą zostać skierowane:

- osoby bezrobotne;
- osoby poszukujące pracy, które:
  - otrzymują świadczenie socjalne przysługujące na urlopie górniczym lub górniczy zasiłek socjalny, określone w odrębnych przepisach;
  - uczestniczą w zajęciach w Centrum Integracji Społecznej lub indywidualnym programie integracji, o którym mowa w przepisach o pomocy społecznej;
  - są żołnierzami rezerwy;
  - pobierają rentę szkoleniową;
  - pobierają świadczenie szkoleniowe.

Przygotowanie zawodowe dorosłych odbywa się w formie:

- praktycznej nauki zawodu dorosłych umożliwiającej przystąpienie do egzaminu kwalifikacyjnego na tytuł zawodowy lub egzaminu czeladniczego,
- przyuczenia do pracy dorosłych mającego na celu zdobycie wybranych kwalifikacji zawodowych lub umiejętności, niezbędnych do wykonywania określonych zadań zawodowych, właściwych dla zawodu występującego w klasyfikacji zawodów i specjalności dla potrzeb rynku pracy.

Praktyczna nauka zawodu dorosłych trwa od 12 do 18 miesięcy, a przyuczenie do pracy dorosłych trwa od 3 do 6 miesięcy. Przygotowanie zawodowe jest realizowane na podstawie umowy zawieranej między starostą a pracodawcą lub między starostą, pracodawcą i instytucją szkoleniową, wpisaną do rejestru prowadzonego przez wojewódzki urząd pracy.

Uczestnikowi przygotowania zawodowego dorosłych przysługuje stypendium w wysokości 100% zasiłku, a dla bezrobotnych posiadających wykształcenie gimnazjalne lub niższe, bez kwalifikacji zawodowych oraz powyżej 50 roku życia - 120 % kwoty zasiłku.

²⁴ Podstawa prawna:

-art. 2 ust. 1 pkt 29 a i b, art. 53 a – m, art. 61 a ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t. j. z 2008 r. Dz. U. Nr 69 poz. 415, z późn. zm.);

- rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 kwietnia 2009 r. w sprawie przygotowania zawodowego dorosłych (Dz. U. z 2009 r. Nr 61, poz.502)

Powiaty	2009 rok			2010 rok		
	RAZEM suma danych z kolumny 3 i 4	w tym		RAZEM suma danych z kolumny 6 i 7	w tym:	
		Bezrobotni, którzy rozpoczęli staż	Bezrobotni, którzy podjęli przygotowanie zawodowe w miejscu pracy		Bezrobotni, którzy rozpoczęli staż	Bezrobotni, którzy podjęli przygotowanie zawodowe dla dorosłych
1	2	3	4	5	6	7
WOJ. ŚLĄSKIE	18 337	17 717	620	27 299	27 039	260
Podregion bielski	1 248	1 238	10	2 069	2 031	38
Podregion bytomski	2 072	2 018	54	2 991	2 969	22
Podregion częstochowski	2 703	2 620	83	4 017	3 928	89
Podregion gliwicki	1 139	1 069	70	1 692	1 650	42
Podregion katowicki	3 311	3 199	112	5 248	5 210	38
Podregion rybnicki	2 735	2 629	106	3 972	3 968	4
Podregion sosnowiecki	3 261	3 080	181	5 230	5 219	11
Podregion tyski	173	169	4	2 080	2 064	16

W 2010 roku do powiatowych urzędów pracy wpłynęło 27 466 ofert od pracodawców dotyczących propozycji odbycia stażu.

Od stycznia do grudnia w województwie śląskim staże rozpoczęło 27 039 osób, tym samym odnotowano wzrost liczby tej formy wsparcia w stosunku do roku poprzedniego o 12,9% (w 2009 roku na staż skierowano 23 958 osób). W kwietniu odnotowano największą liczbę skierowań bezrobotnych na staż (4055) natomiast w grudniu tylko 576.

Z przygotowania zawodowego dorosłych w ubiegłym roku skorzystało tylko 260 osób, ale wynika to również z faktu, że ta forma wsparcia w ubiegłym roku nie była zbyt popularna wśród pracodawców. Do urzędów pracy w ciągu całego roku wpłynęło tylko 197 propozycji tej formy wsparcia od przedsiębiorców.

W ubiegłym roku z tego instrumentu umożliwiającego uzyskanie tytułu zawodowego skorzystało 197 osób – o 68% mniej niż w roku 2009, w którym z tej formy aktywizacji skorzystało 620 osób.

Wśród rozpoczynających staże oraz przygotowanie zawodowe dorosłych dominowały kobiety, stanowiąc prawie trzy czwarte osób korzystających z tych form aktywizacji zawodowej (74,2%). Najwięcej kobiet kierowanych na staż odnotowano w powiecie zawierciańskim (aż 1419) oraz w Katowicach (1164). Dla porównania najmniej miejsc staży dla kobiet przygotowano w powiecie bielskim (tylko 175).

W ramach przygotowania zawodowego dla dorosłych skorzystało 161 kobiet (62% ogólnej liczby). Najwyższy udział kobiet w ramach tej formy wsparcia odnotowano w powiecie myszkowskim (64 kobiety). Aż w szesnastu powiatach nie zrealizowano tej formy dla kobiet w ogóle.

6.1.4 Zatrudnienie subsydiowane (prace interwencyjne, roboty publiczne, dotacje, podjęcia pracy w ramach refundacji stanowiska bezrobotnego)

Powiatowe urzędy pracy w razie braku propozycji odpowiedniego zatrudnienia dla bezrobotnych mogą inicjować oraz finansować **prace interwencyjne**²⁵. W ich ramach pracodawcy zatrudniają bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy w zamian za uzyskiwaną z urzędu pracy refundację części kosztów wynagrodzenia oraz składki

²⁵ Podstawa prawna:

-art. 2 ust. 1 pkt 26, art. 51, art. 56, art. 59, art. 59 a, art. 61 a ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t. j. Dz. U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415 z późn. zm.);

-rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki społecznej z dnia 7 stycznia 2009 r. w sprawie organizowania prac interwencyjnych i robót publicznych oraz jednorazowej refundacji kosztów z tytułu opłaconych składek na ubezpieczenia społeczne (Dz. U. z 2009 r. Nr 5, poz. 25)

na ubezpieczenie społeczne. Generalnie prace interwencyjne mogą być organizowane przez okres nie dłuższy niż 12 miesięcy w przypadku pracowników znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji oraz przez okres 24 miesięcy w przypadku pracowników znajdujących się w bardzo niekorzystnej sytuacji.

Pracownik znajdujący się w szczególnie niekorzystnej sytuacji – oznacza to osobę bezrobotną:

- pozostającą bez zatrudnienia i innej pracy zarobkowej nieprzerwanie przez okres co najmniej 6 miesięcy od dnia rejestracji, lub
- nie ma wykształcenia ponad gimnazjalnego lub zawodowego, lub
- powyżej 50 roku życia, lub
- jest osobą dorosłą mieszkającą samotnie, mającą na utrzymaniu co najmniej jedną osobę /osoba samotnie wychowującą co najmniej jedno dziecko lub samotna mającą na utrzymaniu osobę zależną/, lub
- pracuje w sektorze lub zawodzie w państwie członkowskim, w którym dysproporcja kobiet i mężczyzn jest co najmniej o 25 % większa niż średnia dysproporcja we wszystkich sektorach gospodarki w tym państwie członkowskim i należy do tej grupy stanowiącej mniejszość, lub
- jest członkiem mniejszości etnicznej w państwie członkowskim, który w celu zwiększenia szans na uzyskanie dostępu do stałego zatrudnienia musi poprawić znajomość języka, uzupełnić szkolenia zawodowe lub zwiększyć doświadczenie zawodowe.

Pracownik znajdujący się w bardzo niekorzystnej sytuacji – oznacza osobę bezrobotną zarejestrowaną w powiatowym urzędzie pracy, która posiada status bezrobotnego nieprzerwanie przez okres co najmniej 24 miesiące.

W 2010 roku do prac interwencyjnych zaangażowano 1 889 bezrobotnych (w tym 1 100 kobiet). W porównaniu do stanu z 2009 roku liczba podejmujących takie prace zwiększyła się o 97 osób. W ubiegłym roku udział zatrudnienia w ramach prac interwencyjnych w ogólnej liczbie zatrudnienia subsydiowanego wynosił 12,3% (11,6% w roku 2009).

Powiaty	2009 rok			2010 rok		
	RAZEM suma danych z kolumny 3 i 4	w tym		RAZEM suma danych z kolumny 6 i 7	w tym:	
		Bezrobotni, którzy rozpoczęli prace interwencyjne	Bezrobotni, którzy podjęli pracę w ramach robót publicznych		Bezrobotni, którzy rozpoczęli prace interwencyjne	Bezrobotni, którzy podjęli pracę w ramach robót publicznych
1	2	3	4	5	6	7
WOJ. ŚLĄSKIE	4 540	1 792	2 748	6 005	1 889	4 116
Podregion bielski	615	286	329	663	204	459
Podregion bytomski	667	131	536	935	176	759
Podregion częstochowski	1 259	456	803	1 591	568	1 023
Podregion gliwicki	192	23	169	493	28	465
Podregion katowicki	547	160	387	691	165	526
Podregion rybnicki	373	176	197	482	183	299
Podregion sosnowiecki	688	395	293	832	391	441
Podregion tyski	199	165	34	318	174	144

W ubiegłym roku najwięcej bezrobotnych podjęło prace interwencyjne w powiatach: myszkowskim (289), zawierciańskim (192) i częstochowskim (168). Najmniejszą ilość prac interwencyjnych odnotowano w raciborski (4) oraz w Mysłowicach i Żorach (po 5 osób). W Zabrze i Piekarach nie zaproponowano bezrobotnym tej formy wsparcia.

Roboty publiczne²⁶ to zatrudnienie osoby bezrobotnej przy wykonywaniu prac organizowanych przez gminy, organizacje pozarządowe statutowo zajmujące się problematyką: ochrony środowiska, kultury, oświaty, kultury fizycznej i turystyki, opieki zdrowotnej, bezrobocia oraz pomocy społecznej, a także spółki wodne i ich związki, jeżeli prace te są finansowane lub dofinansowane ze środków samorządu terytorialnego, budżetu państwa, funduszy celowych, organizacji pozarządowych, spółek wodnych i ich związków.

Organizator robót publicznych składa wniosek o organizowanie robót publicznych do Powiatowego Urzędu Pracy właściwego ze względu na miejsce wykonywania tych robót. Organizator robót publicznych może wskazać pracodawcę, u którego będą wykonywane roboty publiczne.

Bezrobotni uprawnieni do skierowania do pracy w ramach robót publicznych:

- osoby długotrwale bezrobotne albo po zakończeniu realizacji kontraktu socjalnego, albo kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka,
- osoby bezrobotne powyżej 50 roku życia,
- osoby bezrobotne bez kwalifikacji zawodowych, bez doświadczenia zawodowego lub bez wykształcenia średniego,
- osoby bezrobotne samotnie wychowujące co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia,
- osoby bezrobotne, które po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęły zatrudnienia,
- osoby bezrobotne niepełnosprawne.

Zatrudnienie bezrobotnego przy robotach publicznych nie może przekraczać 12 miesięcy.

W 2010 roku 4116 osób bezrobotnych (w tym 1707 kobiet) zostało zatrudnionych w ramach robót publicznych. W stosunku do roku poprzedniego liczba ta wzrosła prawie o połowę (w 2009 r. odnotowano 2748 bezrobotnych zatrudnionych w ramach robót publicznych).

W ogólnej liczbie zatrudnionych w ramach zatrudnienia subsydiowanego roboty publiczne w poprzednim roku stanowiły 20,8% stanowią (17,9% w 2009 r.).

W 2010 roku roboty publiczne największą popularność zdobyły w podregionie częstochowskim, gdzie odnotowano najwyższy poziom zatrudnienia w ramach tej formy wsparcia – 1023 osób, w podregionie bytomskim (759 osób). Najmniej zatrudnień w ramach robót publicznych odnotowano w podregionie tyskim (144 osoby) oraz rybnickim (299). W powiecie mikołowskim, w Dąbrowie Górniczej, w Rudzie Śląskiej oraz w Żorach nie zorganizowano tej formy wsparcia.

Wśród kobiet roboty publiczne cieszyły się większym uznaniem. W 2010 roku 1707 kobiet skorzystało z tej formy wsparcia.

Większość prac publicznych organizowanych jest w województwie śląskim w miesiącach wiosennych i letnich. W 2010 roku wzrost przypadł na kwiecień, w którym podpisano 504 umowy w ramach robót publicznych oraz miesiąc lipiec (odnotowano aż 904 umowy). Trend ten wynika z charakteru robót publicznych organizowanych w naszym kraju. Większość z nich to drobne prace porządkowe i remontowo-konserwacyjne takie jak: sprzątanie ścieżek rowerowych, terenów wokół rzek, ośrodków wypoczynkowych i dróg, konserwacja urządzeń melioracyjnych oraz roboty drogowe.

---

²⁶ Podstawa prawna:

- art. 2 ust. 1 pkt 32, art. 57 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t. j. Dz. U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415, z późn. zm.);

- rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki społecznej z dnia 7 stycznia 2009 r. w sprawie organizowania prac interwencyjnych i robót publicznych oraz jednorazowej refundacji kosztów z tytułu opłaconych składek na ubezpieczenia społeczne (Dz. U. z 2009 r. Nr 5, poz. 25)

W 2010 roku wrosła liczba bezrobotnych wyłączonych z rejestrów powiatowych urzędów pracy z tytułu podjęcia działalności gospodarczej²⁷. Zgodnie z ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, starosta z Funduszu Pracy może przyznać bezrobotnemu jednorazowo środki na podjęcie działalności gospodarczej, w tym na pokrycie kosztów pomocy prawnej, konsultacji i doradztwa związane z podjęciem tej działalności, w wysokości określonej w umowie, nie wyższej jednak niż 6-krotnej wysokości przeciętnego wynagrodzenia.

W przypadku gdy działalność jest podejmowana na zasadach określonych dla spółdzielni socjalnych, wysokość przyznanych bezrobotnemu środków nie może przekraczać 4-krotnego przeciętnego wynagrodzenia na jednego członka założyciela spółdzielni oraz 3-krotnego przeciętnego wynagrodzenia na jednego członka przystępującego do spółdzielni socjalnej po jej założeniu.

W 2010 roku wzrosła także liczba bezrobotnych zatrudnionych z tytułu podjęcia pracy w ramach refundacji kosztów zatrudnienia²⁸. Podmiotowi prowadzącemu działalność gospodarczą można zrefundować koszty wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego w wysokości określonej w umowie, nie wyższej jednak niż 6-krotnej wysokości przeciętnego wynagrodzenia.

Bezrobotni ogółem wyłączeni z rejestrów powiatowych urzędów pracy z tytułu podjęcia działalności gospodarczej oraz zatrudnienia na stanowiskach refundowanych - lata 2009 – 2010

Powiaty	2009 rok			2010 rok		
	RAZEM suma danych z kolumny 3 i 4	w tym		RAZEM suma danych z kolumny 6 i 7	w tym:	
		Bezrobotni wyłączeni z tytułu podjęcia działalności gospodarczej	Bezrobotni wyłączeni z tytułu podjęcia pracy w ramach refundacji kosztów zatrudnienia bezrobotnego		Bezrobotni wyłączeni z tytułu podjęcia działalności gospodarczej	Bezrobotni wyłączeni z tytułu podjęcia pracy w ramach refundacji kosztów zatrudnienia bezrobotnego
Będziński	493	354	139	607	416	191
Bielski	301	180	121	301	225	76
Cieszyński	207	207	0	516	253	263
Częstochowski	481	289	192	703	356	347
Gliwicki	62	58	4	117	112	5
Kłobucki	164	124	40	225	142	83
Lubliniecki	225	169	56	263	181	82
Mikołowski	264	115	149	283	107	176
Myszkowski	303	213	90	357	238	119
Pszczynski	54	32	22	55	31	24
Raciborski	131	93	38	156	112	44
Rybnicki	123	67	56	187	105	82
Tarnogórski	432	299	133	510	320	190

²⁷ Podstawa prawna:

-art. 46 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t. j. Dz. U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415, z późn. zm.);

-rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 17 kwietnia 2009 r. w sprawie dokonywania refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego oraz przyznawania bezrobotnemu środków na podjęcie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2009 Nr 62, poz. 512, z późn. zm.);

-rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 17 lutego 2010 r. w sprawie przyznawania bezrobotnemu środków na podjęcie działalności na zasadach określonych dla spółdzielni socjalnych (Dz. U. z 2010 r. Nr 30, poz. 155)

²⁸ Podstawa prawna:

-art. 46 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t. j. Dz. U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415, z późn. zm.);

-rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 17 kwietnia 2009 r. w sprawie dokonywania refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego oraz przyznawania bezrobotnemu środków na podjęcie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2009 Nr 62, poz. 512, z późn. zm.)

Powiaty	2009 rok			2010 rok		
	RAZEM suma danych z kolumny 3 i 4	w tym		RAZEM suma danych z kolumny 6 i 7	w tym:	
		Bezrobotni wyłączeni z tytułu podjęcia działalności gospodarczej	Bezrobotni wyłączeni z tytułu podjęcia pracy w ramach refundacji kosztów zatrudnienia bezrobotnego		Bezrobotni wyłączeni z tytułu podjęcia działalności gospodarczej	Bezrobotni wyłączeni z tytułu podjęcia pracy w ramach refundacji kosztów zatrudnienia bezrobotnego
Bieruńsko-Lędz.	124	32	92	179	47	132
Wodzisławski	274	177	97	472	291	181
Zawierciański	435	250	185	593	264	329
Żywiecki	390	250	140	601	323	278
Bielsko-Biała	393	282	111	355	279	76
Bytom	132	105	27	280	168	112
Chorzów	387	255	132	484	215	269
Częstochowa	821	455	366	1105	520	585
Dąbrowa G.	459	348	111	511	373	138
Gliwice	155	153	2	251	225	26
Jastrzębie-Zdrój	196	115	81	247	145	102
Jaworzno	193	102	91	222	146	76
Katowice	630	450	180	626	450	176
Mysłowice	98	53	45	151	65	86
Piekary Śląskie	112	60	52	162	81	81
Ruda Śl.	159	89	70	189	117	72
Rybnik	258	150	108	481	272	209
Siemianowice Śl.	457	234	223	531	246	285
Sosnowiec	552	362	190	685	506	179
Świętochłowice	132	64	68	133	72	61
Tychy	363	92	271	532	158	374
Zabrze	488	262	226	431	238	193
Żory	148	84	64	172	97	75
Razem województwo	10596	6 624	3 972	13673	7896	5777

6.1.5 Prace społecznie użyteczne

Prace społecznie użyteczne²⁹ to prace wykonywane przez bezrobotnych bez prawa do zasiłku na skutek skierowania przez starostę, organizowane przez gminę w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, organizacjach lub instytucjach statutowo zajmujących się pomocą charytatywną lub na rzecz społeczności lokalnej. Na wniosek gminy starosta może skierować bezrobotnego bez prawa do zasiłku korzystającego ze świadczeń pomocy społecznej do wykonywania prac społecznie użytecznych na terenie gminy, w której bezrobotny zamieszkuje lub przebywa, w wymiarze do 10 godzin w tygodniu.

W 2010 roku do wymienionej powyżej formy zostało skierowanych 6 267 osób (w tym 3 344 kobiet, liczba ta wzrosła o 167 osób w porównaniu z rokiem 2009).

²⁹ Podstawa prawna:

-art. 2 ust. 1 pkt 23a, art. 73 a ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t. j. Dz. U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415, z późn. zm.);

-rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 25 października 2005 r. w sprawie trybu organizowania prac społecznie użytecznych (Dz. U. z 2005 r. Nr 210, poz. 1745);

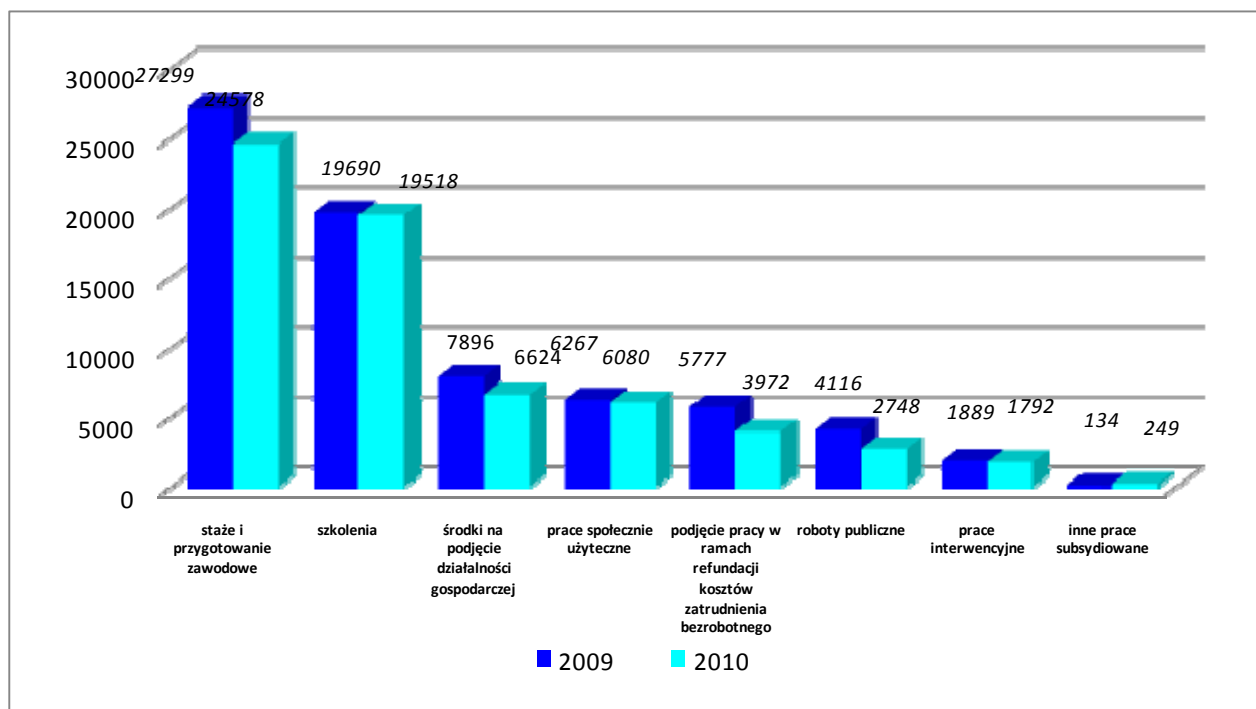
W ramach prac społecznie użytecznych najwięcej osób zatrudniono w Chorzowie (671 osób) i w Dąbrowie Górniczej (506 osób), najmniej w Mysłowicach (8). Tej aktywnej formy przeciwdziałania bezrobociu nie zaproponowano bezrobotnym bez prawa do zasiłku w ogóle w Piekarach Śląskich i Świętochłowicach.

Najwyższy odsetek zatrudnienia w ramach prac społecznie użytecznych w ogólnej liczbie osób wyłączonych z rejestrów powiatowych urzędów pracy odnotowano podobnie jak w roku ubiegłym w Dąbrowie Górniczej – 6,2% i Siemianowicach Śląskich (4,4%).

Prace społecznie użyteczne mają przede wszystkim spełniać rolę pomocową, a także kształtować aktywne postawy oraz przywracać zdolność pełnienia ról społecznych i zawodowych. Mają na celu, oprócz zapewnienia osobom bezrobotnym możliwości uzyskania minimalnych przynajmniej środków do życia i wsparcia działań społeczności lokalnych, zdyscyplinowanie bezrobotnych i ograniczenie możliwości wykonywania przez nich pracy "na czarno".

Zwiększanie tej formy wsparcia poprzez przeznaczanie większych nakładów finansowych oraz działania promocyjne zwiększające świadomość bezrobotnych powinno spowodować bardziej trafne kierowanie pomocy socjalnej do osób rzeczywiście jej potrzebujących. Stosowana jest zasada, że odmowa pracy na rzecz gminy wiązać się będzie z odmową udzielania pewnych rodzajów wsparcia.

Aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu w latach 2009 - 2010

6.1.6 Dodatki aktywizacyjne

Bezrobotnemu posiadającemu prawo do zasiłku, który w okresie jego pobierania podejmie zatrudnienie przysługuje świadczenie w postaci **dodatku aktywizacyjnego**³⁰, jeżeli:

³⁰Podstawa prawna:

-art. 48 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t. j. Dz. U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415 z późn. zm.);
-rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 18 sierpnia 2009 r. w sprawie szczegółowego trybu przyznawania zasiłku dla bezrobotnych, stypendium i dodatku aktywizacyjnego (Dz. U. z 2009 r. Nr 136, poz. 1118)

- w wyniku skierowania przez powiatowy urząd pracy podjął zatrudnienie w niepełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym w danym zawodzie lub służbie i otrzymuje wynagrodzenie niższe od minimalnego wynagrodzenia za pracę - dodatek aktywizacyjny przysługuje w wysokości stanowiącej różnicę między minimalnym wynagrodzeniem za pracę, a otrzymywanym wynagrodzeniem, nie większej jednak niż 50% zasiłku, przez okres, w jakim przysługiwałby bezrobotnemu zasiłek.
- z własnej inicjatywy podjął zatrudnienie lub inną pracę zarobkową – dodatek aktywizacyjny przysługuje w wysokości do 50% zasiłku, przez połowę okresu, w jakim przysługiwałby bezrobotnemu zasiłek.

Dodatek aktywizacyjny nie przysługuje w przypadku:

- skierowania bezrobotnego przez powiatowy urząd pracy do prac interwencyjnych, robót publicznych lub na stanowisko pracy, którego koszty wyposażenia lub doposażenia zostały zrefundowane ,
- podjęcia przez bezrobotnego z własnej inicjatywy zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej u pracodawcy, u którego był zatrudniony lub dla którego wykonywał inną pracę zarobkową bezpośrednio przed zarejestrowaniem jako bezrobotny,
- podjęcia przez bezrobotnego z własnej inicjatywy zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej za granicą Rzeczypospolitej Polskiej u pracodawcy zagranicznego.

W 2010 roku uprawnienia do dodatku aktywizacyjnego nabyło 12 825 bezrobotnych, z czego 12 809 osób podjęło zatrudnienie z własnej inicjatywy, a tylko 16 osób zostało skierowanych przez powiatowy urząd pracy. Liczba osób uprawnionych do dodatku aktywizacyjnego w porównaniu z 2009 rokiem wzrosła o 966 osób (tj. o 8,3 punkty procentowe). Tylko 44% kobiet było uprawnionych do otrzymywania dodatku aktywizacyjnego (z własnej inicjatywy 5691 kobiet i 8 pań w wyniku skierowania przez powiatowe urzędy pracy).

6.2 Pasywne działania urzędów pracy

6.2.1 Bezrobotni z prawem do zasiłku

Podstawowym instrumentem pasywnych działań powiatowych urzędów pracy jest wypłata zasiłków dla bezrobotnych. Zasiłek dla bezrobotnych jest formą wsparcia pieniężnego osobom, które utraciły źródło utrzymania. Wsparcie to ma na pewien czas zagwarantować egzystencję osobie, która straciła stałe źródło utrzymania.

Prawo do **zasiłku dla bezrobotnych** ma każda osoba, która jest zarejestrowana w urzędzie jako bezrobotna i musi spełnić dwa warunki:

1. urząd pracy nie ma dla niego propozycji odpowiedniej pracy, propozycji stażu, przygotowania zawodowego dorosłych, szkolenia, prac interwencyjnych lub robót publicznych, oraz
2. w okresie 18 miesięcy poprzedzających dzień zarejestrowania w urzędzie pracy, łącznie przez okres co najmniej 365 dni, był zatrudniony i osiągał wynagrodzenie w kwocie co najmniej minimalnego wynagrodzenia za pracę (minimalne wynagrodzenie w 2010 r. to 1317 zł).

Za zatrudnienie uznaje się umowy zawarte w ramach kodeksu pracy jak również inne formy świadczenia pracy m.in. świadczenie usług na podstawie umowy zlecenia czy prowadzenie

działalności gospodarczej, jeśli odprowadzana była składka na ubezpieczenie społeczne i Fundusz Pracy od kwoty co najmniej minimalnego wynagrodzenia.

Do 365 dni (zatrudnienia) zalicza się też m.in. okresy zasadniczej służby wojskowej, urlopu wychowawczego, pobierania renty z tytułu niezdolności do pracy, renty szkoleniowej, a także okresy pobierania zasiłków: chorobowego, macierzyńskiego i świadczenia rehabilitacyjnego, jeśli były one przyznane bezpośrednio po ustaniu zatrudnienia i jeśli podstawę wymiaru tych świadczeń (z uwzględnieniem kwoty składek na ubezpieczenia społeczne), stanowiła kwota co najmniej minimalnego wynagrodzenia.

System zmian przyznawania zasiłków dla bezrobotnych, a także ich wysokość został wprowadzony od 1 stycznia 2010 r., kiedy w życie weszła nowelizacja ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Zasiłek obliczany jest zależności od stażu pracy osoby bezrobotnej :

- gdy staż pracy wynosi do 5 lat pracy - zasiłek będzie wypłacony w wysokości 80% zasiłku podstawowego,
- gdy staż pracy wynosi od 5 do 20 lat pracy - zasiłek będzie wypłacony w wysokości 100% zasiłku podstawowego,
- gdy staż pracy wynosi co najmniej 20 lat pracy - zasiłek będzie wypłacony w wysokości 120% zasiłku podstawowego.

Zasiłek dla bezrobotnych ulega waloryzacji co roku 1 czerwca. Bezrobotny pobiera go przez 6 lub 12 miesięcy. Wszystko zależy od stopy bezrobocia w powiecie. Gdy stopa bezrobocia jest niższa niż przeciętna krajowa to zasiłek wypłacany jest przez 6 miesięcy. Gdy wynosi co najmniej 150% stopy przeciętnego bezrobocia, to wypłaca się go przez 12 miesięcy.

W 2010 roku zdecydowana większość zarejestrowanych nie pobierała zasiłku dla bezrobotnych. W końcu grudnia 2010 roku prawo do tego świadczenia posiadało 27,8 tys. osób, tj. 15,3% ogółu zaewidencjonowanych.

W stosunku do sytuacji sprzed roku liczba zasiłkobiorców zmalała o 3,4 tys. osób. Zmniejszył się również procentowy udział pobierających zasiłek wśród ogółu bezrobotnych (31.12.2009 r. – 31,2 tys., tj. 18,5% ogółu).. Sytuacja powiatów i podregionów w opisywanym aspekcie była zróżnicowana. Według stanu na 31.12.2010r. najwyższy udział bezrobotnych z prawem do zasiłku odnotowano w powiecie myszkowskim (23,3%), w pszczyńskim 20,3%, a w bieruńsko - lędzimskim 20,6%. Odwrotna sytuacja wystąpiła w Jastrzębiu Zdroju (9,1%) i Bytomiu (10,5%), gdzie prawo do tego świadczenia miał co dziesiąty bezrobotny.

7 Wydatki z Funduszu Pracy

Jednym z instrumentów ekonomicznych służących łagodzeniu skutków bezrobocia oraz aktywizacji osób pozostających bez pracy jest Fundusz Pracy (FP) będący państwowym funduszem celowym. Zgodnie z art. 103, ust 2 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, dysponentem FP jest minister właściwy do spraw pracy. Środki te w głównej mierze wspierają aktywizację zawodową osób bezrobotnych na regionalnym rynku pracy poprzez usługi świadczone przez powiatowe urzędy pracy. W ramach działań PUP na rzecz osób bezrobotnych wzmocniony nacisk kładziony jest na aktywizację osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy, a więc bezrobotnych do 25 roku życia i powyżej 50 roku życia, długotrwale bezrobotnych lub kobiet, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka, bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych, bez doświadczenia zawodowego lub bez wykształcenia średniego, bezrobotnych samotnie wychowujących, co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia, bezrobotnych niepełnosprawnych, bezrobotnych po zakończeniu kontraktu socjalnego oraz osób, które po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęły zatrudnienia. Ze względu na specyficzne trudności na rynku pracy osób należących do powyższych grup wymagają one wzmożonej uwagi, zindywidualizowanego podejścia, a często również bardziej kompleksowego

wsparcia, które ułatwi im wejście na rynek pracy lub reintegrację zawodową. Duży wpływ na skalę i strukturę wydatków z Funduszu Pracy ma sytuacja występująca w danym okresie na rynku pracy, a w szczególności poziom bezrobocia oraz liczba osób uprawnionych do pobierania zasiłków i świadczeń.

Wydatki z Funduszu Pracy w województwie śląskim w latach 2009-2010

Wyszczególnienie	2009 rok		2010 rok		Dynamika w tys. zł 2009=100
	w tys. zł	w %	w tys. zł	w %	
Wydatkowane środki FP ogółem:	660 003,6	100,0	825 146,7	100,0	125,02
z tego na:					
zasiłki dla bezrobotnych	243 404,7	36,88	296 741,7	35,96	121,91
programy na rzecz promocji zatrudnienia	385 396,6	58,39	492 805,8	59,72	127,86
pozostałe	31 202,3	4,73	35 599,2	4,32	114,09

Jak wynika ze sprawozdania MPiPS-02 o przychodach i wydatkach Funduszu Pracy w 2010 roku powiatowe urzędy pracy województwa śląskiego wydatkowały z tych środków ponad 825 mln złotych, przy czym kwota ta w roku ubiegłym była mniejsza o 20% tj. o 165 143,1 tys. zł. Wielkość i strukturę wydatków z FP w 2010r. przedstawia powyższe zestawienie.

Na koniec grudnia 2009 r. uprawnionych do pobierania zasiłku dla bezrobotnych było 31 235 osób, zaś według stanu na 31.12.2010 r. pobierało go 27 762 bezrobotnych, tj. o 3 473 osoby mniej niż w analogicznym okresie roku poprzedniego. Spadł również procentowy udział pobierających zasiłek wśród ogółu bezrobotnych, w końcu grudnia 2010 r. prawo do tego świadczenia posiadało 15,3% ogółu zaewidencjonowanych (31.12.2009 r. –18,5%). Najwięcej środków na zasiłki wydatkowano w Powiatowym Urzędzie Pracy w Częstochowie – 31 878,6 tys. zł oraz w Powiatowym Urzędzie Pracy w Bielsku Białej – 22 169,1 tys. zł zaś najmniej w Powiatowym Urzędzie Pracy w Świętochłowicach – 2 971,9 tys. zł.

Powiatowe urzędy pracy prowadzą działania na rzecz łagodzenia skutków bezrobocia na lokalnych rynkach pracy m. in. poprzez aktywne programy przeciwdziałania bezrobociu bezpośrednio powiązane z Funduszem Pracy. Aktywne programy rynku pracy są działaniami fakultatywnymi realizowanymi w oparciu o otrzymany limit Funduszu Pracy. Pozytywnym aspektem jest, iż w 2010 roku o ponad 27% (w stosunku do 2009 roku) wzrosły wydatki na aktywne programy na rzecz promocji zatrudnienia z 385 396,6 tys. zł do 492 805,8 tys. zł.

Szczegółowe informacje na temat kierunków wydatkowania środków z Funduszu Pracy w województwie śląskim na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu, oraz ich dynamikę przedstawia poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	Wydatki w tys. zł		Wzrost /spadek
	2009 r.	2010 r.	
Wydatki na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu w tym wybrane wydatki:	385 396,60	492 805,8	+107 409,2
- Stypendia i składki na ubezpieczenia społeczne za okres stażu, przygotowania zawodowego i nauki	140 897,1	189 911,8	+ 49 014,7

Wyszczególnienie	Wydatki w tys. zł		Wzrost /spadek
	2009 r.	2010 r.	
- Podjęcie działalności gospodarczej	116 803,2	146 781,4	+ 29 978,2
- Wyposażenie i doposażenie stanowiska pracy	49 900,9	76 369,8	+ 26 468,9
- Szkolenia	45 532,9	32 709,2	- 12 823,7
- Roboty publiczne	16 766,1	28 272,5	+ 11 506,4
- Prace interwencyjne	7 451,9	9 504,0	+ 2 052,1
- Prace społecznie użyteczne	4 419,9	4 741,9	+ 322,0
- Przejazdy, zakwaterowanie i wyżywienie	2 265,8	2 626,2	+ 360,4
- Opieka nad dzieckiem i osobą zależną	36,8	106,4	+ 69,6
- Refundacje składek na ubezpieczenia społeczne	69,8	53,8	- 16,0

Jak wynika z danych zamieszczonych w tabeli, największą pozycję wśród wydatków poniesionych na realizację programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej stanowiły w 2010 r., podobnie jak w roku poprzednim, *stypendia i składki na ubezpieczenia społeczne za okres stażu, przygotowania zawodowego i nauki* (prawie 190 mln zł). Drugim co do wielkości wydatkiem były *środki na podjęcie działalności gospodarczej* (ponad 146 mln zł), stanowiące 29,3% udziału w całkowitych wydatkach na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu. W stosunku do 2009 roku największy wzrost wydatków wystąpił właśnie na *stypendia i składki na ubezpieczenia społeczne* o 49 tys. zł oraz na *podjęcie działalności gospodarczej* prawie o 30 tys. zł. Zaś największy procentowy wzrost wydatków w odniesieniu do roku 2009 dotyczył wydatków na *opiekę nad dzieckiem i osobą zależną* o prawie 190% tj. o 69,6 tys. zł. Znaczący był również wzrost wydatków na *roboty publiczne* o 68,6% oraz na *wyposażenie i doposażenie stanowiska pracy* o 53 %. W 2010 roku spadek wydatków na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu wystąpił tylko w dwóch kategoriach. Spadek ten dotyczył wydatków na *szkolenia* o 28,2% oraz wydatków związanych z refundacją składek na ubezpieczenie społeczne o 22,9%. W 2010 roku na aktywizację zawodową osób po 50 roku życia przeznaczono 42 313,5 tys. zł tj. 22,3 tys. więcej niż rok wcześniej. Wydatki z Funduszu Pracy na aktywne programy na rzecz promocji zatrudnienia skierowane do bezrobotnych poniżej 25 roku życia wynosiły 164 265,8 tys. zł czyli o 34,9 tys. więcej niż w 2009 roku.

Struktura wydatków FP na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu w 2010 r. N=492 805,8 zł

